SOFOKLOV

AJAS.

IZDAO S HRVATSKIM KOMENTAROM

MARTIN KUZMIĆ.

CIJENA K 1.80.

3601

ZAGREB.

TISAK I NAKLADA KNJIŽARE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH).

SOFOKLOV

AJAS.

IZDAO S HRVATSKIM KOMENTAROM

MARTIN KUZMIĆ.

ZAGREB.

TISAK I NAKLADA KNJIŽARE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH).

Dva su me razloga ponukala, da sam počeo izdavati klasike s komentarom: 1. da se već jednom istisnu iz naših gimnazija kojekakva 'cijena' i kadšto upravo nakazna izdanja; 2. da se čitanje klasika zadube i oživi tako, da učenik ne bude gubio svega vremena na traženje riječi i smisla, nego da si uz lako razumijevanje teksta odmah prisvaja misli velikih Grka i Rimljana. Ako se to postigne, doista će prestati vika na klasičnu obuku, osobito grčku.

Grčki sam tekst udesio gotovo posve prema glavnim rukopisima, a to su Laurentianus L od prve i druge ruke i Parisinus P; promjene su vrlo neznatne i gotovo su sve označene. Dijelovi drame po veličini raspoznaju se već po razmaknutom tisku, a po tačkama ispod teksta, koje naznačuju tezu u stopi, moći će svatko korske dijelove odmah i metrički čitati, ako iole poznaje metriku.

Za kritiku teksta služilo mi je oxfordsko kritično izdanje Dindorfovo 1860; za komentar najvrsnije izdanje Wolff-Bellermannovo 1887, vrlo dobre sholije po izdanju Papageorgijevu 1888 i prijevod Racov 1895; uspoređivao sam i izdanje Lobeckovo 1866 i Schneidewin-Nauckovo 1888.

U Zagrebu mjeseca kolovoza 1902.

M. K.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Ἀγαμέμνων.
Ἄγγελος.
Ἀθηνᾶ.
Αἴας.
Μενέλαος.
Ὀδυσσεύς.
Τέκμησσα.
Τεῦκρος.
Χορὸς Σαλαμινίων ναυτῶν.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

ΑΘΗΝΑ. ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ΑΘ. ἀεὶ μέν, ὦ παῖ Λαρτίου, δέδορκά σε
πεῖράν τιν' ἐχθρῶν ἁρπάσαι θηρώμενον·
καὶ νῦν ἐπὶ σκηναῖς σε ναυτικαῖς ὁρῶ
Αἴαντος, ἔνθα τάξιν ἐσχάτην ἔχει,
πάλαι κυνηγετοῦντα καὶ μετρούμενον
ἴχνη τὰ κείνου νεοχάραχθ', ὅπως ἴδῃς
εἴτ' ἔνδον εἴτ' οὐκ ἔνδον. εὖ δέ σ' ἐκφέρει
κυνὸς Λακαίνης ὥς τις εὔρινος βάσις.
ἔνδον γὰρ ἀνὴρ ἄρτι τυγχάνει, κάρα
στάζων ἱδρῶτι καὶ χέρας ξιφοκτόνους.
καί σ' οὐδὲν εἴσω τῆσδε παπταίνειν πύλης
ἔτ' ἔργον ἐστίν, ἐννέπειν δ' ὅτου χάριν
σπουδὴν ἔθου τήνδ', ὡς παρ' εἰδυίας μάθῃς.
ΟΔ. ὦ φθέγμ' Ἀθάνας, φιλτάτης ἐμοὶ θεῶν,
ὡς εὐμαθές σου, κἂν ἄποπτος ᾖς, ὅμως

Prvi čin.
1—133.

1. Mjesto *Λαέρτης* u obliku pridjeva *Λαέρτιος* i *Λάρτιος*. *δεδορκέναι* 'gledati' od *δέρκεσθαι*.
2. *πεῖρα* 'pokušaj'. *ἁρπάζειν* 'pretећi'; veli se *τὰ τῶν πολεμίων κλέψαι βουλεύματα*. *θηρᾶσθαι* 'vrebati'.
3. *νῦν* nova potvrda za *ἀεί* 1. *ἐπί* 'oko'. *ναυτικός* 'kod lađa'.
4. *ἔσχατος* 'na kraju'.
5. *κυνηγετεῖν* 'uhoditi'. *μετρεῖσθαι* 'mjeriti'; stope se prepoznaju po veličini. Sofoklo voli medij.
6. *ἴχνος* 'trag'. *νεοχάρακτος* 'netom utisnut'.
7. *ἐκφέρει* 'vode', naime *τὰ ἴχνη* 6.
8. *εὔρινος* 'oštra njuha', spojeno s *βάσις*, a tiče se *κυνός*.
9. *ἄρτι* 'upravo'. *τυγχάνειν, πέλειν, κυρεῖν* znači u tragičara isto što *εἶναι*. *κάρα καὶ χέρας* 's glave i ruku'.
10. *στάζων* 'kapa mu'. *ξιφοκτόνος* 'ubojit'.
11. *εἴσω πύλης* 'na vrata'. *παπταίνειν* 'zavirivati'.
12. *ἔργον ἐστίν* opus est 'treba'. *ἐννέπειν*, kao imperativ 'kazuj'.
13. *σπουδὴν τίθεσθαι* = *σπουδάζειν*, 'što si se ovako uskrbio'. *παρ' εἰδυίας* 'od mene, koja znam'.
14. *φθέγμα* 'glas'.
15. *ὡς* 'kako'. *εὐμαθής* 'jasan'. *ἄποπτος* 'daleko od očiju'.

φώνημ' ἀκούω καὶ ξυναρπάζω φρενὶ
χαλκοστόμου κώδωνος ὡς Τυρσηνικῆς.
καὶ νῦν ἐπέγνως εὖ μ' ἐπ' ἀνδρὶ δυσμενεῖ
βάσιν κυκλοῦντ', Αἴαντι τῷ σακεσφόρῳ·
κεῖνον γάρ, οὐδέν' ἄλλον, ἰχνεύω πάλαι.
νυκτὸς γὰρ ἡμᾶς τῆσδε πρᾶγος ἄσκοπον
ἔχει περάνας, εἴπερ εἴργασται τάδε·
ἴσμεν γὰρ οὐδὲν τρανές, ἀλλ' ἀλώμεθα·
κἀγὼ θελοντὴς τῷδ' ὑπεζύγην πόνῳ.
ἐφθαρμένας γὰρ ἀρτίως εὑρίσκομεν
λείας ἁπάσας καὶ κατηναρισμένας
ἐκ χειρὸς αὐτοῖς ποιμνίων ἐπιστάταις.
τήνδ' οὖν ἐκείνῳ πᾶς τις αἰτίαν νέμει.
καί μοί τις ὀπτὴρ αὐτὸν εἰσιδὼν μόνον
πηδῶντα πεδία σὺν νεορράντῳ ξίφει
φράζει τε κἀδήλωσεν· εὐθέως δ' ἐγὼ
κατ' ἴχνος ἄσσω, καὶ τὰ μὲν σημαίνομαι,
τὰ δ' ἐκπέπληγμαι κοὐκ ἔχω μαθεῖν ὅπου.
καιρὸν δ' ἐφήκεις· πάντα γὰρ τά τ' οὖν πάρος
τά τ' εἰσέπειτα σῇ κυβερνῶμαι χερί.

16. *φώνημα* 'zvek'. *ξυναρπάζειν* 'odmah shvatiti'. *φρενί* 'duhom' prema *ὄμμα* i *ἀκοή*.
17. *χαλκόστομος* 's mjedenim piskom'. *κώδων* 'truba', upravo 'zvono', jer joj je donji otvor nalik na zvono. *ὡς* 'kao od'.
18. *ἐπιγιγνώσκειν* 'razabrati na nekom'.
19. *βάσιν κυκλεῖν* 'korakom kružiti oko'.
20. *ἰχνεύειν* 'tražiti'.
21. *ἄσκοπος* 'neslućen'. *ἔχει περάνας* 'izvršio je'; *περαίνειν, ἐργάζεσθαί τινά τι* 'nekomu nešto učiniti'. *εἴπερ* 'ako doista'.
23. *τρανής* 'jasan'. *ἁλᾶσθαι* 'nagađati'.
24. *ὑποζεύγνυσθαι* 'podvrći se'.
25. *φθείρεσθαι* 'uginuti'.
26. *λεία* 'plijen', naime stado. *κατεναρίζειν* 'poklati'.
27. *χειρός*, dakle ne od kuge. *αὐτοῖς* 'skupa sa'. *ἐπιστάτης* 'nastojnik'; isporedi 231.
28. *νέμειν* 'pridijevati'.
29. *ὀπτήρ* 'očevidac'.
30. *πεδία* 'poljem'. *νεόρραντος* 'netom pokapan', naime krvlju.
31. *φράζειν* 'javiti'. *δηλοῦν* 'pokazati'.
32. *τὰ μέν* 'jedne', naime *ἴχνη*. *σημαίνεσθαι* 'raspoznavati'.
33. *τὰ δέ* 'a u drugima'. *ἐκπέπληγμαι* 'zbunio sam se, zbunjujem se', od *ἐκπλήττεσθαι*.
34. *καιρόν* = *καιρίαν ἄφιξιν ἐφήκειν* 'u dobar čas doći'.
35. *κυβερνῶμαι* 'hoću da me upravlja'; taj oblik sadašnjosti zastupa izraz *τὰ νῦν* prema *τὰ πάρος* 'prije' i *τὰ εἰσέπειτα* 'u napredak'.

ΑΘ. ἔγνων, Ὀδυσσεῦ, καὶ πάλαι φύλαξ ἔβην
τῇ σῇ πρόθυμος εἰς ὁδὸν κυναγίᾳ.
ΟΔ. ἦ καί, φίλη δέσποινα, πρὸς καιρὸν πονῶ;
ΑΘ. ὡς ἔστιν ἀνδρὸς τοῦδε τἄργα ταῦτά σοι.
ΟΔ. καὶ πρὸς τί δυσλόγιστον ὧδ' ἦξεν χέρα;
ΑΘ. χόλῳ βαρυνθεὶς τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων.
ΟΔ. τί δῆτα ποίμναις τήνδ' ἐπεμπίπτει βάσιν;
ΑΘ. δοκῶν ἐν ὑμῖν χεῖρα χραίνεσθαι φόνῳ.
ΟΔ. ἦ καὶ τὸ βούλευμ' ὡς ἐπ' Ἀργείοις τόδ' ἦν;
ΑΘ. κἂν ἐξεπράξατ', εἰ κατημέλησ' ἐγώ.
ΟΔ. ποίαισι τόλμαις ταῖσδε καὶ φρενῶν θράσει;
ΑΘ. νύκτωρ ἐφ' ὑμᾶς δόλιος ὁρμᾶται μόνος.
ΟΔ. ἦ καὶ παρέστη κἀπὶ τέρμ' ἀφίκετο;
ΑΘ. καὶ δὴ 'πὶ δισσαῖς ἦν στρατηγίσιν πύλαις.
ΟΔ. καὶ πῶς ἐπέσχε χεῖρα μαιμῶσαν φόνου;
ΑΘ. ἐγώ σφ' ἀπείργω, δυσφόρους ἐπ' ὄμμασι
γνώμας βαλοῦσα, τῆς ἀνηκέστου χαρᾶς
καὶ πρός τε ποίμνας ἐκτρέπω σύμμικτά τε
λείας ἄδαστα βουκόλων φρουρήματα·
ἔνθ' εἰσπεσὼν ἔκειρε πολύκερων φόνον
κύκλῳ ῥαχίζων· κἀδόκει μὲν ἔσθ' ὅτε
δισσοὺς Ἀτρείδας αὐτόχειρ κτείνειν ἔχων,

37. *κυνᾱγία* 'uhođenje'.
38. *πρὸς καιρόν* 'za korist'.
39. *ὡς* 'da, jer'.
40. *δυσλόγιστος* 'nedokučljiv'; Odisej još ne zna, da je Ajas 'lud'. *ἄΐσσειν* = *ἀΐσσειν ποιεῖν* 'trgnuti'.
42. *βάσιν ἐπεμπίπτειν* = *ἐπεμβαίνειν τινί* 'napasti na'.
43. *χραίνειν* 'okaljati' dodirom; isporedi 'contagio'. *φόνος* 'krv'.
46. *ποίαισι* 'iz kakve to'. *τόλμα* 'smjelost'. *θράσος* 'drskost'.
47. *δόλιος* 'iz potaje'.
48. *τέρμα* 'kraj', naime *τῆς ὁδοῦ*.
50. *ἐπέχειν* 'zaustaviti'. *μαιμᾶν* 'žedan biti'.
51. *ἀπείργειν* 'odvratiti'. *δύσφορος* 'težak' prema *βάλλειν*. *σφε* = *αὐτόν*.
52. *γνῶμαι* 'misli'; oči su dobro vidjele, ali je um krivo razumio. *ἀνήκεστος* 'nepopravljiv', upravo 'neizlječiv'.
53. *σύμμικτα — φρουρήματα* 'zajednički, nedijeljeni, od govedârâ čuvani plijen'; *ποίμναι* su ovce; to su *ξυνήια* kao u Ilijadi I 124.
55. *πολύκερως, ωτος* 'rogat'; *κείρειν* = *φονεύειν φόνον πολύκερων* 'klati mnogo blago rogato'.
56. *ῥαχίζειν* 'rasjeći rtenicu'. *ἔσθ' ὅτε* — *ὅτε* 'sad — sad'. *ἄλλοτ'* — *ἄλλος* 'što ovaj — što onaj'.

ὅτ' ἄλλοτ' ἄλλον ἐμπίτνων στρατηλατῶν.
ἐγὼ δὲ φοιτῶντ' ἄνδρα μανιάσιν νόσοις
ὤτρυνον, εἰσέβαλλον εἰς ἕρκη κακά.
κἄπειτ' ἐπειδὴ τοῦδ' ἐλώφησεν πόνου,
τοὺς ζῶντας αὖ δεσμοῖσι συνδήσας βοῶν
ποίμνας τε πάσας εἰς δόμους κομίζεται,
ὡς ἄνδρας, οὐχ ὡς εὔκερων ἄγραν ἔχων·
καὶ νῦν κατ' οἴκους συνδέτους αἰκίζεται.
δείξω δὲ καὶ σοὶ τήνδε περιφανῆ νόσον,
ὡς πᾶσιν Ἀργείοισιν εἰσιδὼν θροῇς.
θαρσῶν δὲ μίμνε μηδὲ συμφορὰν δέχου
τὸν ἄνδρ'· ἐγὼ γὰρ ὀμμάτων ἀποστρόφους
αὐγὰς ἀπείρξω σὴν πρόσοψιν εἰσιδεῖν.
οὗτος, σὲ τὸν τὰς αἰχμαλωτίδας χέρας
δεσμοῖς ἀπευθύνοντα προσμολεῖν καλῶ·
Αἴαντα φωνῶ· στεῖχε δωμάτων πάρος.
ΟΔ. τί δρᾷς, Ἀθάνα; μηδαμῶς ἔξω κάλει.
ΑΘ. οὐ σῖγ' ἀνέξῃ μηδὲ δειλίαν ἀρῇ;
ΟΔ. μὴ πρὸς θεῶν, ἀλλ' ἔνδον ἀρκείτω μένων.
ΑΘ. τί μὴ γένηται; πρόσθεν οὐκ ἀνὴρ ὅδ' ἦν;
ΟΔ. ἐχθρός γε τῷδε τἀνδρὶ καὶ τὰ νῦν ἔτι.
ΑΘ. οὐκοῦν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν;
ΟΔ. ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ τοῦτον ἐν δόμοις μένειν.

59. *φοιτᾶν μανιάσιν νόσοις* 'srtati bijesno'; *φοῖτος* = *μανία*. *ἄνδρα* 'njega'.
60. *ὀτρύνειν* 'poticati'. *ἕρκος* 'mreža'.
61. *λωφᾶν* 'odustati'.
63. *δόμοι* 'šator'.
64. *εὔκερως* 'vitorog'. *ἄγρα* 'lovina'.
65. *αἰκίζεσθαι* 'zlostaviti'.
67. *θροεῖν* = *λέγειν*.
68. *συμφορὰν δέχεσθαί τι*, = *νομίζειν ποιεῖσθαι* 'bojati se zla od'.
69. *τὸν ἄνδρα* 'od njega'. *ὀμμάτων αὐγὰς ἀποστρόφους ἀπείργειν* 'vid očinji na stranu odvratiti'.
70. *πρόσοψιν εἰσιδεῖν τινος* 'ugledati koga'.
72. *δεσμοῖς ἀπευθύνειν* 'vezati naopako'.
73. *πάρος* 'pred'.
75. *σῖγα ἀνέχεσθαι* 'mirno šutjeti'. *δειλίαν ἄρνυσθαι* 'rug kukavstva ubrati'; od *αἴρειν* bilo bi *ἀρῇ*.
76. *ἀρκείτω* 'neka bude dosta da'.
77. *τί φοβῇ μὴ γένηται* 'zašto', upravo 'čega se bojiš, da se ne dogodi?'. *ἀνήρ*, zar prije nije bio junak i strašan?
78. *τῷδε τἀνδρί* 'moj'.
79. *οὐκοῦν* 'dakle, nije li'.
81. *περιφανῶς ἰδεῖν* 'naočigled vidjeti'. *ὀκνεῖν* 'žacati se'.

ΑΘ. μεμηνότ' ἄνδρα περιφανῶς ὀκνεῖς ἰδεῖν;
ΟΔ. φρονοῦντα γάρ νιν οὐκ ἂν ἐξέστην ὄκνῳ.
ΑΘ. ἀλλ' οὐδὲ νῦν σε μὴ παρόντ' ἴδῃ πέλας.
ΟΔ. πῶς, εἴπερ ὀφθαλμοῖς γε τοῖς αὐτοῖς ὁρᾷ;
ΑΘ. ἐγὼ σκοτώσω βλέφαρα καὶ δεδορκότα.
ΟΔ. γένοιτο μεντἂν πᾶν θεοῦ τεχνωμένου
ΑΘ. σίγα νυν ἑστὼς καὶ μέν' ὡς κυρεῖς ἔχων.
ΟΔ. μένοιμ' ἄν· ἤθελον δ' ἂν ἐκτὸς ὢν τυχεῖν.
ΑΘ. ὦ οὗτος, Αἴας, δεύτερόν σε προσκαλῶ·
τί βαιὸν οὕτως ἐντρέπῃ τῆς συμμάχου;

ΑΘΗΝΑ. ΟΔΥΣΣΕΥΣ. ΑΙΑΣ.

ΑΙ. ὦ χαῖρ' Ἀθάνα, χαῖρε Διογενὲς τέκνον,
ὡς εὖ παρέστης· καί σε παγχρύσοις ἐγὼ
στέψω λαφύροις τῆσδε τῆς ἄγρας χάριν.
ΑΘ. καλῶς ἔλεξας· ἀλλ' ἐκεῖνό μοι φράσον,
ἔβαψας ἔγχος εὖ πρὸς Ἀργείων στρατῷ;
ΑΙ. κόμπος πάρεστι κοὐκ ἀπαρνοῦμαι τὸ μή.
ΑΘ. ἦ καὶ πρὸς Ἀτρείδαισιν ἤχμασας χέρα;
ΑΙ. ὥστ' οὔποτ' Αἴανθ' οἵδ' ἀτιμάσουσ' ἔτι.
ΑΘ. τεθνᾶσιν ἄνδρες, ὡς τὸ σὸν ξυνῆκ' ἐγώ.
ΑΙ. θανόντες ἤδη τἄμ' ἀφαιρείσθων ὅπλα.
ΑΘ. εἶεν· τί γὰρ δὴ παῖς ὁ τοῦ Λαερτίου,
ποῦ σοι τύχης ἕστηκεν; ἦ πέφευγέ σε;

82. *ἐξίστασθαί τινα* 'uzmaći pred'.
83. *οὐδὲ νῦν μή* 'ni sada nikako ne će'. *παρεῖναι* 'tu biti', uz *πέλας* 'blizu'.
84. *εἴπερ* 'ako već'.
85. *σκοτοῦν* 'pomračiti'. *καί* 'ako i'. *δέρκεσθαι* 1. *βλέφαρον* 'vjeđa'.
86. *μέντοι* 'dakako'.
87. *μένειν* 'ostati'. *κυρεῖς ἔχων* 'jesi'.
88. *μένοιμ' ἄν*, samo 'hoću'. *ἐκτὸς εἶναι* 'ne biti tu'.
90. *βαιόν* 'malo'. *ἐντρέπεσθαί τινος* mariti za'.
91. *ὦ χαῖρ' Ἀθάνα* 'o, zdravo, Ateno', povjerljivo mjesto *ὦ Ἀθάνα, χαῖρε*.
92. *παρίστασθαι* 'pomagati'.
93. *στέφειν* 'obdariti', upravo 'ovjenčati'. *λάφυρα* 'darovi' od plijena. *χάριν* 'radi'.
95. *βάπτειν* 'umočiti'. *ἔγχος* 'mač'.
96. *κόμπος πάρεστι* 'mogu se pohvaliti'.
97. *αἰχμάζειν* 'naperiti', kao *αἰχμὰς αἰχμάζειν*.
99. *τὸ σόν*, naime *ἔπος*, dosta samo 'tebe'.
101. *εἶεν* 'dobro'. *τί γὰρ δή*, naime *πέπονθεν* 'ta što dakle'.
102. *ποῦ τύχης ἕστηκεν* 'kakva mu je sreća'.

ΑΙ. ἦ τοὐπίτριπτον κίναδος ἐξήρου μ' ὅπου;
ΑΘ. ἔγωγ'· Ὀδυσσέα, τὸν σὸν ἐνστάτην, λέγω.
ΑΙ. ἥδιστος, ὦ δέσποινα, δεσμώτης ἔσω
θακεῖ· θανεῖν γὰρ αὐτὸν οὔ τί πω θέλω.
ΑΘ. πρὶν ἂν τί δράσῃς ἢ τί κερδάνῃς πλέον;
ΑΙ. πρὶν ἂν δεθεὶς πρὸς κίον' ἑρκείου στέγης —
ΑΘ. τί δῆτα τὸν δύστηνον ἐργάσῃ κακόν;
ΑΙ. μάστιγι πρῶτον νῶτα φοινιχθεὶς θάνῃ.
ΑΘ. μὴ δῆτα τὸν δύστηνον ὧδέ γ' αἰκίσῃ.
ΑΙ. χαίρειν, Ἀθάνα, τἄλλ' ἐγώ σ' ἐφίεμαι·
κεῖνος δὲ τίσει τήνδε κοὐκ ἄλλην δίκην.
ΑΘ. σὺ δ' οὖν, ἐπειδὴ τέρψις ἥδε σοι τὸ δρᾶν,
χρῶ χειρί, φείδου μηδὲν ὧνπερ ἐννοεῖς.
ΑΙ. χωρῶ πρὸς ἔργον τοῦτο· σοὶ δ' ἐφίεμαι,
τοιάνδ' ἀεί μοι σύμμαχον παρεστάναι.

ΑΘΗΝΑ. ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ΑΘ. ὁρᾷς, Ὀδυσσεῦ, τὴν θεῶν ἰσχὺν ὅση;
τούτου τίς ἄν σοι τἀνδρὸς ἢ προνούστερος
ἢ δρᾶν ἀμείνων εὑρέθη τὰ καίρια;
ΟΔ. ἐγὼ μὲν οὐδέν' οἶδ'· ἐποικτείρω δέ νιν
δύστηνον ἔμπας, καίπερ ὄντα δυσμενῆ,
ὀθούνεκ' ἄτῃ συγκατέζευκται κακῇ,
οὐδὲν τὸ τούτου μᾶλλον ἢ τοὐμὸν σκοπῶν.

103. *ἐπίτριπτος* 'previjan'. *κίναδος* 'lija'.
104. *ἔγωγε* 'da, za'. *Ὀδυσσέα* = *Ὀδυσσῆ*. *ἐνστάτης* 'protivnik'. *λέγω* ne prevedi.
106. *θακεῖν* 'sjediti'. *οὔπω* 'još ne'. *πρὶν ἄν τί* 'nego što ćeš prije'.
108. *πρὶν ἂν δεθείς* 'prije će biti svezan za'. *κίων* 'stup'. *ἕρκειος στέγη* 'ograda šatora'.
110. *φοινίσσειν* 'do krvi išarati'.
112. *ἐφίεμαί σε χαίρειν* 'želim ti sreću'; *χαίρειν ἐῶ, κελεύω, λέγω* znači i 'idi s bogom!' *τἄλλα* 'inače'.
113. *τίνειν τήνδε δίκην* 'platiti ovako'.
115. *χρῶ χερί* 'samo udri'. *ὅνπερ* 'što već'. *ἐννοεῖν* 'imati na umu'.
116. *χωρῶ — σοὶ δέ* 'idem — a tebi'.
119. *πρόνους* 'razborit'.
120. *τὰ καίρια* 'čemu je zgoda'.
121. *νιν* = *αὐτόν*.
122. *ἔμπας* 'uza sve to' = *ὅμως*.
123. *ὀθούνεκα* 'zato, što'. *συγκατα-ζευγνύναι* 'sapeti u jaram s'.
124. *τὸ τούτου* 'na njega'. *τοὐμόν* 'na se'.

ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
εἴδωλ' ὅσοιπερ ζῶμεν ἢ κούφην σκιάν.
ΑΘ. τοιαῦτα τοίνυν εἰσορῶν ὑπέρκοπον
μηδέν ποτ' εἴπῃς αὐτὸς εἰς θεοὺς ἔπος
μηδ' ὄγκον ἄρῃ μηδέν', εἴ τινος πλέον
ἢ χειρὶ βρίθεις ἢ μακροῦ πλούτου βάθει.
ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τἀνθρώπεια· τοὺς δὲ σώφρονας
θεοὶ φιλοῦσι καὶ στυγοῦσι τοὺς κακούς.

126. *εἴδωλον* 'utvara'.
127. *ὑπέρκοπος* 'obijestan'.
129. *ὄγκον αἴρειν* ili *αἴρεσθαι* = *ὀγκοῦσθαι* 'naduti se'.
130. *πλέον βρίθειν* 'jači biti'; upravo 'teži biti' prema *κούφη σκιά* 126.
μακροῦ πλούτου βάθος 'velika rpa blaga'.
131. *κλίνειν — ἀνάγειν* na vagi, 'ponizivati — uzvisivati'.
132. *σώφρων* 'razborit'.

Rano u jutro dozna se, da je u noći stado poklano. Ta bjelodana činjenica početak je radnji. Svi sumnjaju na Ajasa. Odmah dozna Odisej od očevica, da Ajas po polju skače s krvavim mačem. Ta druga činjenica utvrđuje donekle opću sumnju, ali je još ne dokazuje. Sve to potiče Odiseja, da ide u potragu: kao Ajasov protivnik mogao se prvi nadati zlu, a onamo je i stvoren za uhodu. Nazočnost Odisejeva izvrsno je opravdana.

Ali sam ne bi bio mogao svega doznati; nitko čina nije vidio, a Ajas ne može sam svoju sramotu mirno pričati, kad je još i u ludilu. Trebalo je poslužiti se mehanički božicom Atenom, koja je i onako zli duh Ajasov, po pravilu, koje je kasnije izvadio i Aristotel: „mehanički neka se postupa sa zgodama izvan drame: što se dogodilo prije a čovjek ne može znati, ili što će se dogoditi kasnije, pa treba da se naprijed kaže i objavi, jer za bogove držimo, da sve vide.“[1] Ne samo to, trebalo je Ajasa predočiti i gledaocima najprije u ludilu, pa onda, kako je došao k sebi, da budu većma potreseni udesom njegovim; to pak nije bilo moguće bez pomoći božičine. Ta eno Odisej se boji i uz Atenu! Konačno bez Atene ne bi bio Ajas ni poludio, sve ako bismo i mogli pomisliti, da se Ajasova strast sama prometnula u časovito ludilo.

Ali nije Atena došla upravo zato, da se Ajasu osveti i učini ga ludim, nego, kad ga je već njegova ljudska strast dotle zavela, htjela je zapriječiti strašni zločin, kako božanstvu i pristaje; k tomu je ona sramota Ajasu za pokoru. Odiseju pak Ajas nije bio upravo kriv, nije dakle ni imao prava, da mu se smije radi ludila, kao što on to i ne čini. Bez ljage je i Atena i značaj Odisejev.

Kako se očituje ludilo Ajasovo? U stadu vidi ljude, mrske protivnike svoje; paklenska mu radost iz riječi izbija; a što je gledaocu najbolnije, Ajas hvali za pomoć kao svojoj pomagačici onoj božici, koju je inače ponosno odbijao — još je tvrdoglav, kad će kazniti Odiseja po svojoj volji! — onoj božici, koja ga

[1] *Poetika* § 24.

je i bacila u ludilo. Zar može jedan isti čovjek tako protivno govoriti kod zdrave pameti? Onim istim riječma, kojima je negda vrijedao božicu, sramoti sada sebe! Zub za zub.

Sad se zna sve; vidimo i to, kako se čin Ajasov odrazuje u umu: ne samo Atena, nego i Odisej i gledaoci vide na tom živom primjeru, što je čovjek u strasti svojoj! K toj spoznaji pridružuje se u drugom redu čuvstvo sažaljenja, koje dakako nije toliko, da bi onu spoznaju pomračilo, kad ona lica nijesu Ajasu jako blizu. Ali kako će taj čin odjeknuti u srcu Ajasovu, u srcu njegovih prijatelja i neprijatelja, što će onda sva ta lica učiniti, — to će biti sadržina daljih činova.

ΠΑΡΟΔΟΣ.

ΧΟΡΟΣ.

Τελαμώνιε παῖ, τῆς ἀμφιρύτου
Σαλαμῖνος ἔχων βάθρον ἀγχιάλου,
σὲ μὲν εὖ πράσσοντ' ἐπιχαίρῳ·
σὲ δ' ὅταν πληγὴ Διὸς ἢ ζαμενὴς
λόγος ἐκ Δαναῶν κακόθρους ἐπιβῇ,
μέγαν ὄκνον ἔχω καὶ πεφόβημαι
πτηνῆς ὡς ὄμμα πελείας.
ὡς καὶ τῆς νῦν φθιμένης νυκτὸς
μεγάλοι θόρυβοι κατέχουσ' ἡμᾶς
ἐπὶ δυσκλείᾳ,
σὲ τὸν ἱππομανῆ λειμῶν' ἐπιβάντ'
ὀλέσαι Δαναῶν βοτὰ καὶ λείαν,
ἥπερ δορίληπτος ἔτ' ἦν λοιπή,
κτείνοντ' ἄθωνι σιδήρῳ.
τοιούσδε λόγους ψιθύρους πλάσσων
εἰς ὦτα φέρει πάντων Ὀδυσεύς,
καὶ σφόδρα πείθει. περὶ γὰρ σοῦ νῦν
εὔπειστα λέγει καὶ πᾶς ὁ κλύων
τοῦ λέξαντος χαίρει μᾶλλον

Ulazna pjesma.
134—200.

134. *ἀμφίρυτος* 'optočen'.
135. *ἔχειν βάθρον* imati sijelo, 'prebivati'. *ἀγχίαλος* 'primorski'.
136. *πράσσοντα* 'dok si_—'. *χαίρειν τινά*, a *ἐπί* znači, da radost kora pristupa k sreći Ajasovoj.
137. *ζαμενής* 'zloban'.
138. *κακόθρους* 'klevetan'. *ἐπιβῆναί τι* 'doći na'; inače *τινί*.
139. *μέγαν ὄκνον ἔχω* 'strah me jako'. *πεφοβῆσθαι* 'usplahiriti se'.
140. *πτηνός* 'krilat'; brzo odleti. *ὄμμα* 'oko', jer joj je nemirno u strahu.
141. *φθίμενος* 'prošli'; spoji s *ὀλέσαι* 144.
142. *θόρυβος* 'nemir' u sreu. *κατέχειν* 'obuzimati'.
143. *ἐπί* 'radi'. *δύσκλεια* 'zao glas'.
144. *λειμών* 'livada'. *ἱππομανής* = *ἐν ᾧ οἱ ἵπποι μαίνονται* 'igrište konjsko'. *ἐπιβῆναι* 'pasti na'.
146. *δορίληπτος* 'zadobiven'. *λοιπός* 'preostao'.
147. *ἄθων* 'svijetli'.
148. *ψίθυρος* 'šaputav'. *πλάσσειν* 'izmišljati'.
150. *πείθειν* 'uvjeravati'.
151. *εὔπειστος* 'što se rado vjeruje'.
152. *ὁ λέξας* je svaki, koji dalje kaže, ne samo Odisej; zloba sve većma raste.

τοῖς σοῖς ἄχεσιν καθυβρίζων.
τῶν γὰρ μεγάλων ψυχῶν ἑᾲς
οὐκ ἂν ἁμάρτοις· κατὰ δ' ἄν τις ἐμοῦ
τοιαῦτα λέγων οὐκ ἂν πείθοι·
πρὸς γὰρ τὸν ἔχοντθ' ὁ φθόνος ἕρπει.
καίτοι σμικροὶ μεγάλων χωρὶς
σφαλερὸν πύργου ῥῦμα πέλονται·
μετὰ γὰρ μεγάλων βαιὸς ἄριστ' ἂν
καὶ μέγας ὀρθοῖθ' ὑπὸ μικροτέρων.
ἀλλ' οὐ δυνατὸν τοὺς ἀνοήτους
τούτων γνώμας προδιδάσκειν.
ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν θορυβῇ
χἠμεῖς οὐδὲν σθένομεν πρὸς ταῦτ'
ἀπαλέξασθαι σοῦ χωρίς, ἄναξ.
ἀλλ' ὅτε γὰρ δὴ τὸ σὸν ὄμμ' ἀπέδραν,
παταγοῦσιν ἅπερ πτηνῶν ἀγέλαι
μέγαν αἰγυπιόν γ'[1] *ὑποδείσαντες·*
τάχ' ἄν, ἐξαίφνης εἰ σὺ φανείης,
σιγῇ πτήξειαν ἄφρονοι.

στροφὴ α.

1 *ἦ ῥά σε Ταυροπόλα Διὸς Ἄρτεμις,*
2 *ᾧ μεγάλᾳ φάτις,*
3 *ὦ μᾶτερ αἰσχύνας ἐμᾶς,*

154. *ψυχή* 'glava'. *ἴέναι* 'gađati'.
157. *πρός* 'do', *ὁ ἔχων* 'imućan'. *ἕρπειν* 'gmizati'.
158. *καίτοι* 'premda'. *χωρίς* 'bez'.
159. *σφαλερός* 'slab'. *ῥῦμα* 'obrana'. *πέλεσθαι* = *εἶναι*. *πύργος* 'kula'; vojnik misli samo na kule.
160. *βαιός* 'malen'.
161. *ὀρθοῦν* 'podupirati'.
163. *τούτων* 'u te'. *προδιδάσκειν* 'uputiti'.
164. *θορυβεῖν* 'vikati na'.
166. *ἀπαλέξεσθαι* 'braniti se'.
168. *παταγεῖν* 'lepetati'. *πτηνά* 'ptice'. *ὑποδείσαντες* po smislu o *ἀγέλαι*; razumije se, da ptice i 'pobjegnu' pred jastrijebom, kad ga se poboje, to je izrečeno u *ὑπό*.
170. *τάχα* 'odmah'. *ἐξαίφνης* 'iznenada'.
171. *σιγῇ πτήσσειν ἄφωνον* 'pokunjeno zašutjeti bez glasa'.
172. *ἦ* 'zar'. *ταυροπόλα* 'koja igra bika' ili 'tauričkа'.

[1]: omisit L.

ὥρμασε παν-
δάμους ἐπὶ βοῦς ἀγελαίας,
ἦ πού τινος νίκας ἀκάρπωτον χάριν,
ἦ ῥα κλυτῶν ἐνάρων
ψευσθεῖσα δώ-
ροις εἴτ' ἐλαφαβολίαις;
ἦ χαλκοθώ-
ραξ ἦ[1] τιν' Ἐνυάλιος
μομφὰν ἔχων
ξυνοῦ δορὸς ἐννυχίοις
μαχαναῖς ἐτίσατο λώβαν;

ἀντιστροφὴ α.

οὔποτε γὰρ φρενόθεν γ' ἐπ' ἀριστερά,
παῖ Τελαμῶνος, ἔ-
βας τόσσον, ἐν ποίμναις πίτνων·
ἦκοι γὰρ ἄν
θεία νόσος· ἀλλ' ἀπερύκοι
καὶ Ζεὺς κακὰν καὶ Φοῖβος Ἀργείων φάτιν.
εἰ δ' ὑποβαλλόμενοι
κλέπτουσι μύ-
θους οἱ μεγάλοι βασιλῆς
ἢ τᾶς ἀσώ-

175. *ὁρμᾶν* 'krenuti koga'. *πάνδᾱμος* 'zajednički'. *βόες ἀγελαῖαι* 'stado goveda'.
176. *ἀκάρπωτος* 'nerodan, pust, prazan'; 'prevarena za pustu hvalu'.
177. *ἔναρα* 'plijen'.
178. *ψευσθῆναί τι* = *ἀποστερηθῆναί τι* 'biti prevaren za', n. p. *χάριν*. *ἐλαφᾱβολία* 'lov jelenji'; množina prema *ἔναρα*, a trebalo bi da stoji tačno *δώροις ἐλαφᾱβολίας*.
179. *χαλκοθώραξ* 'mjedeni oklopnik'. *Ἐνυάλιος* kao Ares bog rata.
180. *μομφὰν ἔχειν* = *μέμφεσθαι* 'zabavljati radi'. *ξυνὸν δόρυ* = *συμμαχία* 'pomoć u boju'.
181. *μᾱχανά* 'lukavstvo'. *τίνεσθαι* 'osvetiti'. *λώβᾱ* 'uvreda'.
182. *φρενόθεν γε* 'sam od sebe'. *ἐπ' ἀριστερά* 'stramputice'; obziran izraz.
184. *βῆναι* 'zaći'.
185. *πίτνων* 'da bi napadao'.
186. *ἦκοι γὰρ ἄν* 'ta da, mogla je doći'. *θεία* 'od boga'. *ἀπερύκειν* 'odvratiti'. *Ζεύς* i *Φοῖβος* jesu 'čuvari' = *ἀλεξίκακοι ἀποτρόπαιοι*; Atenjanima su i 'očinski' = *πατρῷοι*, a Ajasu je Zeus i 'praotac'.

[1]: ἦ L.

του Σισυφιδᾶν γενεᾶς,
μὴ μή μ', ἄναξ,
ἔθ' ὧδ' ἐφάλοις κλισίαις
ὄμμ' ἔχων κακὰν φάτιν ἄρῃ.

ἐπῳδός.

ἀλλ' ἄνα ἐξ ἑδρά-
νων, ὅπου μακραίωνι
στηρίζῃ ποτὶ[1]
τᾷδ' ἀγωνίῳ σχολᾷ,
ἄταν οὐρανίαν φλέγων.
ἐχθρῶν δ' ὕβρις ὧδ' ἀτάρβητ' ὀρμᾶ-
ται ἐν εὐανέμοις βάσσαις πάντων
καγχαζόντων γλώσσαις βαρυάλ-
γητ'· ἐμοὶ δ' ἄχος ἕστακεν.

188—189. *ὑποβαλλόμενοι κλέπτουσι μύθους* 'potajno rasturaju krive glasove'.
190. *ἄσωτος* 'propali'. *ὁ* [iz *οἱ βασιλῆς*]. *τῆς Σισυφιδᾶν γενεᾶς* = *Ὀδυσσεύς*, uvredljivo, kao da ga je Antiklija rodila s korintskim lukavcem Sizifom a ne s Laertom.
191. potpuno *μὴ μή μοι*.
192. *ὄμμα ἔχων* 'oko upirući'. *ἄρασθαι φάτιν* glas na se dići, 'dati se na glas'.
193. *ἄνα* = *ἀνάστηθι* 'ustaj'; zijev radi uzvika. *ἕδρανον* 'sjedište'. *μακραίων* 'dugotrajan'; Ajas se srdi kao Ahil.
194. *στηρίζεσθαι* 'stati ukopan'. *ἀγώνιος* 'mučan'; bori se u srcu svojem. *σχολά* 'dokolica'.
195. *ἄταν οὐρανίαν φλέγων* 'strast do neba raspirujući'; isporedi 197.
196. *ὧδε* 'ovako', kako ga sada kleveću. *ἀτάρβητα* = *ἀταρβήτους ὁρμὰς ὁρμᾶσθαι* 'bez straha nasrtati', kao one ptice; na koncu pjesme vraća se misao k početku 167. *ὕβρις ἐχθρῶν* 'rug neprijatelja' prema *ἄτᾱ* 'strast' Ajasova.
197. Ajasova je strast kao oluja, koja bjesni pod nebom i do neba, a i kao požar šumski; isporedi 207. Otuda dolaze u predodžbu *εὐάνεμοι βᾶσσαι* doline, koje su bez vjetra, = 'zavjetrina'.
198. *πάντων καγχαζόντων γλώσσαις βαρυάλγητα* 'svi se grohoću i jezikom teško vrijeđaju'.
199. *βαρυάλγητα* = *βαρυαλγήτους καγχασμούς*.
200. *ἑστάναι* = *εἶναι*, *στῆναι* = *γενέσθαι*, *τρέφειν* = *ἔχειν*; to su sve neobični izrazi mjesto običnih; isporedi 9.

Odiseju je Atena sve pokazala u šatoru Ajasovu, a on kaže drugima, 66. Na taj glas dolaze pred šator Ajasov njegovi drugovi sa Salamine kao kor; to su slobodni ljudi, sugrađani i podanici, zato dolaze prvi; Tekmesa je u šatoru, Teukro je otišao, a neprijateljima ne da pjesnik, da dođu pred živa Ajasa, da mu se još živu narugaju!

[1] Ritschl: ποτὲ L.

Taj kor, koji inače dijeli s Ajasom radost, a sada evo žalost, izriče dvije glavne misli: 1. ako je Ajas doista počinio ono djelo, onda je to kazna od boga; 2. ali to ne može biti, to je samo kleveta. Ova druga misao prevlađuje, jer se čini vjerojatna: sve veliko izvrženo je zavisti. Tim se očituje i divna odanost kora prema Ajasu. Ipak se ni u Odisejev značaj jako ne dira: svi su drugi od njega zlobniji! To i mi znamo iz prvoga čina. Kaošto u prvom činu vide Atena, Odisej i gledaoci sljepoću Ajasovu, tako ovdje vidi i ističe kor sljepoću mnoštva, koje kleveće Ajasa, a ne vidi, da mu je on sva obrana. Prirodno je, što se kor želi riješiti žalosti; ali to može učiniti samo Ajas, ako se pokaže i rasprši zlobu. Eto, kako se ređaju misli: kor najprije osjeća žalost, čuvši za stvar; onda razmišlja, otkuda je to, zašto je to; napokon želi riješiti se žalosti. U strofi, antistrofi i epodi izriču se iste misli ili jednako ili nešto drukčije, potpunije, jače. Što kor prije nije mogao vjerovati, to sada na čas dopušta: da je Ajas djelo počinio. Dakako, da je to kazna od boga, ali od kojega? Kor sluti, ali ništa pouzdano, nego se drži vjerojatnosti, pa misli na Artemidu i Enijalija.

Moglo je biti, da je Artemida pomogla Ajasu u boju ili lovu, a on joj se nije odužio ni hvalom ni darom. Ona je kaznila Eneja u Kalidonu, poslavši vepra u njegovu zemlju, što kod žrtve jednom nije mislio na nju. Ona je mjesto košute tražila od Agamemnona Ifigeniju. Ifigenija je bila njezina svećenica u atičkoj općini Ἅλαι, u hramu, u kojemu je bio kip Artemide, donesen od Oresta iz Tauride. To je dosta razloga, da Sofoklo pomene na usta kora Artemidu i da je nazove *Ταυροπόλα* 'koja polazi Tauridu'. Možemo misliti na Artemidu kao božicu mjeseca, koja za mlađaka ima 'bikovlju glavu' s rogovima, *ταυρωπός*, ili na Artemidu, koja igra bika, kako to dolazi na novcima, i vjerojatno je, da je Sofoklo mislio na posljednje, kad je Ajas poklao 'goveda'. Atičani razlikuju Aresa od Enijalija, koji je na Salamini imao hram, a atenski mu se polemarh svake godine molio kao i Artemidi.

I Enijalije se mogao ljutiti radi nezahvalnosti. Eto, dvostruko se vara kor: niti je Artemida niti je Enijalije Ajasa pomeo, nego Atena; nije ga pomela, što je primio pomoć, a ne zahvalio, nego što je tu pomoć odbio. Kad još kor izrijekom kaže, da to može biti kazna od boga, opet ga presvoji nada, da nije tako, opet pomišlja na klevetu, koju šire 'veliki' kraljevi i 'propali' Sizifov sin, — to su oštrije riječi, — opet kliče: ustaj! Ali još ne dolazi Ajas, nego Tekmesa i to je drugi čin.

Ulazeći pjeva kor 'sistem' 134—171 u anapestima, koji su ovakovi: ⏑ ⏑ ⏓, – ⏓, – ⏑̇ ⏑, ⏓̇. Došavši na svoje mjesto u orhestru pjeva tri kitice ovoga oblika:

strofa 172—181 = 182—193

1 ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑
2 ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑
3 – ⏓ ⏑ ⏓ – ⏓ ⏑ ⏓
4 – ⏓ ⏑ ⏓
5 – ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏓̇
6 – ⏓ ⏑ ⏓ – ⏓ ⏑ ⏓ – ⏓ ⏑ ⏓
7 ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓̇
8 – ⏓ ⏑ ⏓

9 – ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓
10 – ⏓ ⏑ ⏓
11 – ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓
12 – ⏓ ⏑ ⏓
13 – ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓
14 ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓ –

Jezgra su jambi, dipodije 4, 8, 10, 12, tetrapodija 3, heksapodija 6. Onda dolaze i srodni anapesti, tripodije 9, 11, 13, tetrapodija 5. U početku, sredini i na koncu ima daktila s trohejima, dipodija 2, tripodija 7, tetrapodija 1, i logaedski stih 'glikonej' 14.

epoda 194—200

1 ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑
2 ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓̇ ⏓ ⏑
3 ⏓ – ⏓ ⏑⏑
4 ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓̇
5 ⏓ – ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑ ⏓
6 – ⏓ ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓ – ⏓
7 ⏑⏑ ⏓ ⏑⏑ ⏓ – ⏓ – ⏓
8 – ⏓ – ⏓ – ⏓ ⏑⏑ ⏓
9 ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏓ ⏑

Stihovi 1—5 i 9 jesu što daktilski što trohejski; kadšto *τονή* 2, 4; napola trohejski napola jampski 5, kao priprava za anapeste 6—8; mjesto dva troheja ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ stoji horijamb ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ 9.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ΚΟΜΜΟΣ.

ΤΕΚ. Ναὸς ἀρωγοὶ τῆς Αἰάντος,
γενεᾶς χθονίων ἀπ' Ἐρεχθειδᾶν,
ἔχομεν στοναχὰς οἱ κηδόμενοι
τοῦ Τελαμῶνος τηλόθεν οἴκου.
νῦν γὰρ ὁ δεινός, ὁ μέγας ὠμοκρατὴς
Αἴας θολερῷ
κεῖται χειμῶνι νοσήσας.
ΧΟ. τί δ' ἐνήλλακται τῆς ἀμερίας
νὺξ ἥδε βάρος;
παῖ τοῦ Φρυγίου Τελεύταντος,
λέγ', ἐπεί σε λέχος δουριάλωτον
στέρξας ἀνέχει θούριος Αἴας·
ὥστ' οὐκ ἂν ἄιδρις ὑπείποις.
ΤΕΚ. πῶς δῆτα λέγω λόγον ἄρρητον;
θανάτῳ γὰρ ἴσον πάθος ἐκπεύσῃ.

Drugi čin
201—595.
Skupna tužaljka.
201—262.

201. *ἀρωγός* 'pomagač'.
202. *γενεά* 'koljeno'. *χθόνιος* = *αὐτόχθων* 'domorodni'. *Ἐρεχθεύς* je sin Zemlje i Hefesta, prvi kralj atenski, praotac i Salaminjanima.
203. *ἔχειν στοναχάς* 'imati zašto uzdisati'. *οἱ κηδόμενοι* 'mi, koji marimo'.
204. *τηλόθεν* 'u tuđini', upravo 'iz daljine'.
205. *ὠμοκρατής* 'divski'; isporedi *ὠμοῖς ἐν νόμοις πατρός* 548, *ὠμόθυμος* 885, *στερεόφρων* 926, *ὠμόφρων* 930.
206. *θολερός* 'pomućen'.
207. *χειμών* 'strast'; Tekmesa još ne može reći *μανία*!
208. *ἐναλλάττεσθαί τί τινος* 'uzeti nešto mjesto nečega' kao u trgovini robu mjesto robe. *ἡ ἀμερία*, na ime *τύχη, βαρύτης, ὄχλησις* 'udes dana jučerašnjega'.
209. *βάρος* 'muka'.
210. *Τελεύταντος* kao *Τελλεύτάντιος*, jer je ime, pa se smije otegnuti radi metra.
211. *λέχος* 'ljuba'.
212. *στέργειν* 'voljeti'. *ἀνέχειν* 'uzvisivati'. *θούριος* 'nalet'.
213. *ἄϊδρις* 'neuk'. *ὑπειπεῖν* = *ὑποτίθεσθαι, ὑποφέρειν* 'poučiti'.
215. *πάθος* 'nesreća'.
216. *ἁλούς* 'presvojen'.

μανίᾳ γὰρ ἁλοὺς ἡμὶν ὁ κλεινὸς
νύκτερος Αἴας ἀπελωβήθη.
τοιαῦτ' ἂν ἴδοις σκηνῆς ἔνδον
χειροδάικτα σφάγι' αἱμοβαφῆ,
κείνου χρηστήρια τἀνδρός.

στροφή.

1 *ΧΟ.* οἷαν ἐδήλωσας
2 ἀνέρος αἰθονος ἀγγελίαν,
3 ἄτλατον οὐδὲ φευκτάν,
4 τῶν μεγάλων Δαναῶν ὕπο κληζομέ-
5 ναν, τὰν ὁ μέγας μῦθος ἀέξει.
6 οἴμοι φοβοῦμαι τὸ προσέρ-
7 πον. περίφαντος ἀνὴρ
8 θανεῖται παραπλή-
9 κτῳ χερὶ συγκατακτὰς
10 κελαινοῖς ξίφεσιν βοτὰ καὶ
11 βοτῆρας ἱππονώμας.
ΤΕΚ. ὤμοι· κεῖθεν κεῖθεν ἄρ' ἡμῖν
δεσμῶτιν ἄγων ἦλυθε ποίμναν·
ὧν τὴν μὲν ἔσω σφάζ' ἐπὶ γαίας,

217. *ἀπολωβᾶσθαι* 'osramotiti se', prema *ὁ κλεινός* 216! *νύκτερος* 'noćas'.
219. *χειροδαΐκτος* 'rukom rastrgan'. *σφάγιον* 'poklano blago'. *αἱμοβαφής* 'u krvi ogrezao'.
220. *κείνου τἀνδρός* 'njegove'. *χρηστήριον* 'žrtva'.
222. *αἰθων* 'žestok'.
223. *ἄτλᾶτος* 'nesnosan'. *οὐ φευκτός* 'neukloniv'.
225. *κλήζειν* 'rasturivati'.
226. *τάν* = *ἄν*. *μῦθος* 'govor', naime po vojsci.
227. *προσέρπειν* 'primicati se'.
228. *περίφαντος* 'naočigled', a to je veća sramota. *ἀνήρ* 'on'.
229. *παράπληκτος* 'šenno'; grčki vrlo zgodno, jer ruka je Ajasova doista 'krivo udarila'.
230. *συγκατακτάς* 'poklavši sve skupa'.
231. *κελαινός* 'modrikast' je čelik.
232. *βοτὴρ ἱππονώμᾶς* 'pastir konjar', širi i uži pojam.
234. *ἄγων ἦλυθε* 'dovede'.
235. *ὧν* naime *μήλων, οἰῶν*, izvađeno po smislu iz *ποίμνᾱ* 234. Prema *τὴν μέν*, naime *ποίμναν*, stoji *δύο δέ* 237; *τὰ δέ* 237 samo je nastavak od *τὴν μέν*. Čudan se čini spoj *ὧν τὴν μέν*, ali nije. *ὧν* obuhvaća i 'stado' i ona 'dva ovna'; prema tomu se od te cjeline pominje najprije prvi dio, *τὴν μέν*, naime *ποίμναν*, a onda drugi dio: *δύο δέ*!

τὰ δὲ πλευροκοπῶν δίχ' ἀνερρήγνυ.
δύο δ' ἀργίποδας κριοὺς ἀνελὼν
τοῦ μὲν κεφαλὴν καὶ γλῶσσαν ἄκραν
ῥιπτεῖ θερίσας,
τὸν δ' ὀρθὸν ἄνω κίονι δήσας
μέγαν ἱπποδέτην ῥυτῆρα λαβὼν
παίει λιγυρᾷ μάστιγι διπλῇ,
κακὰ δεννάζων ῥήμαθ', ἃ δαίμων
κοὐδεὶς ἀνδρῶν ἐδίδαξεν.

ἀντιστροφή.

1 ΧΟ. ὥρα τιν' ἤδη τοι
2 κρᾶτα καλύμμασι κρυψάμενον
3 ποδοῖν κλοπὰν ἀρέσθαι,
4 ἢ θοὸν εἰρεσίας ζυγὸν ἑζόμε-
5 νον ποντοπόρῳ ναῒ μεθεῖναι.
6 τοίας ἐρέσσουσιν ἀπει-
7 λὰς δικρατεῖς Ἀτρεῖδαι
8 καθ' ἡμῶν· πεφόβη-
9 μαι λιθόλευστον Ἄρη
10 ξυναλγεῖν μετὰ τοῦδε τυπείς,
11 τὸν αἶσ' ἄπλατος ἴσχει.

236. *πλευροκοπεῖν* 'mlatiti po rebrima'. *δίχα* 'na dvoje'. *ἀναρρηγνύναι* 'raskidati'.
237. *δύο* Agamemnon i Odisej. *ἀργίπους* 'bjelonog'; tako se ovnovi ističu. *κριός* 'ovan'. *ἀναιρεῖν* 'uzeti' gore, u ruke.
238. *ἄκρα γλῶσσα* 'vrh jezika'.
239. *θερίζειν* 'odrezati', upravo 'žeti'; pa i klas je na vrhu vlati; otuda slika.
240. *ὀρθόν* 'osovno'. *ἄνω* 'uza'; *κίονι* kao smjer; inače *ἐν- ἐξ-προσδεῖν*.
241. *ἱπποδέτης* 'konjski'. *ῥυτήρ* 'uzda'.
242. *λιγυρός* 'zvizgav'.
243. *δεννάζειν* 'grditi'.
245. *ὥρα* 'doba'. *τινά* = 'nekomu = meni'.
246. *κάλυμμα* 'veo'; od stida ne može gledati.
247. *ποδοῖν κλοπὰν αἴρεσθαι* = *κλέπτοντε πόδε αἴρεσθαι* 'potajno bježati'.
249. *εἰρεσία* 'veslanje'; *εἰρεσίας ζυγόν* 'veslarska klupa'.
250. *μεθιέναι* 'pustiti' vesla kao konju uzdu.
251. *ἐρέσσειν* 'prijetiti', upravo 'veslati', jer obično se 'lađa' vesla na protivnika, a ne 'prijetnja'; izraz pomorski. *δικρατεῖς* = *δισσοί* 'dva'.
254. *λιθόλευστος Ἄρης* 'boj kamenovanja'.
256. *τόν* = *ὅν*. *ἄπλατος* 'nepristupan'.

ΤΕΚ. οὐκέτι· λαμπρᾶς γὰρ ἄτερ στεροπᾶς,
ἄξας ὀξύς, νότος ὡς λήγει.
καὶ νῦν φρόνιμος νέον ἄλγος ἔχει·
τὸ γὰρ ἐσλεύσσειν οἰκεῖα πάθη
μηδενὸς ἄλλου παραπράξαντος
μεγάλας ὀδύνας ὑποτείνει.

ΧΟ. ἀλλ' εἰ πέπαυται, κάρτ' ἂν εὐτυχεῖν δοκῶ·
φρούδου γὰρ ἤδη τοῦ κακοῦ μείων λόγος.
ΤΕΚ. πότερα δ' ἄν, εἰ νέμοι τις αἱρεσιν, λάβοις
φίλους ἀνιῶν αὐτὸς ἡδονὰς ἔχειν
ἢ κοινὸς ἐν κοινοῖσι λυπεῖσθαι ξυνών;
ΧΟ. τό τοι διπλάζον, ὦ γύναι, μεῖζον κακόν.
ΤΕΚ. ἡμεῖς ἄρ' οὐ νοσοῦντες ἀτώμεσθα νῦν —
ΧΟ. πῶς τοῦτ' ἔλεξας; οὐ κάτοιδ', ὅπως λέγεις.
ΤΕΚ. ἀνὴρ ἐκεῖνος, ἡνίκ' ἦν ἐν τῇ νόσῳ,
αὐτὸς μὲν ἥδεθ' οἷσιν εἶχετ' ἐν κακοῖς,
ἡμᾶς δὲ τοὺς φρονοῦντας ἠνία ξυνών·
νῦν δ' ὡς ἔληξε κἀνέπνευσε τῆς νόσου,
κεῖνός τε λύπῃ πᾶς ἐλήλαται κακῇ
ἡμεῖς θ' ὁμοίως οὐδὲν ἧσσον ἢ πάρος.
ἆρ' ἔστι ταῦτα δὶς τόσ' ἐξ ἁπλῶν κακά;
ΧΟ. ξύμφημι δή σοι καὶ δέδοικα μὴ 'κ θεοῦ

257. *οὐκέτι*, naime *αἶσα ἴσχει*. *ἄτερ* 'bez'. *στεροπή* 'blijesak'.
258. *νότος λήγει οὕτως ὥστε λαμπρᾶς ἄτερ στεροπᾶς εἶναι, καίπερ ὀξὺς ἄξας*. *ἄσσειν* 'skočiti'. *λήγειν* 'prestati'.
260. *οἰκεῖος* 'vlastit'.
261. *μηδενὸς παραπράξαντος* 'bez tude sukrivnje'; teško mu je, što se samo on tako osramotio.
262. *ὑποτείνειν* 'zadavati'.
264. *φροῦδος* 'prošao'. *μείων λόγος ἐστίν* 'manje se mari'; tim kor pobija 259.
267. *κοινὸν λυπεῖσθαι* = *κοινωνεῖν λύπης* 'dijeliti bol'. *ἐν κοινοῖσι ξυνών*, naime *κακοῖς*, prevedi u savezu s *λύπῃ* 'zajedničku'.
269. *οὐ νοσοῦντες* 'ne bolujući'. Tekmesa misli na Ajasa — isporedi 271 — ali misli i na se i na kor, otuda *ἡμεῖς*. *ἀτᾶσθαι* 'nesretan biti'.
272. *ἥδετο ἐν κακοῖς, ἐν οἷς εἶχετο*.
274. *ἀναπνεῖν τινος* 'odahnuti od'.
275. *ἐληλάσθαι* 'presvojen biti'.
277. *ἆρα-ταῦτα* 'je li to'; Tekmesa ponosno pita, jer eto dokazala je, da ima pravo.
278. *μὴ ἥκει* 'možda dolazi'.

πληγή τις ἥκει· πῶς γάρ, εἰ πεπαυμένος
μηδέν τι μᾶλλον ἢ νοσῶν εὐφραίνεται;
ΤΕΚ. ὡς ὧδ' ἐχόντων τῶνδ' ἐπίστασθαί σε χρή.
ΧΟ. τίς γάρ ποτ' ἀρχὴ τοῦ κακοῦ προσέπτατο;
δήλωσον ἡμῖν τοῖς ξυναλγοῦσιν τύχας.
ΤΕΚ. ἅπαν μαθήσῃ τοὔργον ὡς κοινωνὸς ὤν.
κεῖνος γὰρ ἄκρας νυκτός, ἡνίχ' ἕσπεροι
λαμπτῆρες οὐκέτ' ἦθον, ἄμφηκες λαβὼν
ἐμαίετ' ἔγχος ἐξόδους ἕρπειν κενάς.
κἀγὼ 'πιπλήσσω καὶ λέγω· 'τὶ χρῆμα δρᾷς,
Αἴας; τί τήνδ' ἄκλητος οὔθ' ὑπ' ἀγγέλων
κληθεὶς ἀφορμᾷς πεῖραν οὔτε του κλύων
σάλπιγγος; ἀλλὰ νῦν γε πᾶς εὕδει στρατός.'
ὁ δ' εἶπε πρός με βαί', ἀεὶ δ' ὑμνούμενα·
'γύναι, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.'
κἀγὼ μαθοῦσ' ἔληξ', ὁ δ' ἐσσύθη μόνος.
καὶ τὰς ἐκεῖ μὲν οὐκ ἔχω λέγειν πάθας·
ἔσω δ' ἐσῆλθε συνδέτους ἄγων ὁμοῦ
ταύρους, κύνας βοτῆρας εὐκερών τ' ἄγραν.
καὶ τοὺς μὲν ηὐχένιζε, τοὺς δ' ἄνω τρέπων

281. *ἐπίστασθαί σε χρή, ὡς ὧδ' ἔχει τάδε*; izrična rečenica metnuta je u genitiv apsolutni naknadno, kako je već uzet veznik *ὡς*; misao je u posljednji tren krenula drugamo!
282. *προσπέτεσθαι* 'navaliti'. *ἀρχὴ κακοῦ* 'zlo od početka'.
283. *τοῖς ξυναλγοῦσιν* 'nama bolečima'. *τύχας* k *δήλωσον*.
285. *ἄκρα νύξ* 'ponoć', jer tad je noć navrh neba.
286. *λαμπτήρ* 'svjetlo'. *αἴθειν* 'gorjeti'. *ἀμφήκης* 'dvosjekli'.
287. *μαίεσθαι* 'htjeti', upravo 'pipati' rukom po mraku. *ἐξόδους ἕρπειν κενάς* 'izlaziti utoma'.
288. *ἐπιπλήσσειν* 'prekoriti'.
290. *ἀφορμᾶν πεῖραν* 'ići navaliti'.
291. *σάλπιγξ* 'truba'.
292. *βαιός* 'malen'. *ἀεὶ δ' ὑμνούμενα* 'ali što se svagda pominje'; isporedi Ilijada VI 490, što govori Hektor Andromahi:

A sad u kuću pođi i svoje zgotavljaj posle
Uz stan i preslicu i daj zapovjedi dvorkinjam svima,
Neka idu za poslam. Muškarce ide vojevat
Sve, a najvećma mene, u Iliju što nas imade.

293. *κόσμον φέρειν* = *κοσμεῖν*.
294. *μαθοῦσα* 'razumjevši', što je. *σεύεσθαι* 'juriti'.
295. *πάθᾱ* 'nezgoda'.
297. *κύων βοτήρ* 'pas ovčar'. *εὔκερως* 64.
298. *αὐχενίζειν* 'presjeći vrat'. *ἄνω τρέπειν* 'zaokretati vratom'.

ἔσφαζε κἀρράχιζε, τοὺς δὲ δεσμίους
ἠκίζεθ' ὥστε φῶτας, ἐν ποίμναις πίτνων.
τέλος δ' ὑπάξας διὰ θυρῶν σκιᾷ τινι
λόγους ἀνέσπα, τοὺς μὲν Ἀτρειδῶν κάτα,
τοὺς δ' ἀμφ' Ὀδυσσεῖ, συντιθεὶς γέλων πολύν,
ὅσην κατ' αὐτῶν ὕβριν ἐκτίσαιτ' ἰών.
κἄπειτ' ἐπάξας αὖθις ἐς δόμους πάλιν
ἔμφρων μόλις πως ξὺν χρόνῳ καθίσταται·
καὶ πλῆρες ἄτης ὡς διοπτεύει στέγος,
παίσας κάρα 'θώυξεν· ἐν δ' ἐρειπίοις
νεκρῶν ἐρειφθεὶς ἕζετ' ἀρνείου φόνου,
κόμην ἀπρὶξ ὄνυξι συλλαβὼν χερί.
καὶ τὸν μὲν ἧστο πλεῖστον ἄφθογγος χρόνον·
ἔπειτ' ἐμοὶ τὰ δείν' ἐπηπείλησ' ἔπη,
εἰ μὴ φανοίην πᾶν τὸ συντυχὸν πάθος,
κἀνήρετ', ἐν τῷ πράγματος κυροῖ ποτε.
κἀγώ, φίλοι, δείσασα τοὐξειργασμένον
ἔλεξα πᾶν ὅσονπερ ἐξηπιστάμην.
ὁ δ' εὐθὺς ἐξώμωξεν οἰμωγὰς λυγράς,
ἃς οὔποτ' αὐτοῦ πρόσθεν εἰσήκουσ' ἐγώ·
πρὸς γὰρ κακοῦ τε καὶ βαρυψύχου γόους

299. *ῥαχίζειν* 56.
300. *αἰκίζεσθαι* 'zlostaviti'.
301. *ὑπάξειν τινί*, k *σκιᾷ*, kao *ὑπακούειν τινί* 'ozvati se komu', = 'odletjeti pred'. *σκιᾷ*, naime pred Atenu, u prvom činu; sad gledaoci vide, kako se onaj prizor dojmio Tekmese u šatoru, koja dakako nije vidjela, što se vani događalo; zato i veli 'sjena, utvara'.
302. *λόγους ἀνασπᾶν* 'pogrde sasuti', kao strijele iz tulca, jer se kaže *ἀνασπᾶν ἐκ φαρέτρας*; to se ne smije spojiti sa *σκιᾷ*.
303. *συντιθείς* 'uz'; to je *Αἰάντειος γέλως*.
304. *ὕβριν ἐκτίνεσθαι κατά τινος* 'rugom se nekomu osvetiti'. *ἰών* ne prevedi.
305. *ἐπάσσειν* 'doletjeti'.
306. *μόλις* 'jedva'.
307. *διοπτεύειν* 'razgledati'.
308. *παίειν* 'udariti'. *θωύσσειν* 'viknuti'. *ἐρείπιον* 'što je povaljeno'; *ἐρείπια νεκρῶν* 'povaljena tijela'.
309. *ἐρείπεισθαι* 'povaliti se'. *ἄρνειος φόνος* 'zaklana janjad'.
310. *ἀπρὶξ* 'čvrsto'; *πρίειν* čvrsto 'svezati' 1030. *ὄνυξι* uz *χερί* kao dio uz cjelinu.
312. *ἐπαπειλεῖν* 'zaprijetiti'.
314. Ajas najprije zaprijeti, a onda pita. *ἐν τῷ πράγματος κυροῖ* 'što se s njim događa'.
319. *κακός* 'kukav'. *βαρύψυχος* 'malodušan'; isporedi *βαρυθυμεῖσθαι*. *γόους* k *ἔχειν*.

τοιούσδ' ἀεί ποτ' ἀνδρὸς ἐξηγεῖτ' ἔχειν·
ἀλλ' ἀψόφητος ὀξέων κωκυμάτων
ὑπεστέναζε ταῦρος ὡς βρυχώμενος.
νῦν δ' ἐν τοιᾷδε κείμενος κακῇ τύχῃ
ἄσιτος ἀνήρ, ἄποτος, ἐν μέσοις βοτοῖς
σιδηροκμῆσιν ἥσυχος θακεῖ πεσών·
καὶ δῆλός ἐστιν ὥς τι δρασείων κακόν.
τοιαῦτα γάρ πως καὶ λέγει κὠδύρεται.
ἀλλ', ὦ φίλοι, τούτων γὰρ οὕνεκ' ἐστάλην,
ἀρήξατ' εἰσελθόντες, εἰ δύνασθέ τι·
φίλων γὰρ οἱ τοιοίδε νικῶνται λόγοις.[1]

ΧΟ. Τέκμησσα, δεινά, παῖ Τελεύταντος, λέγεις
ἡμῖν, τὸν ἄνδρα διαπεφοιβάσθαι κακοῖς.

ΑΙ. ἰὼ μοί μοι.

ΤΕΚ. τάχ', ὡς ἔοικε, μᾶλλον· ἢ οὐκ ἠκούσατε
Αἴαντος οἵαν τήνδε θωύσσει βοήν;

ΑΙ. ἰὼ μοί μοι.

ΧΟ. ἀνὴρ ἔοικεν ἢ νοσεῖν ἢ τοῖς πάλαι
νοσήμασι ξυνοῦσι λυπεῖσθαι παρών.

ΑΙ. ἰὼ παῖ παῖ.

ΤΕΚ. ὤμοι τάλαιν'· Εὐρύσακες, ἀμφὶ σοὶ βοᾷ.

320. *πρὸς ἀνδρός*= *ἀνδρός* 'da obićava plakati = da plače'.

321. *ἀψόφητος* 'bez buke'. *κώκυμα* 'kukanje'; širi pojam uz uži.

322. *βρυχᾶσθαι* 'krčati'.

323. *νῦν δέ*, nije ovo čas, gdje Ajas jače kuka — to je već 317 kazano — nego gdje se na čas smirio, pa mirno govori i nariče. Iza bure kiša, iza strasti suze!

325. *σιδηροκμής* mačem 'smaknut'.

326. *δῆλός ἐστιν δρασείων* i *δῆλόν ἐστιν ὡς δράσειε*; 'očito hoće nešto da učini'. *δρασείειν* 'htjeti učiniti'.

327. *ὀδύρεσθαι* 'naricati'.

328. *σταλῆναι* 'doći'.

332. *διαφοιβάζεσθαι* 'razbjesniti se', jer *Φοῖβος* daje zanos i mahnitost proročku.

334. *τάχα* 'odmah'. *μᾶλλον*, naime *ἐρεῖς λέγειν δεινά με*.

335. *θωύσσειν* 308.

337—338. Ili još 'boluje' Ajas, *νοσεῖν*, ili 'se žalosti', *λυπεῖσθαι*, 'radi bolesti', koja je prije s njim bila, = 'koju prebolje', *τοῖς πάλαι ξυνοῦσι νοσήμασι*, nalazeći se sad od kod nje, 'misleći na nju' *παρών*.

340. *ἀμφί* 'za'.

[1] Stobaios: *φίλοι* L.

τί ποτε μενοινᾷ, ποῦ ποτ' εἶ; τάλαιν' ἐγώ.

ΑΙ. Τεῦκρον καλῶ. ποῦ Τεῦκρος; ἦ τὸν εἰσαεὶ
λεηλατήσει χρόνον; ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι.

ΧΟ. ἀνὴρ φρονεῖν ἔοικεν. ἀλλ' ἀνοίγετε.
τάχ' ἄν τιν' αἰδῶ κἀπ' ἐμοὶ βλέψας λάβοι.

ΤΕΚ. ἰδού, διοίγω· προσβλέπειν δ' ἔξεστί σοι
τὰ τοῦδε πράγη, καὐτὸς ὡς ἔχων κυρεῖ.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ. ΑΙΑΣ.

ΚΟΜΜΟΣ.

στροφὴ α.

ΑΙ. ἰὼ
φίλοι ναυβάται, μόνοι ἐμῶν φίλων,
μόνοι ἔτ'[1] ἐμμένοντες ὀρθῷ νόμῳ,
ἴδεσθέ μ' οἷον ἄρτι κῦ-
μα φοινίας ὑπὸ ζάλης
ἀμφίδρομον κυκλεῖται.

ΧΟ. οἴμ' ὡς ἔοικας ὀρθὰ μαρτυρεῖν ἄγαν.
δηλοῖ δὲ τοὔργον ὡς ἀφροντίστως ἔχει.

341. *μενοινᾶν* 'željeti', naime Ajas. *εἶ*, Eurizak; vidi se Tekmesina bojazan i smetnja.

343. *λεηλατεῖν* 'ići za plijenom'. U obliku prijekora opravdana je nenazočnost Teukrova; da je nazočan, ne bi se Ajas mogao ubiti.

344. *ἀνοίγετε*, to kaže kolovođa koru i Tekmesi.

345. *αἰδῶ τινα λαβεῖν* 'zastidjeti se nešto', naime, da ne učini 326. *ἐμοί* 'preda mnom', ne samo pred Teukrom. Ajas je govorio suvislo 342—343, a tako se kor uvjerio, da je on sad došao k sebi.

347. *ἔχων κυρεῖ* 'je'.

Skupna tužaljka.

348—429.

349. *ναυβάτης* 'lađar'.

350. *ἐμμένειν τινί* 'držati se čega'. *νόμος* = *φιλίας*.

352. *φοινία ζάλη* 'more krvi'.

353. *ἀμφίδρομον κυκλεῖται* 'naokolo na me skače'.

354. Ovdje se kor osvrće na drugu Ajasovu misao 351—353 'u zlu sam'.

355. Ovdje se pak osvrće na prvu misao 348—350 'odnemaren sam', a upravo to znači *ἀφροντίστως ἔχειν* = *ἀμελεῖσθαι*; isporedi *ἀμέριμνος* 1206. *ἔργον* nije Ajasov čin nego znači 'činjenica', prema pojmu *λόγος*, koji je u *μαρτυρεῖν*. Sama stvar kaže, da je odnemarena, upravo, da je odnemaren Ajas; isporedi 359—360.

[1] Hermann: *τ'* L.

ἀντιστροφὴ α.

ΑΙ. ἰὼ
γένος ναΐας ἀρωγὸν τέχνας,
ἅλιον ὃς ἐπέβας ἑλίσσων πλάταν,
σέ τοι, σέ τοι μόνον δέδορ-
κα ποιμένων ἐπαρκέσοντ'·
ἀλλά με συνδάϊξον.
ΧΟ. εὔφημα φώνει· μὴ κακὸν κακῷ διδοὺς
ἄκος πλέον τὸ πῆμα τῆς ἄτης τίθει.

στροφὴ β.

ΑΙ. ὁρᾷς τὸν θρασύν, τὸν εὐκάρδιον,
τὸν ἐν δαΐοις ἄτρεστον μάχαις,
ἐν ἀφόβοις με θηρσὶ δεινὸν χέρας;
οἴμοι γέλωτος, οἷον ὕβρίσθην ἄρα.
ΤΕΚ. μή, δέσποτ' Αἴας, λίσσομαί σ', αὔδα τάδε.
ΑΙ. οὐκ ἐκτός; οὐκ ἄψορρον ἐκνεμῇ πόδα;
αἰαῖ, αἰαῖ.
ΧΟ. ὦ πρὸς θεῶν ὕπεικε καὶ φρόνησον εὖ.
ΑΙ. ὦ δύσμορος, ὃς χερὶ[1] μὲν
μεθῆκα τοὺς ἀλάστορας,
ἐν δ' ἑλίκεσσι βουσὶ καὶ
κλυτοῖς πεσὼν αἰπολίοις

357. *νάϊος* 'brodarski'.
358. *ἐπιβαίνειν* 'ukrcati se'; otuda *ἐπιβάτης* 'vojnik na brodu'. *πλάτᾱ* je 'širina'; ovdje 'pero' u vesla, što se vidi iz *ἅλιος* = 'morski', ili u svezi s *ἑλίσσειν* 'zavijati po moru'.
360. *ποιμήν* 'skrbnik', kao *θεράπων, κηδεμών*; *ποιμαίνειν* = *θεραπεύειν, φροντίζειν. ἐπαρκεῖν* 'doteći', protiv žalosti.
361. *συνδαΐζειν* 'zaklati' sa stadom.
362. *εὔφημα φωνεῖν* 'šutjeti'.
363. *ἄκος* 'lijek'. *πλέον τιθέναι* 'umnožati'.
364. *θρασύς* 'smion'. *εὐκάρδιος* 'srčan'.
365. *δάϊος* 'ljut'. *ἄτρεστος* 'neustrašen'.
366. *ἄφοβος* 'bezazlen'.
369. *ἐκτός*, naime . *ἄπει*, 'ne ćeš li odavle?' *ἄψορρον* = *ἄψ* 'natrag' i *ορσος* od *ὄρνυμι*, kao *παλίνορσος*, orior, 'trgnuvši'; dosta samo 'natrag'. *ἐκνέμειν* = *ἐκνωμᾶν πόδα* 'uzmaći'.
372. *χερί* prema *πεσών* 375.
373. *ἀλάστωρ* 'zlotvor'.
374. *ἕλιξ* 'vitorog'.
375. *κλυτός* 'čuven', porugljivo. *αἰπόλιον* 'stado' koza.

[1] Hermann: *χερσὶ* L.

ἐρεμνὸν αἷμ' ἔδευσα.
ΧΟ. τί δῆτ' ἂν ἀλγοίης ἐπ' ἐξειργασμένοις;
οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν ταῦθ' ὅπως οὐχ ὧδ' ἔχειν.

ἀντιστροφὴ β.

ΑΙ. ἰὼ πάνθ' ὁρῶν, ἁπάντων τ' ἀεὶ
κακῶν ὄργανον, τέκνον Λαρτίου,
κακοπινέστατόν τ' ἄλημα στρατοῦ.
ἦ που πολὺν γέλωθ' ὑφ' ἡδονῆς ἄγεις.
ΧΟ. ξὺν τῷ θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ κὠδύρεται.
ΑΙ. ἴδοιμί νιν, καίπερ ὧδ ἀτώμενος.
ἰώ μοί μοι.
ΧΟ. μηδὲν μέγ' εἴπῃς· οὐχ ὁρᾷς ἵν' εἶ κακοῦ;
ΑΙ. ὦ Ζεῦ, προγόνων προπάτωρ,
πῶς ἂν τὸν αἱμυλώτατον,
ἐχθρὸν ἄλημα, τούς τε δισσ'-
άρχας ὀλέσσας βασιλῆς
τέλος θάνοιμι καὐτός;
ΤΕΚ. ὅταν κατεύχῃ ταῦθ', ὁμοῦ κἀμοὶ θανεῖν
εὔχου· τί γὰρ δεῖ ζῆν με σοῦ τεθνηκότος;

στροφὴ γ.

ΑΙ. ἰὼ
σκότος, ἐμὸν φάος,
ἔρεβος ὦ φαεννότατον, ὡς ἐμοί,
ἕλεσθ',[1] ἕλεσθέ μ' οἰκήτορα,

376. *ἐρεμνός* 'crn'. *δεύειν* = *τέγγειν* 'proliti'.
381. *κακοπινής* 'gadan'. *ἄλημα* 'brašno'; ali kad je eto nečisto, možemo reći 'posije' ili 'smet'.
382. *γέλωτα ἄγειν* = *γελᾶν*, kao *ἑορτὴν ἄγειν* = *ἑορτάζειν* 'svetkovati', *ἡσυχίαν ἄγειν* 'mirovati' = *ἡσυχάζειν.*
384. *ἀτᾶσθαι* 269.
386. *μέγα εἰπεῖν* 'zareći se'.
388. *αἱμύλος* 'laskav'.
389. *ἄλημα* 381. *δισσάρχαι* = *δισσοί* 'dva' = 251 *δικρατεῖς.*
391. *τέλος* 'konačno'.
394. Smrt i tama Ajasu su svjetlo.
395. *ὡς ἐμοί* 'kao, bar meni'.
396. *οἰκήτορα* 'u stan'.

[1] Elmsley: *ἕλεσθέ μ'* L.

ἕλεσθέ μ'· οὔτε γὰρ θεῶν
γένος οὔθ' ἁμερίων
ἔτ' ἄξιος βλέπειν τιν' εἰς
ὄνασιν ἀνθρώπων.
ἀλλά μ' ἁ Διὸς
ἀλκίμα θεὸς
ὀλέθριον αἰκίζει.
ποῖ τις οὖν φύγῃ;
ποῖ μολὼν μενῶ;
εἰ τὰ μὲν φθίνει, φίλοι,
τοῖσδ' ὁμοῦ πέλας,
μώραις δ' ἄγραις προσκείμεθα·
πᾶς δὲ στρατὸς δίπαλτος ἄν
με χειρὶ φονεύοι.
TEK. ὦ δυστάλαινα, τοιάδ' ἄνδρα χρήσιμον
φωνεῖν, ἃ πρόσθεν οὗτος οὐκ ἔτλη ποτ' ἄν.

ἀντιστροφὴ γ.

AI. ἰὼ[1]
πόροι ἁλίρροθοι
πάραλά τ' ἄντρα καὶ νέμος ἐπάκτιον,
πολύν, πολύν με δαρόν τε δὴ
κατείχετ' ἀμφὶ Τροίαν
χρόνον· ἀλλ' οὐκέτι μ', οὐκ

397. *οὔτε γένος θεῶν οὔτε τινὰ ἁμερίων ἀνθρώπων ἔτι ἄξιός εἰμι βλέπειν εἰς ὄνασιν.*
398. *ἁμέριος* 'kratkovječan'.
399. *εἰς ὄνασιν* 'bar ugodno ne'; za Ajasa više radosti nema.
401. *θεός* Atena; Ajas zna dobro, tko ga je pomeo.
403. *ὀλέθριον* 'na smrt'. *αἰκίζειν* 'osramotiti'.
406. *τὰ μέν*, naime čast junačka, *τὰ πρὶν ἔργα χεροῖν μεγίστας ἀρετᾶς* 616. *τοῖσδ'* pokazuje 'uz ovo' stado!
408. *μῶρος* 'lud'. *ἄγρα* 'lovina'.
409. *δίπαλτος χειρί* = *πάλλων ἀμφοτέραις ταῖς χερσίν* 'objeručke'; to otuda, što su dva vođe, *δικρατεῖς, δισσάρχαι*.
410. *χρήσιμος* 'vrstan'; uzvik.
411. *ἔτλη*, naime *φωνεῖν*.
413. *πόροι ἁλίρροθοι* 'staze mora šumne'.
414. *ἐπάκτιος* 'na obali'.
415. *δᾶρός* 'dug'.
416. *κατέχειν* 'zadržavati'.
417. *οὐκέτι με*, naime *καθέξετε*.

[1] Brunck: om. L.

ἔτ' ἀμπνοὰς ἔχοντα· τοῦ-
τό τις φρονῶν ἴστω.
ὦ[1] Σκαμάνδριοι
γείτονες ῥοαί,
εὔφρονες Ἀργείοις,
οὐκέτ' ἄνδρα μὴ
τόνδ' ἴδητ', ἔπος
ἐξερῶ μέγ', οἷον οὔ
τινα Τροίᾳ στρατοῦ
δέρχθη χθονὸς μολόντ' ἀπὸ
Ἑλλανίδος· τὰ νῦν δ' ἄτι-
μος ὧδε πρόκειμαι.
XO. οὗτοι σ' ἀπείργειν οὔθ' ὅπως ἐῶ λέγειν
ἔχω, κακοῖς τοιοῖσδε συμπεπτωκότα.

AI. αἰαῖ· τίς ἄν ποτ' ᾠεθ' ὧδ' ἐπώνυμον
τοὐμὸν ξυνοίσειν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς κακοῖς;
νῦν γὰρ πάρεστι καὶ δὶς αἰάζειν ἐμοὶ
καὶ τρίς· τοιούτοις γὰρ κακοῖς ἐντυγχάνω·
ὅτου πατὴρ μὲν τῆσδ' ἀπ' Ἰδαίας χθονὸς
τὰ πρῶτα καλλιστεῖ' ἀριστεύσας στρατοῦ
πρὸς οἶκον ἦλθε πᾶσαν εὔκλειαν φέρων·
ἐγὼ δ' ὁ κείνου παῖς τὸν αὐτὸν εἰς τόπον
Τροίας ἐπελθὼν οὐκ ἐλάσσονι σθένει

418. *ἀμπνοὰς ἔχειν* 'disati'. Tuži se prirodi, jer netko mora biti svjedok tuge.
421. *οὐκέτι μὴ ἴδητε* 'doista više ne ćete vidjeti'. *ἄνδρα τόνδε* 'mene'.
424. *Τροία* = ⏑ –.
428. *οὗτοι ἔχω σε ἀπείργειν τοῦ λέγειν οὔτε ἐᾶν λέγειν*; mjesto *ἐᾶν* stoji *ὅπως ἐῶ*.
429. *συμπίπτειν* 'padati u'.
430. *αἰαῖ* 'aj! aj!', nova etimologija imena Ajasova. *ἐπώνυμον* 'doslovce'.
431. *συμφέρειν* 'pristati'.
432. *πάρεστιν ἐμοί* 'mogu ja' *αἰάζειν* 'reći aj!'
433. *ἐντυγχάνειν* = *εἶναι ἐν* 'biti u'.
435. *τὰ πρῶτα ἀριστεύειν* 'prvi se odlikovati'; = *τὰ πρῶτα ἀριστεῖα*; mjesto *ἀριστεῖα* stoji *καλλιστεῖα*, jer je dobio lijepu Heziunu.
436. *φέρων* 'sa'.
438. *ἐπελθεῖν* 'doći iza koga'.
439. *ἀρκεῖν* znači 'dosta biti' za obranu; onda 'braniti', a konačno 'učiniti' na obranu.

[1] Brunck: *ἰὼ* L.

οὐδ' ἔργα μείω χειρὸς ἀρκέσας ἐμῆς,
ἄτιμος Ἀργείοισιν ὧδ' ἀπόλλυμαι.
καίτοι τοσοῦτόν γ' ἐξεπίστασθαι δοκῶ·
εἰ ζῶν Ἀχιλλεὺς τῶν ὅπλων τῶν ὧν πέρι
κρίνειν ἔμελλε κράτος ἀριστείας τινί,
οὐκ ἄν τις αὖτ' ἔμαρψεν ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ.
νῦν δ' αὖτ' Ἀτρεῖδαι φωτὶ παντουργῷ φρένας
ἔπραξαν, ἀνδρὸς τοῦδ' ἀπώσαντες κράτη.
κεἰ μὴ τόδ' ὄμμα καὶ φρένες διάστροφοι
γνώμης ἀπῆξαν τῆς ἐμῆς, οὐκ ἄν ποτε
δίκην κατ' ἄλλου φωτὸς ὧδ' ἐψήφισαν.
νῦν δ' ἡ Διὸς γοργῶπις ἀδάματος θεὰ
ἤδη μ' ἐπ' αὐτοῖς χεῖρ' ἐπεντύνοντ' ἐμὴν
ἔσφηλεν, ἐμβαλοῦσα λυσσώδη νόσον,
ὥστ' ἐν τοιοῖσδε χεῖρας αἱμάξαι βοτοῖς·
κεῖνοι δ' ἐπεγγελῶσιν ἐκπεφευγότες,
ἐμοῦ μὲν οὐχ ἑκόντος· εἰ δέ τις θεῶν
βλάπτοι, φύγοι τἂν χὠ κακὸς τὸν κρείσσονα.
καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν; ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς
ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ μ' Ἑλλήνων στρατός,
ἔχθει δὲ Τροία πᾶσα καὶ πεδία τάδε.
πότερα πρὸς οἴκους, ναυλόχους λιπὼν ἕδρας
μόνους τ' Ἀτρείδας, πέλαγος Αἰγαῖον περῶ;
καὶ ποῖον ὄμμα πατρὶ δηλώσω φανεὶς

442. ὅς = 'suus'.
443. κρίνειν 'dosuditi'. κράτος ἀριστείας 'prvenstvo u junaštvu'.
444. μάρπτειν 'ugrabiti'.
445. φὼς παντουργὸς φρένας 'čovjek srca zlotvorskoga'.
446. πράττειν 'pribaviti'. ἀνδρὸς τοῦδε 'moju'. κράτη 'silna jakost'; zato i jest ὠμοκρατής 205. ἀπωθεῖν 'odbaciti'.
447. διάστροφον ἀπᾶσσειν 'odskočiti drugamo'.
448. γνώμη 'nakana'.
449. ψηφίζειν 'dati presuditi' glasanjem
450. γοργῶπις 'strašnooka'. ἀδάματος 'neudata'.
451. ἐπεντύνειν 'naperiti na'.
452. σφάλλειν 'pomesti'. λυσσώδης 'mahnit'.
453. αἱμάσσειν 'okrvaviti'.
457. δρᾶν, naime ἐμέ.
460. ναύλοχοι ἕδραι 'sijela kod lađa'.
461. μόνους, naime bez Ajasa! tim bi njima prkosio: neka se sada 'sami' tuku! περᾶν 'broditi'.
462. καί 'pa'. ὄμμα 'obraz'.

Τελαμῶνι; πῶς με τλήσεταί ποτ' εἰσιδεῖν
γυμνὸν φανέντα τῶν ἀριστείων ἄτερ,
ὧν αὐτὸς ἔσχε στέφανον εὐκλείας μέγαν;
οὐκ ἔστι τοὔργον τλητόν. ἀλλὰ δῆτ' ἰὼν
πρὸς ἔρυμα Τρώων ξυμπεσὼν μόνος μόνοις
καὶ δρῶν τι χρηστόν, εἶτα λοίσθιον θάνω;
ἀλλ' ὧδέ γ' Ἀτρείδας ἂν εὐφράναιμί που.
οὐκ ἔστι ταῦτα. πεῖρά τις ζητητέα
τοιάδ', ἀφ' ἧς γέροντι δηλώσω πατρὶ
μή τοι φύσιν γ' ἄσπλαγχνος ἐκ κείνου γεγώς.
αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου,
κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται.
τί γὰρ παρ' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
προσθεῖσα κἀναθεῖσα τοῦ γε κατθανεῖν;
οὐκ ἄν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτόν,
ὅστις κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται·
ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρή. πάντ' ἀκήκοας λόγον.

ΧΟ. οὐδεὶς ἐρεῖ ποθ', ὡς ὑπόβλητον λόγον,
Αἴας, ἔλεξας, ἀλλὰ τῆς σαυτοῦ φρενός·
παῦσαί γε μέντοι καὶ δὸς ἀνδράσιν φίλοις
γνώμης κρατῆσαι τάσδε φροντίδας μεθείς.

464. γυμνός 'goloruk'. ἀριστεῖον 'odličje'.
465. ὧν, naime ἀριστείων, 'za koje'.
466. ἰών 'da odem'.
467. ἔρυμα 'utvrda'. ξυμπεσών 'da udarim'. μόνος μόνοις 'sam na jednoga po jednoga' 1283.
468. χρηστόν τι 'kakvo junaštvo' λοίσθιον 'najposlije'.
469. εὐφραίνειν 'obradovati'.
472. φύσιν γε 'bar po prirodi', ako ne po udesu. ἄσπλαγχνος 'kukav'.
474. κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται 'za kojega u zlu nema izmjene'; nije sad sretan sad nesretan, nego uvijek nesretan.
475—476. Ako je netko samo nesretan pa ipak još živi, onda on živi samo zato, da dočeka smrt; cijelo mu je to vrijeme 'umiranje'. 'Ta što ima dan do dana, čim bi obradovao, ako nešto smrti doda i odgodi?' Iz upitnoga τί treba domisliti τι 'nešto', o kojemu onda zavisi τοῦ κατθανεῖν.
477. πρίασθαι 'kupiti' ali mi ćemo reći 'dati za'. οὐδεὶς λόγος 'nikakva cijena = ništa'.
478. θερμαίνεσθαι = θάλπεσθαι 'zagrijavati se'.
481. ὑπόβλητος 'podvaljen = iz tuđe glave', prema τῆς σαυτοῦ φρενός 'iz svoje glave' 482.
484. γνώμη 'srce'. μεθιέναι 'ostaviti'.

ΤΕΚ. ὦ δέσποτ' Αἴας, τῆς ἀναγκαίας τύχης
οὐκ ἔστιν οὐδὲν μεῖζον ἀνθρώποις κακόν.
ἐγὼ δ' ἐλευθέρου μὲν ἐξέφυν πατρός,
εἴπερ τινὸς σθένοντος ἐν πλούτῳ Φρυγῶν·
νῦν δ' εἰμὶ δούλη· θεοῖς γὰρ ὧδ' ἔδοξέ που
καὶ σῇ μάλιστα χειρί. τοιγαροῦν, ἐπεὶ
τὸ σὸν λέχος ξυνῆλθον, εὖ φρονῶ τὰ σά.
καί σ' ἀντιάζω πρός τ' ἐφεστίου Διὸς
εὐνῆς τε τῆς σῆς, ᾗ συνηλλάχθης ἐμοί,
μή μ' ἀξιώσῃς βάξιν ἀλγεινὴν λαβεῖν
τῶν σῶν ὑπ' ἐχθρῶν χειρίαν ἐφεὶς τινι.
ἦν γὰρ θάνῃς σὺ καὶ τελευτήσας ἀφῇς,
ταύτῃ νόμιζε κἀμὲ τῇ τόθ' ἡμέρᾳ
βίᾳ ξυναρπασθεῖσαν Ἀργείων ὕπο
ξὺν παιδὶ τῷ σῷ δουλίαν ἕξειν τροφήν.
καί τις πικρὸν πρόσφθεγμα δεσποτῶν ἐρεῖ
λόγοις ἰάπτων· ἴδετε τὴν ὁμευνέτιν
Αἴαντος, ὃς μέγιστον ἴσχυσε στρατοῦ,
οἵας λατρείας ἀνθ' ὅσου ζήλου τρέφει.
τοιαῦτ' ἐρεῖ τις. κἀμὲ μὲν δαίμων ἐλᾷ,
σοὶ δ' αἰσχρὰ τἄπη ταῦτα καὶ τῷ σῷ γένει.

485. *ἀναγκαία τύχη* 'ropstvo'; Tekmesa to zato ističe, da bi je Ajas požalio. Tako govori Hektor Andromahi Ilijada VI 450—465.
488. *σθένοντος ἐν πλούτῳ εἴπερ τινὸς Φρυγῶν.*
490. *τοιγαροῦν* 'upravo zato'.
491. *λέχος τινὸς ξυνελθεῖν* 'doći do čije ljubavi'. *τὰ σά* 'za te'.
492. *ἀντιάζειν* 'zaklinjati'. *πρὸς Διός* 'Zeusom'. *ἐφέστιος* 'čuvar ognjišta'.
493. *ξυναλλαγῆναί τινι* 'združiti se s kim'.
494. *ἀξιοῦν τινά τινος* 'držati nekoga nečega vrijednim', onda 'htjeti'; *μὴ ἀξιώσῃς* 'nemoj da'. *βάξις* 'riječ'. *ἀλγεινός* 'ljut'. *λαβεῖν* 'čuti'.
495. *χειρίαν* 'u ruke'. *ἐφιέναι* 'predati'
496. *ἀφιέναι* 'zapustiti'; otuda 'puštenica'.
497. *ταύτῃ* = *οὕτως* 'tako'. *τῇ τότε ἡμέρᾳ* 'u onaj dan'.
499. *σῷ*, da ga gane; jer i 'njezin' je to sin, k 1311.
500. *πρόσφθεγμα λέγειν* = *προσφθέγγεσθαι* = *προσαγορεύειν* 'pozdraviti'.
501. *ἰάπτειν* 'grditi', kao *βάλλειν κακοῖς*. *ὁμευνέτις* 'druga'.
502. *ἰσχύειν* 'jak biti'.
503. *λατρεία* 'služba'. *ζῆλος* 'sreća' zavidena. *τρέφειν* = *ἔχειν*.
504. *δαίμων* 'udes hud'. *ἐλαύνειν* 'goniti'.

ἀλλ' αἴδεσαι μὲν πατέρα τὸν σὸν ἐν λυγρῷ
γήρᾳ προλείπων, αἴδεσαι δὲ μητέρα
πολλῶν ἐτῶν κληροῦχον, ἥ σε πολλάκις
θεοῖς ἀρᾶται ζῶντα πρὸς δόμους μολεῖν·
οἴκτειρε δ', ὦναξ, παῖδα τὸν σόν, εἰ νέας
τροφῆς στερηθεὶς σοῦ διοίσεται μόνος
ὑπ' ὀρφανιστῶν μὴ φίλων, ὅσον κακὸν
κείνῳ τε κἀμοὶ τοῦθ', ὅταν θάνῃς, νεμεῖς.
ἐμοὶ γὰρ οὐκέτ' ἔστιν εἰς ὅ τι βλέπω
πλὴν σοῦ. σὺ γάρ μοι πατρίδ' ἥστωσας δόρει
καὶ μητέρ' ἄλλη μοῖρα τὸν φύσαντά τε
καθεῖλεν Ἅιδου θανασίμους οἰκήτορας.
τίς δῆτ' ἐμοὶ γένοιτ' ἂν ἀντὶ σοῦ πατρίς;
τίς πλοῦτος; ἐν σοὶ πᾶσ' ἔγωγε σῴζομαι.
ἀλλ' ἴσχε κἀμοῦ μνῆστιν· ἀνδρί τοι χρεὼν
μνήμην προσεῖναι, τερπνὸν εἴ τί που πάθῃ.
χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί·
ὅτου δ' ἀπορρεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος,
οὐκ ἂν γένοιτ' ἔθ' οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ.
ΧΟ. Αἴας, ἔχειν σ' ἂν οἴκτον ὡς κἀγὼ φρενὶ
θέλοιμ' ἄν· αἰνοίης γὰρ ἂν τὰ τῆσδ' ἔπη.
ΑΙ. καὶ κάρτ' ἐπαίνου τεύξεται πρὸς γοῦν ἐμοῦ,
ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν.
ΤΕΚ. ἀλλ' ὦ φίλ' Αἴας, πάντ' ἔγωγε πείσομαι.

506. *αἰδεῖσθαί τινα* 'zastidjeti se pred'. *λυγρός* 'tužan'.
507. *προλείπων* 'što ga ostavljaš'.
508. *πολλῶν ἐτῶν κληροῦχος* baštinik mnogih ljeta, 'vrlo ostario'.
510. *παῖδα* Eurizaka.
511. *διαφέρειν M.* = *διάγειν* 'probaviti'. *μόνος* = *μονωθεὶς σοῦ* 'bez tebe'.
512. *ὀρφανιστής* 'skrbnik'.
513. *νέμειν* 'ostaviti', zapravo 'udijeliti'.
515. *αἰστοῦν* 'zatrti'. *ἄλλη*, dakle ih ne ubi Ajas.
517. *καθελεῖν οἰκήτορα* 'preseliti dolje u'. *θανάσιμος* 'mrtav'.
519. *σῴζομαι* 'spas mi je'.
520. *μνῆστιν ἔχειν* = *μεμνῆσθαι* 'misliti na'.
521. *εἰ* mjesto *ἐάν*.
523. *ἀπορρεῖν* 'isteći'. *εὖ πεπονθότος* 'kad dobro primi'.
525. *οἶκτον ἔχειν* ne žaliti nego 'moći žaliti' nopće.
526. *αἰνεῖν* 'povladiti'. *τὰ τῆσδε* 'njezine'.
528. *τολμᾶν* 'htjeti'.

ΑΙ. κόμιζέ νύν μοι παῖδα τὸν ἐμόν, ὡς ἴδω.
ΤΕΚ. καὶ μὴν φόβοισί γ' αὐτὸν ἐξελυσάμην.
ΑΙ. ἐν τοῖσδε τοῖς κακοῖσιν; ἢ τί μοι λέγεις;
ΤΕΚ. μὴ σοί γέ που δύστηνος ἀντήσας θάνοι.
ΑΙ. πρέπον γέ τἂν ἦν δαίμονος τοὐμοῦ τόδε.
ΤΕΚ. ἀλλ' οὖν ἐγὼ 'φύλαξα τοῦτό γ' ἀρκέσαι.
ΑΙ. ἐπῄνεσ' ἔργον καὶ πρόνοιαν ἣν ἔθου.
ΤΕΚ. τί δῆτ' ἂν ὡς ἐκ τῶνδ' ἂν ὠφελοῖμί σε;
ΑΙ. δός μοι προσειπεῖν αὐτὸν ἐμφανῆ τ' ἰδεῖν.
ΤΕΚ. καὶ μὴν πέλας γε προσπόλοις φυλάσσεται.
ΑΙ. τί δῆτα μέλλει μὴ οὐ παρουσίαν ἔχειν;
ΤΕΚ. ὦ παῖ, πατὴρ καλεῖ σε. δεῦρο προσπόλων
ἄγ' αὐτὸν ὅσπερ χερσὶν εὐθύνων κυρεῖς.
ΑΙ. ἔροντι φωνεῖς ἢ λελειμμένῳ λόγων;
ΤΕΚ. καὶ δὴ κομίζει προσπόλων ὅδ' ἐγγύθεν.
ΑΙ. αἶρ' αὐτόν, αἶρε δεῦρο. ταρβήσει γὰρ οὔ,
νεοσφαγῆ τοῦτόν γε προσλεύσσων φόνον,
εἴπερ δικαίως ἔστ' ἐμὸς τὰ πατρόθεν.
ἀλλ' αὐτίκ' ὠμοῖς αὐτὸν ἐν νόμοις πατρὸς
δεῖ πωλοδαμνεῖν κἀξομοιοῦσθαι φύσιν.
ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος,
τὰ δ' ἄλλ' ὅμοιος· καὶ γένοι' ἂν οὐ κακός.

531. *ἐκλύειν M.* 'ukloniti'.
532. *κακοῖς* obzirno mjesto *μανίᾳ*.
533. *ἀντᾶν τινι* 'doći pred'.
534. *πρέπον εἶναι = πρέπειν* 'nalik biti na', s genitivom kao *ἄξιον*. *δαίμων = τύχη*.
535. *φυλάσσειν* 'paziti'. *τοῦτό γε* 'bar to'. *ἀρκεῖν* 'odvratiti'.
536. *ἐπαινεῖν* 'odobravati'. *πρόνοιαν θέσθαι = προνοῆσαι* 'naprijed se poskrbiti'.
537. *ὡς ἐκ τῶνδε* 'iza toga'.
539. *πρόσπολος* 'sluga'.
540. *μὴ οὐ παρουσίαν ἔχειν = μὴ οὐ παρεῖναι* 'te ga nema'; njegova nazočnost zavisi od drugih; zato neobični izraz mjesto običnoga.
542. *ὅσπερ κυρεῖς* 'koji ga upravo'. *εὐθύνειν* 'vodati, upravljati'.
543. *ἔροντι φωνεῖς* 'ide li ti na poziv'. *λείπεσθαι λόγων* 'ne htjeti čuti'.
545. *ταρβεῖν* 'bojati se'.
546. *νεοσφαγὴς φόνος* 'netom prolita krv', 'netom' veli, da se ne bi gadilo 1411.
547. *εἴπερ* 22. *δικαίως = ἀληθῶς, ἐτεόν*, 'doista'. *τὰ πατρόθεν* 'po ocu'.
548. *ὠμὸς νόμος* 'opora navika'.
549. *πωλοδαμνεῖν* 'privikavati' kao konjče. *φύσις* 'ćud'.

καίτοι σε καὶ νῦν τοῦτό γε ζηλοῦν ἔχω,
ὀθούνεκ' οὐδὲν τῶνδ' ἐπαισθάνῃ κακῶν.
ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος,
τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ κάρτ' ἀνώδυνον κακόν, —
ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθῃς.
ὅταν δ' ἵκῃ πρὸς τοῦτο, δεῖ σ' ὅπως πατρὸς
δείξεις ἐν ἐχθροῖς οἷος ἐξ οἵου 'τράφης.
τέως δὲ κούφοις πνεύμασιν βόσκου, νέαν
ψυχὴν ἀτάλλων, μητρὶ τῇδε χαρμονήν.
οὗτοι σ' Ἀχαιῶν, οἶδα, μή τις ὑβρίσῃ
στυγναῖσι λώβαις, οὐδὲ χωρὶς ὄντ' ἐμοῦ.
τοῖον πυλωρὸν φύλακα Τεῦκρον ἀμφί σοι
λείψω τροφῆς ἄοκνον ἔμπα, κεἰ τὰ νῦν
τηλωπὸς οἰχνεῖ δυσμενῶν θήραν ἔχων.
ἀλλ', ἄνδρες ἀσπιστῆρες, ἐνάλιος λεώς,
ὑμῖν τε κοινὴν τήνδ' ἐπισκήπτω χάριν,
κείνῳ τ' ἐμὴν ἀγγείλατ' ἐντολήν, ὅπως
τὸν παῖδα τόνδε πρὸς δόμους ἐμοὺς ἄγων
Τελαμῶνι δείξει μητρί τ', Ἐριβοίᾳ λέγω,

552. *ζηλοῦν τινά τι* 'zaviditi komu što'. Ajas ne veli *ζηλῶ* nego *ζηλοῦν ἔχω* 'mogao bih zaviditi'.
553—554'. *ὀθούνεκα* 123. *ἐπαισθάνεσθαι* 'znati za'. 'Sretan si, sinko, jer ne razumiješ ništa. Da, zlo je biti bez razuma, ali ne boli nimalo!'. Nijedna se misao ne smije izostaviti; Ajas se i nehotice sjeća svojega ludila, govoreći o nerazumu sinovljevu: ta i sam je bio sretan, dok nije došao k sebi, 272.
555. *ἕως* mjesto *ἕως ἄν*.
556. *πρὸς τοῦτο* 'do toga', *πρὸς τὸ μαθεῖν τὸ χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι. δεῖ σε*, naime *φροντίζειν, ὅπως. πατρὸς* s *ἐν ἐχθροῖς*.
558. *τέως* 'dotle'. *πνεῦμα* 'vjetrić'; govori kao o cvijetu. *βόσκεσθαι* 'hraniti se'.
559. *ἀτάλλειν* 'gajiti'. *χαρμονήν* 'na veselje'; Ajas nije bešćutan prema Tekmesi!
560. *οὗτοι μή* 'zaista te ne će'.
561. *στυγνός* 'mrzak'. *λώβᾱ* 'pogrda'. *χωρίς* 'bez'.
562. *πυλωρός* 'vratar', uži pojam prema *φύλαξ*. *ἀμφί* 'kod'.
563. *ἄοκνος* 'neustrašen'. *ἔμπα = ὅμως* 'ipak'.
564. *τηλωπός* 'daleko' viđen. *οἰχνεῖν = οἴχεσθαι* 'otići'. *θήραν ἔχειν* 'vrebati na'.
565. *ἐνάλιος* 'pomorski'.
566. *ἐπισκήπτειν* 'nalagati'.
567. *ἐντολή* 'nalog'.
569. *Ἐριβοίᾳ* k *δείξει*, a moglo bi biti i *Ἐρίβοιαν* k *λέγω*; pominje se ime, da ne bi tko mislio na Heziona ili Tekmesu.

ὥς σφιν γένηται γηροβοσκὸς εἰσαεί,
μέχρις οὗ μυχοὺς κίχωσι τοῦ κάτω θεοῦ,
καὶ τἀμὰ τεύχη μήτ' ἀγωνάρχαι τινὲς
θήσουσ' Ἀχαιοῖς μήθ' ὁ λυμεὼν ἐμός.
ἀλλ' αὐτό μοι σύ, παῖ, λαβὼν ἐπώνυμον,
Εὐρύσακες, ἴσχε διὰ πολυρράφου στρέφων
πόρπακος, ἑπτάβοιον ἄρρηκτον σάκος·
τὰ δ' ἄλλα τεύχη κοίν' ἐμοὶ τεθάψεται.
ἀλλ' ὡς τάχος τὸν παῖδα τόνδ' ἤδη δέχου
καὶ δῶμα πάκτου μηδ' ἐπισκήνους γόους
δάκρυε· κάρτα τοι φιλοίκτιστον γυνή.
πύκαζε θᾶσσον· οὐ πρὸς ἰατροῦ σοφοῦ
θρηνεῖν ἐπῳδὰς πρὸς τομῶντι πήματι.
ΧΟ. δέδοικ' ἀκούων τήνδε τὴν προθυμίαν·
οὐ γάρ μ' ἀρέσκει γλῶσσά σου τεθηγμένη.
ΤΕΚ. ὦ δέσποτ' Αἴας, τί ποτε δρασείεις φρενί;
ΑΙ. μὴ κρῖνε, μὴ 'ξέταζε· σωφρονεῖν καλόν.
ΤΕΚ. οἴμ' ὡς ἀθυμῶ· καί σε πρὸς τοῦ σοῦ τέκνου
καὶ θεῶν ἱκνοῦμαι, μὴ προδοὺς ἡμᾶς γένῃ.
ΑΙ. ἄγαν γε λυπεῖς· οὐ κάτοισθ' ἐγὼ θεοῖς

570. *γηροβοσκός* 'hranitelj u starosti'. *εἰσαεί* 'dovijek'.
571. *μέχρις* mjesto *μέχρις ἄν* 'dok ne'. *μυχός* 'kut'. *κιχάνειν* 'stići u'.
572. *ἀγωνάρχης* = *ἀγωνοθέτης* 'redač igara'.
573. *τιθέναι* 'iznijeti pred'; zavisi od *ὅπως* 567. *λυμεών* 'zlotvor', Odisej.
574. *αὐτό* 'ga', naime *σάκος* 'štit'. *ἐπώνυμος* 'imenjak'.
575. *πολύρραφος* 'isprešivan'.
576. *πόρπαξ* 'ručica' od remena. *ἑπτάβοιος* 'sedmokožni'. *ἄρρηκτος* 'nestrt'.
577. *κοινά* 'skupa sa'.
579. *πακτοῦν* 'zatvoriti'; to će Tekmesa učiniti izvana, budući da Ajas ostaje sam u šatoru; otvoreno je 346. *ἐπίσκηνος* 'pred šatorom', ali i 'pred pozornicom'.
580. *φιλοίκτιστος* 'jaùkav'.
581. *πυκάζειν* 'zatvoriti'.
582. *θρηνεῖν ἐπῳδάς* 'basme bajati'. *πρός* 'nad'. *τομᾶν* 'htjeti se rezati'.
583. *προθυμία* 'želja'.
584. *ἀρέσκειν τινά* 'militi se komu'. *θήγειν* 'oštriti'; *γλῶσσα τεθηγμένη* 'oštrina jezika'.
585. *δρασείειν* 326.
586. *κρίνειν ἐξετάζειν* 'pitati istraživati'. *καλὸν σωφρονεῖν* 'dobro je biti pametnu'.
587. *ἀθυμεῖν* 'biti u strahu'.
588. *προδόντα γενέσθαι* blaže nego *προδοῦναι*; prvo je nehotice postati izdajica, drugo izdati hotimice.
589. *λυπεῖν* 'ljutiti'. *θεοῖς*, na Tekmesinu riječ *πρὸς θεῶν* 588.

ὡς οὐδὲν ἀρκεῖν εἶμ' ὀφειλέτης ἔτι;
ΤΕΚ. εὔφημα φώνει. ΑΙ. τοῖς ἀκούουσιν λέγε.
ΤΕΚ. σὺ δ' οὐχὶ πείσῃ; ΑΙ. πόλλ' ἄγαν ἤδη θροεῖς.
ΤΕΚ. ταρβῶ γάρ, ὤναξ. ΑΙ. οὐ ξυνέρξεθ' ὡς τάχος;
ΤΕΚ. πρὸς θεῶν, μαλάσσου. ΑΙ. μῶρά μοι δοκεῖς φρονεῖν,
εἰ τοὐμὸν ἦθος ἄρτι παιδεύειν νοεῖς.

590. *ἀρκεῖν* 'služiti'.
591. *εὔφημα φωνεῖν* 'šutjeti'.
593. *ταρβεῖν* 545. *συνέργειν* 'zatvoriti'.
594. *μαλάσσεσθαι* 'umekšati se'. *μῶρος* 408.
595. *ἄρτι* = *νῦν* 'sad istom'.

Tekmesa dolazi iz šatora i kazuje, što je doživjela unutra; to je koru potvrda, da je istinu čuo o Ajasu; od kora čuje Tekmesa, čije je stado. Žalost je u početku velika, zato se prizor počinje 'skupnom tužaljkom'. U kora se odmah javlja 'strah', *φόβος* 227, za Ajasa, pa i za se, i misli na bijeg. Tu se naviješta i 5—6 čin. Mjesto cijele vojske — isporedi *περίφαντος* 228 i *λιθόλευστος* 254 — navalit će samo dva Atrejevića, jer cijelo mnoštvo ne može vršiti radnje, budući da bi se tim značaj, kao izvor radnje, rastepao u bezbroj česti; zato se toliko pominju *δισσοὶ Ἀτρεῖδαι*.

Kad se kor i Tekmesa primiri, — a primiri ih činjenica, što se Ajas osvijestio, — čujemo, kad je Tekmesa došla pred šator. Već je prošao drugi prizor prvoga čina, Ajas je došao k sebi i vidjevši i čuvši od Tekmese, što je počinio, nova ga je tuga obuzela. To sluti na zlo. Eto razloga, zašto je Tekmesa došla: da prijatelji Ajasa razgovore. No, pa kor je po to i došao.

Kad se i Ajas primiri, može kor do njega. Zar se smirio? Da, jer je odlučio umrijeti. Zato i zove sina i Teukra, da što brže uredi sve prije smrti. Kad ugleda kor, opet ga prevlada bol; zato se i taj prizor počinje 'skupnom tužaljkom'. Ajas ne može nijem u grob, neodoljiva je potreba za nj, da se nekomu izjada, a to može samo pred vjernim korom. Ne samo to: treba da čujemo, zašto upravo umire: on takov, pa se tako osramoti! Tuga je njegova beskrajna, kor i Tekmesa samo tu i tamo upadaju u riječ. Osnovna je misao 'ubij me, ne ću više da živim'!

Kad se sit najada, onda mirno razlaže razloge, koji mu brane dalje živjeti. Ti su razlozi jači nego išto: ni žena ni dijete ne mogu ga odvratiti od nakane. Ujedno se tu Ajas oprašta od žene i sina. Svemu je odolio, na koncu je i surov s Tekmesom, samo da zatomi čuvstvo.

Kako je to samo, da može ostaviti ženu i sina? To bi bila nesavladiva zapreka do smrti, kad se Ajas ne bi mogao nikako smiriti. Ali on ostavlja Teukra mjesto sebe. Sinu se njegovu ne će ništa dogoditi, samo će ostati bez oca; Ajas se dijeli s njim s bolom, ali bez straha. Bez takvoga umirenja bila bi strahotna smrt svakomu ocu.

Sistemi anapestički.
201—220, 233—244, 257—262.
Strofa 221—232 = 245—256.

1 ⏑ ⏑ ◡ ⏑ ⏑ –
2 ⏑ ◡ ⏑ ◡ ⏑ ◡ ⏑

3 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏔
4 ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
5 ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏔
6 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ ⏓
7 ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏔
8 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
9 ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏔
10 ⏑ ⏓ ⏔ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
11 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏔

Stihovi su trohejski i jampski; uz troheje prislanjaju se daktili, uz jambe anapesti; vrlo rado stoji horijamb ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ mjesto dva jamba ⏑ ⏓ ⏑ ⏓; uz horijambe prislanjaju se *ἰωνικοὶ ἀπὸ μείζονος* ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ 5; *τονή* dolazi 9 puta.

1. strofa 348—355 = 356—363.

1 ⏑ ⏓
2 ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏒ ⏓ ⏑ ⏑
3 ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
4 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
5 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
6 ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏔
7 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
8 ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓

Uzvik *ἰώ* stoji izvan metra; pored jamba 4—8 dolaze 'dohmiji' 2—3, ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑, koji su postali jamačno od dva anapesta tako, da im se spoj pomakao dalje za 1 *χρόνος πρῶτος*, od ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ na ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑.

2. strofa 364—378 = 379—393.

1 ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
2 ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
3 ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
4 ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑
5 ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑
6 ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑
7 ⏒ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
8 ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
9 ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
10 ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
11 ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
12 ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
13 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏔
14 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
15 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏒ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓

Dohmiji 1—3, trimetri 4—6, 8, 14—15, uzvik 7 izvan metra, možemo uzeti kao anapeste; tri anapesta 9, dimetri jampski 10—13.

3. strofa 394—411 = 412—429.

1 ⏑ ⏓
2 ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
3 ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
4 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
5 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
6 ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
7 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
8 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏔ ⏔
9 ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
10 ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
11 ⏒ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
12 ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
13 ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
14 ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
15 ⏒ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
16 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏒ ⏓ ⏑ ⏓
17 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
18 ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ ⏔
19 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
20 ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏒ ⏓ ⏑ ⏓ ⏒ ⏓ ⏑ ⏓

1 kao uzvik izvan metra; 2—3 dohmiji; 4 jampska dipodija i dohmij; jampski stihovi 5—8, 16—20, s anapestom 6, 18, trohejski 9—15, s daktilima 11, 15.

ΣΤΑΣΙΜΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ α.

ὦ κλεινὰ Σαλαμίς, σὺ μέν
που ναίεις ἁλίπλακτος εὐδαί-
μων πᾶσιν περίφαντος ἀεί·
ἐγὼ δ' ὁ τλά-
μων παλαιὸς ἀφ' οὗ χρόνος
Ἰδαίᾳ μί-
μνων λειμώνια ποίᾳ μήλων
ἀνήριθμος αἰὲν εὐνῶμαι
χρόνῳ τρυχόμενος,
κακὰν ἐλπίδ' ἔχων
ἔτι μέ ποτ' ἀνύσειν
τὸν ἀπότροπον ἄϊδηλον Ἅιδαν.

ἀντιστροφὴ α.

καί μοι δυσθεράπευτος Αἴ-
ας ξύνεστιν ἔφεδρος, ἰὼ μοί

Prva stajaća pjesma.

596—645.

596. *κλεινᾶ* osobito radi pobjede 480, anahronizam.
597. *ναίειν* 'prebivati', o otoku. *ἁλίπλακτος* 'moru na udaru'.
598. *περίφαντος* 'pogledan'.
600. *παλαιός ἐστι χρόνος ἀφ' οὗ* 'odavna'.
601. *μίμνειν* 'čamiti'. *Ἰδαίᾳ ποίᾳ μήλων* 'u travi idskih ovaca'; poznat je Paris kao pastor Idaeus. *λειμών* 'livada'; *εὐνᾶσθαι λειμώνια εὐνήματα* 'ležati na livadi'.
603. *ἀνήριθμος = ἐν οὐδενὶ ἀριθμῷ τατταμένος*, Ilijada II 202, 'necijenjen'.
604. *τρύχειν* 'zatirati'.
606. *ἀνύειν* 'prevaliti'. *Ἅιδαν ἀνύειν = τὴν εἰς Ἅιδου ὁδὸν ἀνύειν* 'otputovati u had'.
607. *ἀπότροπος* 'grozni', jer se od njega svatko odvraća. *ἄϊδηλος* isto što *Ἅιδη-ς* 'mračan', a ne pogledan kao Salamina. Gotovo svaka riječ ističe golemu razliku između divnoga boravka na Salamini 596—599 i jadnoga boravka u Troji 600—607.
609. *δυσθεράπευτος* 'neumoliv'.
610. *ξύνεστιν* 'uza me je'. *ἔφεδρος* 'nov protivnik'; ako su tri borca, dva se bore, treći čeka na pobjednika, da onda s njim borbu nastavi; to je *ἔφεδρος*.

μοι, θείᾳ μανίᾳ ξύναυλος·
ὃν ἐξεπέμ-
ψω πρὶν δή ποτε θουρίῳ
κρατοῦντ' ἐν Ἄ-
ρει· νῦν δ' αὖ φρενὸς οἰοβώτας
φίλοις μέγα πένθος εὕρηται.
τὰ πρὶν δ' ἔργα χεροῖν[1]
μεγίστας[1] ἀρετᾶς
ἄφιλα παρ' ἀφίλοις
ἔπεσ' ἔπεσε μελέοις Ἀτρείδαις.

στροφὴ β.

ἦ που παλαι-
ᾷ μὲν ἔντροφος ἁμέρᾳ
λευκῷ δὲ γήρᾳ
ρᾳ μάτηρ νιν ὁτᾶν νοσοῦν-
τα φρενομόρως ἀκούσῃ,
αἴλινον αἴλινον
οὐδ' οἰκτρᾶς γόον ὄρνιθος ἀηδοῦς
ἥσει δύσμορος, ἀλλ' ὀξυτόνους μὲν ὠδᾶς
θρηνήσει, χερόπλακτοι δ'

611. *ξύναυλος = ξυνών* = 's, = u'.
612. *ἐξεπέμψω*, naime Salamina. *θούριος* 212.
613. *κρατεῖν* 'dobitnik biti'.
614. Veli se *νοῦν ἔχειν*; mjesto *νοῦν* kaže Sofoklo *φρένα*, a mjesto *ἔχειν = τρέφειν*; prema *τρέφειν = βόσκειν*; prema *βοτὴρ μήλων* veli onda i *φρενὸς οἰοβώτας* 'umom nastran', kao ovca, koja na paši sama pase. I u hadu stoji Ajas na strani, Odiseja XI 543 *οἵη δ' Αἴαντος ψυχὴ Τελαμωνιάδαο νόσφιν ἀφεστήκει.*
616. *ἔργα χεροῖν = χειρουργήματα* 'djela'. *ἄφιλα* 'u nemilost'.
621. *πίπτειν* 'pasti' u cijeni. *μέλεος* 'lud'.
623. *ἔντροφος = ἐν* 'pod stare dane, u starosti sijedoj'.
625. *νιν = αὐτόν. νοσῶν φρενομόρως = νοσῶν φρένας* 'umobolan'.
627. *Αἴλινος* 'jadikovka'. Upravo 'Jao! Line!' *Λίνος* je mladić, što umire = priroda. *αἴλινον* zavisi od *ἥσει.*
628. *οὐδέ* 'i to ne'. *γόον ἱέναι*, = 'protužiti kao slavuj-ptica tužna'; *ἀηδώ -οῦς.*
630. *ὀξυτόνους ᾠδὰς θρηνεῖν* 'ljutim cvilom zacviljeti'.
631. *χερόπλακτοι δοῦποι* 'udarci ruke glasni'.

[1] Triklin: *χερσὶν μέγιστ'* L.

ἐν στέρνοισι πεσοῦνται
δοῦποι καὶ πολιᾶς ἄμυγμα[1] χαίτας.

ἀντιστροφὴ β.

κρείσσων γὰρ Ἅι-
δᾳ κεύθων ὁ[2] νοσῶν μάταν,
ὃς ἐκ πατρῴ-
ας ἥκων γενεᾶς ἀρί-
στα[3] πολυπόνων Ἀχαιῶν
οὐκέτι συντρόφοις
ὀργαῖς ἔμπεδος, ἀλλ' ἐκτὸς ὁμιλεῖ.
ὦ τλάμων πάτερ, οἷαν σε μένει πυθέσθαι
παιδὸς δύσφορον ἆταν,
ἂν οὔπω τις ἔθρεψεν
αἰὼν Αἰακιδᾶν ἄτερθε τοῦδε.

634. *πολιᾶς ἄμυγμα χαίτας* 'sijeda kosa raskubena'.

635. *Ἅιδᾳ κεύθειν* 'u hadu se kriti'. *ὁ νοσῶν μάτᾱν* = *φρενομόρως* 626 'umobolnik'; *μάταιος* je 'uzaludan i lud'.

636. Obično se kaže *εὖ ἥκειν γενεᾶς*, bez *ἐκ*, 'poteći od dobra roda'; Sofoklo je uzeo mjesto *εὖ* superlativ *ἄριστα*, što se nalazi u sholiji.

637. *πολύπονος* 'mukotrpan'.

639. *σύντροφος* = *συνήθης* 'običan'.

640. *ὀργή* 'ćud'. *ἔμπεδον ὁμιλεῖν* = *ἐμμένειν* 'ostati kod'; *ἐκτὸς ὁμιλεῖν* 'rastajati se s'.

644. *τρέφειν* = *ἔχειν*.

645. *ἄτερθε* 'osim'. *τοῦδε*, naime *αἰῶνος*.

Kor si predoči čas, kad ne bude Ajasa; tu ga ništa više ne veže za nemilu Troju i odmah se vraća duhom u slatku domovinu. Ali i ondje ga čeka nova žalost, jer kamo će se u misli prije svrnuti nego k roditeljima Ajasovim? Predočuje si žalost majčinu pa onda očevu. Kor se ovdje i sobom većma bavi; u tom je ova pjesma srodna trećoj stajaćoj. A i spreman je kor na sve, jer i sam priznaje: 'bolje mrtav nego lud'!

1. strofa 596—608 = 609—621.

1 ⏑ – ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑
2 ⏑ – ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ – –
3 ⏑ – ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ – –
4 ∪ ⏑ ∪ ⏑
5 ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑
6 ∪ ⏑ ∪ ⏑
7 ⏑ – ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ – –
8 ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ⏑ ⏑
9 ∪ ⏑ ⏑ ∪ ⏑
10 ∪ ⏑ ⏑ ∪ ⏑
11 ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –
12 ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ⏑

[1] Bothe: *ἀμύγματα* L.
[2] Lobeck: *ἢ* L.
[3]: om. L.

'Glikonej drugi' 1—3, 5, 7, svi produženi za slog osim 1, 5; jampski stihovi 4, 6, 8—10, 12, s anapestom 8, s horijambom 9—10; dohmij 11; na koncu vlada nemir.

2. strofa 622—633 = 634—645.

1 – ⏑ ∪ ⏑
2 ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑
3 ∪ ⏑ ∪ ⏑
4 ⏑ – ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑
5 ∪ ∪ ∪ ∪ ⏑ ∪ ⏑ ⏑
6 ⏑ ∪ ⏑ ∪ ⏑
7 – ⏑ – ∪ ⏑ – ∪ ⏑ – –
8 – ⏑ – ∪ ⏑ – ∪ ⏑ ∪ – –
9 – ⏑ – ∪ ⏑ –
10 – ⏑ – ∪ ⏑ –
11 – ⏑ – ∪ ⏑ ∪ – ∪ ⏑ – –

Jampski su stihovi 1, 3, 5—6; 'glikonej drugi' 2, 4; *ἰωνικοὶ ἀπ' ἐλάττονος* 7—11; u kojima dolazi dva put *ἀνάκλασις*: 8 na kraju ∪ ∪ ⏑ ∪ – ⏑ mjesto ∪ ∪ ⏑ – ∪ ⏑, jamb je preko mjere; 11 na kraju ∪ ∪ ⏑ ∪ – ∪ ⏑ – mjesto ∪ ∪ ⏑ – ∪ ∪ ⏑ –, susjedna dužina i kračina premetnuta je.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΧΟΡΟΣ. ΑΙΑΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ΑΙ. ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος
φύει τ' ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται·
κοὐκ ἔστ' ἄελπτον οὐδέν, ἀλλ' ἁλίσκεται
χὠ δεινὸς ὅρκος καὶ περισκελεῖς φρένες.
κἀγὼ γάρ, ὃς τὰ δεῖν' ἐκαρτέρουν τότε,
βαφῇ σίδηρος ὡς ἐθηλύνθην στόμα
πρὸς τῆσδε τῆς γυναικός· οἰκτείρω δέ νιν
χήραν παρ' ἐχθροῖς παῖδά τ' ὀρφανὸν λιπεῖν.
ἀλλ' εἶμι πρός τε λουτρὰ καὶ παρακτίους
λειμῶνας, ὡς ἂν λύμαθ' ἁγνίσας ἐμὰ
μῆνιν βαρεῖαν ἐξαλεύσωμαι θεᾶς·
μολών τε χῶρον ἔνθ' ἂν ἀστιβῆ κίχω,
κρύψω. τόδ' ἔγχος τοὐμόν, ἔχθιστον βελῶν,
γαίας ὀρύξας ἔνθα μή τις ὄψεται·
ἀλλ' αὐτὸ νὺξ Ἄιδης τε σῳζόντων κάτω.
ἐγὼ γὰρ ἐξ οὗ χειρὶ τοῦτ' ἐδεξάμην
παρ' Ἕκτορος δώρημα δυσμενεστάτου,

Treći čin.

646—692.

647. *φύειν* 'očitovati'; kao zrno klicu. *ἄδηλον* 'što je u mraku'. *φανέν* 'što sine'. *κρύπτεσθαι* 'u se skrivati'.

648. *οὐδέν ἐστιν ἄελπτον* 'ništa nema, čemu se ne bi smio nadati'. *ἁλίσκεσθαι* 'predobiti se'.

649. *περισκελής* 'pretvrd'. *ὅρκος* i *φρένες* jedna su cjelina 'silna kletva pretvrdoga srca'; zato nije *καὶ περισκελεῖς* nego *καὶ περισκελεῖς*.

650. *τὰ δεινά*, naime *ἔπη* 'silne molbe'. *καρτερεῖν* 'odoljeti'. *τότε* 348—595.

651. *βαφή*, 'kalenjem' može se željezo učiniti i tvrđe i mekše. *θηλύνειν* 'umekšati'. *στόμα* = *ἔπη*, u riječma više nije tvrd, ali u srcu ostaje.

653. *χῆρος* 'udov' 3. *ὀρφανός* 'sirotan'.

654. *λουτρόν* 'kupalište'. *παράκτιος* 'uz obalu'.

655. *λῦμα* 'ljaga'. *ἁγνίζειν* 'oprati', od *ἁγνός* 'čist, svet'.

656. *ἐξαλεύεσθαι* 'izmaći se komu'.

657. *ἀστιβής* 'nepolažen'. *κιχάνειν* 'naći' 571.

658. *ἔγχος* 'mač' 95, 287, 907.

659. *γαίας ἔνθα* 'u zemlju ondje, gdje'. *μή* radi nakane: 'da ga tamo nitko ne vidi', jer se i mač drži za sukrivca.

οὔπω τι κεδνὸν ἔσχον Ἀργείων πάρα.
ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κοὐκ ὀνήσιμα.
τοιγὰρ τὸ λοιπὸν εἰσόμεσθα μὲν θεοῖς
εἴκειν, μαθησόμεσθα δ' Ἀτρείδας σέβειν.
ἄρχοντές εἰσιν, ὥσθ' ὑπεικτέον. τί μή;
καὶ γὰρ τὰ δεινὰ καὶ τὰ καρτερώτατα
τιμαῖς ὑπείκει· τοῦτο μὲν νιφοστιβεῖς
χειμῶνες ἐκχωροῦσιν εὐκάρπῳ θέρει·
ἐξίσταται δὲ νυκτὸς αἰανὴς κύκλος
τῇ λευκοπώλῳ φέγγος ἡμέρᾳ φλέγειν·
δεινῶν τ' ἄημα πνευμάτων ἐκοίμισε
στένοντα πόντον· ἐν δ' ὁ παγκρατὴς ὕπνος
λύει πεδήσας οὐδ' ἀεὶ λαβὼν ἔχει.
ἡμεῖς δὲ πῶς οὐ γνωσόμεσθα σωφρονεῖν;
ἐγὼ δ', ἐπίσταμαι γὰρ ἀρτίως, ὅτι
ὅ τ' ἐχθρὸς ἡμῖν ἐς τοσόνδ' ἐχθαρτέος,
ὡς καὶ φιλήσων αὖθις, ἔς τε τὸν φίλον
τοσαῦθ' ὑπουργῶν ὠφελεῖν βουλήσομαι
ὡς αἰὲν οὐ μενοῦντα· τοῖς πολλοῖσι γὰρ

663. *κεδνόν* 'dobro'.

664. *παροιμία* 'poslovica'.

665. *ἄδωρα δῶρα* 'dari nedari'. *ὀνήσιμος* 'blagosloven'.

666. *τοιγάρ* 'zato'. *τὸ λοιπόν* 'u napredak'.

667. *εἴκειν* 'ustupati'. *σέβειν* 'štovati'. Ajas je zamijenio izraze *εἴκειν* i *σέβειν*, kao da su Atrejevići bogovi.

668. *τί μή* 'zašto ne?'

670. *νιφοστιβής* 'prteći' = praveći stazu po snijegu.

671. *ἐκχωρεῖν* 'uzmicati pred'.

672. *ἐξίστασθαι* 'na stranu stupiti'. *αἰανής* inače 'vječan' prema *αἰέν*, a ovdje znači 'vajan' od *αἰαῖ*: tama je prema svjetlu neugodna, a što je glavno, Ajas se u noći osramotio. *κύκλος* 'svod'.

673. *λευκόπωλος* 's bijelim konjima'. *φέγγος φλέγειν* 'da pali svjetlo'; infinitiv svrhe.

674. *ἄημα* 'duvanje'. *κοιμίζειν* 'umiriti', kad prestane.

675. *στένειν* 'bučati'. *ἐν* k *πεδήσας* 'sputavši'. *παγκρατής* 'svesilan'.

677. *ἡμεῖς*, mi svi ljudi, ne samo Ajas. *σωφρονεῖν* 586.

678. *ἐπίσταμαι* 'naučio sam'.

679. *ἐς τοσόνδε* 'dotle'.

680. *ὡσπερανεὶ καὶ φίλος μέλλοι ἔσεσθαι αὖθις* 'kao da će biti opet i prijatelj'.

681. *ὑπουργοῦντα ὠφελεῖν* 'činom potpomagati'.

682. 'Kao da ne će uvijek ostati'; Ajas samo govori tako, nistinu ne pozna granice u mržnji kod Homera.

βροτῶν ἄπιστός ἐσθ' ἑταιρείας λιμήν.
ἀλλ' ἀμφὶ μὲν τούτοισιν εὖ σχήσει· σὺ δὲ
ἔσω θεοῖς ἐλθοῦσα διὰ τέλους γύναι,
εὔχου τελεῖσθαι τοὐμὸν ὧν ἐρᾷ κέαρ·
ὑμεῖς θ', ἑταῖροι, ταὐτὰ τῇδέ μοι τάδε
τιμᾶτε, Τεύκρῳ τ', ἢν μόλῃ, σημήνατε
μέλειν μὲν ἡμῶν, εὐνοεῖν δ' ὑμῖν ἅμα.
ἐγὼ γὰρ εἶμ' ἐκεῖσ' ὅποι πορευτέον·
ὑμεῖς δ' ἃ φράζω δρᾶτε, καὶ τάχ' ἄν μ' ἴσως
πύθοισθε, κεἰ νῦν δυστυχῶ, σεσωσμένον.

683. 'luka pobratimstva'.
684. *ἀμφὶ τούτοισιν* = *ταῦτα* 'to će biti dobro'.
685. *διὰ τέλους* = *τελέως*, k *τελεῖσθαι*, 'do kraja'.
687. *ταὐτὰ τῇδε* 'jednako kao ova'.
688. *τιμᾶτε τάδε* 'cijenite ovo' = ovu moju molbu.
689. *μέλειν* lično kao *ἐπιμέλεσθαι*.

Ajas je u drugom činu vrlo očito govorio, da će umrijeti; svi bi bili na nj pazili, da ih nije prevario u ovom činu. Potrebno je bilo i to, da nam se za posljednji prizor, u kojemu vidimo Ajasa, kaže sve prije, da ne bude potrebno ondje mnogo razjašnjivati. Ovo mu je posljednji govor pred ljudma. Kroz cijeli čin ni traga bolu, svega je kao nestalo iz srca Ajasova. Ali varava je ta pričina; to je tišina prije bure. Sam Ajas kaže, da je promijenio samo riječi, *στόμα*; mi to i drukčije vidimo. Tko bi cijeli govor satkao od 'poslovica', kad ne bi skrivao pravoga mišljenja? Tekmesa i kor dadu se prevariti, jer što tko hoće, rado i vjeruje.

ΣΤΆΣΙΜΟΝ ΔΕΎΤΕΡΟΝ = ΥΠΌΡΧΗΜΑ.

ΧΟΡΌΣ.

στροφή.

ἔφριξ' ἔρωτι, περιχαρὴς δ' ἀνεπτόμαν.
ἰὼ ἰὼ Πὰν Πάν,
ὦ Πὰν Πὰν ἁλίπλαγκτε Κυλ-
λανίας χιονοκτύπου
πετραίας ἀπὸ δειράδος,
φάνηθ', ὦ θεῶν χοροποί' ἄναξ,
ὅπως μοι Νύσια Κνώσι' ὀρ-
χήματ' αὐτοδαῆ ξυνὼν
ἰάψῃς·
νῦν γὰρ ἐμοὶ μέλει χορεῦσαι.
Ἰκαρίων δ' ὑπὲρ πελαγέων
μολὼν ἄναξ Ἀπόλλων
ὁ Δάλιος εὔγνωστος
ἐμοὶ ξυνείῃ διὰ παντὸς εὔφρων.

Druga stajaća pjesma kao poskočica.
693—718.

693. *φρίσσειν* 'drhtati'. *ἔρωτι* 'od mila'. *περιχαρὴς ἀνεπτόμαν* 'zanesen sam od prevelike radosti'.
694. Pan je imao svetište u 'pećini Panovoj' pod propilejama, otkako je tobože pomogao na Maratonu; prebivao je i na otočiću Psitaliji kod Salamine, a otuda je pomogao i u bici kod Salamine; poglavito je bio arkadski pastirski bog, rođen od vile i Hermesa na brdu *Κυλλήνη*.
695. *ἁλίπλαγκτος* 'morski putnik'; ovdje k *φάνηθι* : 'dođi preko mora'.
696. *χιονόκτυπος* 'snijegom bijen'.
697. *δειράς* 'glavica'.
698. *χοροποιὸς ἄναξ* 'kolovođa'; u Dionizovoj pratnji upravlja kolo vila i satira.
699. *Νῦσα* na Eubeji i *Κνωσός* na Kreti mjesta su Dionizova, s plesovima na glasu; glasovito je i Arijadnino plesište na Kreti, načinjeno od Dedala, Ilijada XVIII 591. Poradi Arijadne, koja je Tezeju pomogla ubiti Minotaura a on je na otoku Naksu nevjerno ostavio, zanimalo je to Atenjane.
700. *αὐτοδαής* 'samouk'. *ἰάπτειν* = *ἰάλλειν* = *βάλλειν* bacati noge kod plesanja, 'zaigrati'.
701. *μέλει μοι* 'hoće mi se'.
702. *πέλαγος* 'more'; Apolon dolazi s Dela.
703. *εὔγνωστος* 'vidljiv'.

ἀντιστροφή.

ἔλυσεν αἰνὸν ἄχος ἀπ' ὀμμάτων Ἄρης.
ἰὼ ἰώ, νῦν αὖ
νῦν, ὦ Ζεῦ, πάρα λευκὸν εὐ-
άμερον πελάσαι φάος
θοᾶν ὠκυάλων νεῶν,
ὅτ' Αἴας λαθίπονος πάλιν,
θεῶν δ' αὖ πάνθυτα θέσμι' ἐξ-
ήνυσ' εὐνομίᾳ σέβων
μεγίστᾳ.
πάνθ' ὁ μέγας χρόνος μαραίνει[1]
κοὐδὲν ἀναύδητον φατίσαιμ'
ἄν, εὖτέ γ' ἐξ ἀέλπτων
Αἴας μετανέγνωσθη
θυμῶν Ἀτρείδαις μεγάλων τε νεικέων.

706. *λύειν* 'skinuti'. *ὀμμάτων*, jer oči su tugu gledale i plakale. *Ἄρης*, jer Ajas je poklao stado, a kor je mislio, da ga je on i pomeo.

708. *πάρα* = *πάρεστι* 'došao je', naime *λευκὸν εὐάμερον φάος* 'bijeli jasni dan'. *πελάσαι* = *ὥστε πελάσαι* 'te se mogu približiti'; prije se kor uklanjao od vojske. *πελάζειν* s genitivom kao *πέλας, πλησίον*.

711. *λαθίπονος* 'zaboravio na muke'.

712. *πάνθυτα θέσμια* 'sve obrede žrtvene'. *ἐξήνυσε*, kor drži, da je to već gotovo.

713. *εὐνομία* 'pobožnost'.

714. *μαραίνειν* 'trnuti'.

715. *ἀναύδητον* 'da se ne može reći'. *ἐξ ἀέλπτων* 'iznenada'.

716. *μεταναγιγνώσκειν P* = *μεταπείθειν P* = preumiti se od'.

Kor se podaje varavu veselju upravo pred samu nesreću, da gledaoci na tuđem primjeru jasno vide, kako se sami u životu često varaju. Hoće mu se plesati, što se Ajas preumio. Na koncu kao da se u radost upleće sumnja. To je tako nenadano došlo, da kor i sam ponavlja prvu Ajasovu poslovicu: 'sve trne veliko vrijeme i ni za što ne bih rekao, da se ne može reći, kad se iznenada Ajas preumi od gnjeva na Atrejeviće i od velike svađe'.

Strofa 693—705 = 706—718.

1 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏦ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑
2 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑
3 ⏓ ⏑ ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓
4 ⏓ ⏑ ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓
5 ⏑ ⏓ ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓

[1] Heath: *μαραίνει τε καὶ φλέγει* L.

6 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓
7 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓
8 ⏓ ⏑ ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓
9 ⏑ ⏓ ⏑
10 ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑
11 ⏓ ⏦ ⏓ ⏒ ⏓ ⏦ ⏓
12 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑
13 ⏒ ⏓ ⏦ ⏓ ⏓ ⏓
14 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑

Jampski stihovi 1—2, 5—7, 9—14, s anapestom 11, 13, *εω* treba čitati kao jedan slog u *θεῶν* 6 i *πελαγέων* 11; 'glikonej drugi' 3—4, 8.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΧΟΡΟΣ. ΑΓΓΕΛΟΣ.

ΑΓ. ἄνδρες φίλοι, τὸ πρῶτον ἀγγεῖλαι θέλω·
Τεῦκρος πάρεστιν ἄρτι Μυσίων ἀπὸ
κρημνῶν· μέσον δὲ προσμολὼν στρατήγιον
κυδάζεται τοῖς πᾶσιν Ἀργείοις ὁμοῦ.
στείχοντα γὰρ πρόσωθεν αὐτὸν ἐν κύκλῳ
μαθόντες ἀμφέστησαν, εἶτ' ὀνείδεσιν
ἤρασσον ἔνθεν κἄνθεν οὔτις ἔσθ' ὃς οὔ,
τὸν τοῦ μανέντος κἀπιβουλευτοῦ στρατοῦ
ξύναιμον ἀποκαλοῦντες, ὡς οὐκ ἀρκέσοι
τὸ μὴ οὐ πέτροισι πᾶς καταξανθεὶς θανεῖν,
ὥστ' εἰς τοσοῦτον ἦλθον, ὥστε καὶ χεροῖν
κολεῶν ἐρυστὰ διεπεραιώθη ξίφη.
λήγει δ' ἔρις δραμοῦσα τοῦ προσωτάτω
ἀνδρῶν γερόντων ἐν ξυναλλαγῇ λόγου.
ἀλλ' ἡμὶν Αἴας ποῦ 'στιν, ὡς φράσω τάδε;
τοῖς κυρίοις γὰρ πάντα χρὴ δηλοῦν λόγον.
ΧΟ. οὐκ ἔνδον, ἀλλὰ φροῦδος ἀρτίως νέας
βουλὰς νέοισιν ἐγκαταζεύξας τρόποις.
ΑΓ. ἰοὺ ἰού.
βραδεῖαν ἡμᾶς ἆρ' ὁ τήνδε τὴν ὁδὸν
πέμπων ἔπεμψεν ἢ 'φάνην ἐγὼ βραδύς.

Četvrti čin.

719—1184.

721. *κρημνός* 'krš'. *μέσον στρατήγιον* 'vojvodski šator u sredini'.
722. *κυδάζειν* 'grditi'.
725. *ἀράσσειν* 'udarati'.
727. *ἀρκεῖν* 'dosta jak biti'. *καταξαίνειν* 'smrskati', upravo 'zgrebenati'.
730. *κολεός* 'tok'. *ξίφος ἐρυστὸν διαπεραιοῦν* 'mač do kraja izvući', a ne samo mašiti se za nj.
732. *ἐν ξυναλλαγῇ λόγου* 'na mirećeriječi'.
735. *φροῦδος* 'otišao' 264.
736. *ἐγκαταζευγνύναι* 'priudesiti', upravo 'ujarmiti'.
737. *ἰού* 'ajoj!'

ΧΟ. τί δ' ἐστὶ χρείας τῆσδ' ὑπεσπανισμένον;
ΑΓ. τὸν ἄνδρ' ἀπηύδα Τεῦκρος ἔνδοθεν στέγης
μὴ 'ξω παρήκειν, πρὶν παρὼν αὐτὸς τύχῃ.
ΧΟ. ἀλλ' οἴχεταί τοι πρὸς τὸ κέρδιστον τραπεὶς
γνώμης, θεοῖσιν ὡς καταλλαχθῇ χόλου.
ΑΓ. ταῦτ' ἐστὶ τἄπη μωρίας πολλῆς πλέα,
εἴπερ τι Κάλχας εὖ φρονῶν μαντεύεται.
ΧΟ. ποῖον; τί δ' εἰδὼς τοῦδε πράγματος πέρι;
ΑΓ. τοσοῦτον οἶδα, καὶ παρὼν ἐτύγχανον·
ἐκ γὰρ συνέδρου καὶ τυραννικοῦ κύκλου
Κάλχας μεταστὰς οἷος Ἀτρειδῶν δίχα,
εἰς χεῖρα Τεύκρου δεξιὰν φιλοφρόνως
θεὶς εἶπε κἀπέσκηψε, παντοίᾳ τέχνῃ
εἴρξαι κατ' ἦμαρ τοὐμφανὲς τὸ νῦν τόδε
Αἴανθ' ὑπὸ σκηναῖσι μηδ' ἀφέντ' ἐᾶν,
εἰ ζῶντ' ἐκεῖνον εἰσιδεῖν θέλοι ποτέ.
ἐλᾷ γὰρ αὐτὸν τῇδε θἡμέρᾳ μόνῃ
δίας Ἀθάνας μῆνις, ὡς ἔφη λέγων.

740. *χρεία* u svezi s *χρή* 734; zato *τῆσδε*; *ὑποσπανίζεσθαι* 'nedostajati'; 'a čega nedostaje trebanju ovom?' Slično je ovo: jedan kaže *δοκεῖ*, a drugi nastavi s *δόξα*, jedan *πράττειν*, drugi *πρᾶξις*; mi na 'što' nastavimo: „prođi se 'štokanja'".
742. *παρήκειν* 'dolaziti'; *οἱ παριόντες* 'govornici', koji dolaze pred skupštinu. *πρὶν* mjesto *πρὶν ἄν*.
744. *καταλλάσσεσθαι χόλου* 'izbaviti se gnjeva'. Tu su dvije pomisli: 'izmiriti se s bogovima', *θεοῖς διαλλάσσεσθαι*, i 'riješiti se gnjeva bogova', *θεῶν χόλου ἀπαλλάσσεσθαι*.
747. *τί δ' εἰδώς*, naime *Κάλχας μαντεύεται*, kor sumnja nešto o Kalhasovu znanju, uvrijeden izrazom *μωρία* 745.
748. *οἶδα*, mogao je to čuti, zato *παρὼν ἐτύγχανον* 'bijah upravo ondje'.
749. *σύνεδρος καὶ τυραννικὸς κύκλος* 'sijelo i kolo kraljeva'.
750. *μεταστῆναι* 'stati na stranu'. *οἷος δίχα* 'sam bez'.
751. *εἰς χεῖρα δεξιὰν θεὶς* 'ruku mu desnicom stisnuvši'. *φιλοφρόνως* 'prijazno'.
752. *παντοίᾳ τέχνῃ* 'na svakakvi način'.
753. *εἴργειν* 'zadržati'.
755. *Κάλχας εἶπεν εἴρξαι Αἴαντα, εἰ θέλοι εἰσιδεῖν ἐκεῖνον*, upravno: *Κάλχας εἶπεν· εἰρξάτω Αἴαντα, ἐὰν θέλῃ. ποτέ* 'igda'.
756. *ἐλαύνειν* 'goniti'. *τῇδε θἡμέρᾳ*: samo ovaj dan je Ajas u pogibli, jer ovo je prvi dan sramote; prije nije imao razloga ubiti se, poslije će se pak smiriti.
757. *ἔφη λέγων*, naime *Κάλχας*; glasnik je opširan.

τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόητα σώματα
πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραξίαις
ἔφασχ' ὁ μάντις, ὅστις ἀνθρώπου φύσιν
βλαστὼν ἔπειτα μὴ κατ' ἄνθρωπον φρονῇ.
κεῖνος δ' ἀπ' οἴκων εὐθὺς ἐξορμώμενος
ἄνους καλῶς λέγοντος εὑρέθη πατρός.
ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐννέπει· τέκνον, δόρει
βούλου κρατεῖν μέν, σὺν θεῷ δ' ἀεὶ κρατεῖν.
ὁ δ' ὑψικόμπως κἀφρόνως ἠμείψατο·
πάτερ, θεοῖς μὲν κἂν ὁ μηδὲν ὢν ὁμοῦ
κράτος κατακτήσαιτ'· ἐγὼ δὲ καὶ δίχα
κείνων πέποιθα τοῦτ' ἐπισπάσειν κλέος.
τοσόνδ' ἐκόμπει μῦθον. εἶτα δεύτερον
δίας Ἀθάνας, ἡνίκ' ὀτρύνουσά νιν
ηὐδᾶτ' ἐπ' ἐχθροῖς χεῖρα φοινίαν τρέπειν,
τότ' ἀντιφωνεῖ δεινὸν ἄρρητόν τ' ἔπος·
ἄνασσα, τοῖς ἄλλοισιν Ἀργείων πέλας
ἵστω, καθ' ἡμᾶς δ' οὔποτ' ἐκρήξει μάχη.
τοιοῖσδέ τοῖς λόγοισιν ἀστεργῆ θεᾶς
ἐκτήσατ' ὀργήν, οὐ κατ' ἄνθρωπον φρονῶν.
ἀλλ' εἴπερ ἔστι τῇδε θἠμέρᾳ, τάχ' ἄν
γενοίμεθ' αὐτοῦ σὺν θεῷ σωτήριοι.
τοσαῦθ' ὁ μάντις εἶφ'· ὁ δ' εὐθὺς ἐξ ἕδρας
πέμπει με σοὶ φέροντα τάσδ' ἐπιστολὰς

758. *περισσός* od *περί* i *σσος* kao *δισσός*, 'prevelik'. *σώματα*, Ajas je gorostasan, a opet sve smjera na to, da se pokaže, da je u njega *ῥώμη ἄνευ γνώμης* 'snaga bez razuma'.
759. *δυσπραξία* 'nesreća'.
760. *ὅστις* mjesto *ὅστις ἄν* 'kojigod'. *ἀνθρώπου φύσιν βλαστεῖν* 'čovjekom se roditi'.
761. *ἔπειτα* 'pa onda'. *κατ' ἄνθρωπον* 'kao čovjek'.
762. *ἐξορμώμενος* 'na polasku'.
763. *εὑρίσκεσθαι* 'pokazati se'.
764. *ἐννέπειν τινά* kao *προσειπεῖν τινα* 'progovoriti komu'.
767. *ὁμοῦ* = *σύν*.
769. *ἐπισπᾶν* 'ugrabiti', upravo 'privući'.
770. *δίας Ἀθάνας* k *ἀντιφωνεῖ* 773.
772. *αὐδᾶσθαι* = *αὐδᾶν* 'govoriti'.
773. *ἀντιφωνεῖν τινος* = *ἀντίον τινὸς φωνεῖν* 'reći pred'.
775. *ἐκρήξει*, naime redove.
776. *ἀστεργής* 'nemio'.
778. *τῇδε θἠμέρᾳ* 756. *τάχα* 'možda'.
780. *ἐξ ἕδρας* 'iza sijela'.

Τεῦκρος φυλάσσειν. εἰ δ' ἀπεστερήμεθα,
οὐκ ἔστιν ἀνὴρ κεῖνος, εἰ Κάλχας σοφός.

ΧΟΡΟΣ. ΑΓΓΕΛΟΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ΧΟ. ὦ δαΐα Τέκμησσα, δύσμορον γένος,
ὅρα μολοῦσα τόνδ' ὁποῖ' ἔπη θροεῖ·
ξυρεῖ γὰρ ἐν χρῷ τοῦτο μὴ χαίρειν τινά.
ΤΕΚ. τί μ' αὖ τάλαιναν, ἀρτίως πεπαυμένην
κακῶν ἀτρύτων, ἐξ ἕδρας ἀνίστατε;
ΧΟ. τοῦδ' εἰσάκουε τἀνδρός, ὡς ἥκει φέρων
Αἴαντος ἡμῖν πρᾶξιν, ἣν ἤλγησ' ἐγώ.
ΤΕΚ. οἴμοι, τί φής, ὦνθρωπε; μῶν ὀλώλαμεν;
ΑΓ. οὐκ οἶδα τὴν σὴν πρᾶξιν, Αἴαντος δ' ὅτι,
θυραῖος εἴπερ ἐστίν, οὐ θαρσῶ πέρι.
ΤΕΚ. καὶ μὴν θυραῖος, ὥστε μ' ὠδίνειν, τί φής.
ΑΓ. ἐκεῖνον εἴργειν Τεῦκρος ἐξεφίεται
σκηνῆς ὕπαυλον μηδ' ἀφιέναι μόνον.
ΤΕΚ. ποῦ δ' ἐστὶ Τεῦκρος κἀπὶ τῷ λέγει τάδε;

781. *ἐπιστολή* = *ἐντολή* 'nalog'.
782. *φυλάσσειν* 'da ih vršiš'. *ἀπεστερήμεθα* 'ako smo lišeni toga', naime *τοῦ φυλάσσειν*.
784. *δαΐος* inače 'neprijateljski' 365, ovdje 'jadan', = *ἄθλιος*. *γένος* 'rode'. Dolazi iz šatora sa sinom 685.
785. *θροεῖν* 67, 592.
786. *ξυρεῖν* 'brijati'. *χρώς, χρωτός, χρῷ, χρῶτα*, pjesnički *χροός χρωτί* = *χροί, χρόα*, 'koža'; = 'zadirati u živo'.
788. *ἄτρῡτος* 'beskrajan', jer zlo se ne da 'zatrti'.
789. *τοῦδε τἀνδρός* 'ovoga'. *φέρων* 'javljajući'.
790. *πρᾶξις* prema glagolu *εὖ κακῶς πράττειν* imenica, 'sreća'; otuda *ὡς* 'kakvu' 789. *ἣν ἤλγησα* 'koja me zabolje', kad je čuh.
791. *μῶν* = *μὴ οὖν* 'da nijesmo dakle'; kad se bojazan tiče prošlosti, stoji indikativ, da označi tu prošlost, = *[φοβοῦμαι], μὴ [μάθω ὅτι] ὀλώλαμεν*.
792. *τὴν σὴν πρᾶξιν* = *ὅπως σὺ πράττεις εἰ ὄλωλας ἢ μή* 'za tvoju sreću'. Radi *τὴν σὴν* stoji *Αἴαντος* na početku, da se istakne suprotivština; *Αἴαντος δὲ πέρι οἶδα ὅτι οὐ θαρσῶ* 'a za Ajasa znam, da se bojim'. *οὐ θαρσῶ* 'bojim se'. *θυραῖον εἶναι* 'van otići'. *εἴπερ* 'ako doista'.
794. *καὶ μήν* 'pa jest'. *ὠδίνω* 'muka me spopada'.
795. *ἐξεφίεσθαι* 'živo nalagati'.
796. *ὕπαυλος* = *ὑπό*, upravo 'pod zaklonom šatora', širi i uži pojam i to jesno, kao što je niječno *ἀφόφητος κωκυμάτων* 321.

ΑΓ. πάρεστ' ἐκεῖνος ἄρτι· τήνδε δ' ἔξοδον
ὀλεθρίαν Αἴαντος ἐλπίζει φέρειν.
ΤΕΚ. οἴμοι τάλαινα, τοῦ ποτ' ἀνθρώπων μαθών;
ΑΓ. τοῦ Θεστορείου μάντεως, καθ' ἡμέραν
τὴν νῦν ὅτ' αὐτῷ θάνατον ἢ βίον φέρει.
ΤΕΚ. οἵ 'γώ, φίλοι, πρόστητ' ἀναγκαίας τύχης,
καὶ σπεύσαθ', οἱ μὲν Τεῦκρον ἐν τάχει μολεῖν,
οἱ δ' ἑσπέρους ἀγκῶνας, οἱ δ' ἀντηλίους
ζητεῖτ' ἰόντες τἀνδρὸς ἔξοδον κακήν.
ἔγνωκα γὰρ δὴ φωτὸς ἠπατημένη
καὶ τῆς παλαιᾶς χάριτος ἐκβεβλημένη.
οἴμοι, τί δράσω, τέκνον; οὐχ ἱδρυτέον·
ἀλλ' εἶμι κἀγὼ κεῖσ' ὅποιπερ ἂν σθένω.
χωρῶμεν, ἐγκονῶμεν, οὐχ ἕδρας ἀκμή,
σῴζειν θέλοντες ἄνδρα γ', ὃς σπεύδει θανεῖν.
ΧΟ. χωρεῖν ἕτοιμος κοὐ λόγῳ δείξω μόνον·
τάχος γὰρ ἔργου καὶ ποδῶν ἅμ' ἕψεται.

ΑἼΑΣ.

ΑΙ. ὁ μὲν σφαγεὺς ἕστηκεν ᾗ τομώτατος
γένοιτ' ἄν, εἴ τῳ καὶ λογίζεσθαι σχολή,

797—798. na *ποῦ* odgovara *πάρεστι*, na *ἐπὶ τῷ* 'zašto' *ἐλπίζει* 'sluti'. *ἡ ἔξοδος φέρει* 'vodi', *ὀλεθρία* = *εἰς ὄλεθρον*, kao i *ἐκρίψατε θαλάσσιον* 'bacite u more'.

801. Kalhas je *Θέστορος υἱός*.

802. *ὅτε* = *ἐν ᾗ ἡμέρᾳ*. *θάνατον*, naime *φέρει ἡ ἔξοδος ἢ βίον φέρει τὸ μὴ ἐξιέναι*.

803. *προστῆναί τινος* 'stati pred nekoga', bud da ga zaklonim bud da mu ne dam dalje na nekoga. Ovdje je drugo 'stanite pred udes neuklonivi' = ne dajte ropstvu do mene; isporedi 485.

804. *σπεύδειν* 'hitjeti'. *οἱ μέν* 'jedni po to, da', naime glasnik, sluge.

805. *οἱ δέ — οἱ δέ* polukorovi. *ἀγκών* uvala'. *ἀντήλιος* 'istočni', mjesto *ἀνθήλιος*, jonski je *ἠέλιος*.

807. *ἠπατῆσθαι* = *ἐψεῦσθαί τινος* 'prevariti se u komu'.

809. *τί δράσω*, naime bi li dijete ostavila ili ne bi. *ἱδρύειν* 'posaditi', *οὐχ ἱδρυτέον* 'ne treba sjediti'.

811. *ἐγκονεῖν* 'hitjeti'. *ἀκμή* 'doba za'.

812. *θέλοντες* nastavlja *ἐγκονῶμεν*; *οὐχ ἕδρας ἀκμή* samo je umetak.

815. *σφαγεύς* 'posjeklica'. *τομός* 'bridak'.

816. *καί* 'i za'. *λογίζεσθαι* 'razmišljati', da li će mač biti bridak.

δῶρον μὲν ἀνδρὸς Ἕκτορος ξένων ἐμοὶ
μάλιστα μισηθέντος ἐχθίστου θ' ὁρᾶν.
πέπηγε δ' ἐν γῇ πολεμίᾳ τῇ Τρῳάδι
σιδηροβρῶτι θηγάνῃ νεηκονής·
ἔπηξα δ' αὐτὸν εὖ περιστείλας ἐγώ,
εὐνούστατον τῷδ' ἀνδρὶ διὰ τάχους θανεῖν.
οὕτω μὲν εὐσκευοῦμεν· ἐκ δὲ τῶνδέ μοι
σὺ πρῶτος, ὦ Ζεῦ, καὶ γὰρ εἰκός, ἄρκεσον.
αἰτήσομαι δέ σ' οὐ μακρὸν γέρας λαχεῖν·
πέμψον τιν' ἡμῖν ἄγγελον κακὴν φάτιν
Τεύκρῳ φέροντα, πρῶτος ὥς με βαστάσῃ
πεπτῶτα τῷδε περὶ νεορράντῳ ξίφει,
καὶ μὴ πρὸς ἐχθρῶν του κατοπτευθεὶς πάρος
ῥιφθῶ κυσὶν πρόβλητος οἰωνοῖς θ' ἕλωρ.
τοσαῦτά σ', ὦ Ζεῦ, προστρέπω· καλῶ δ' ἅμα
πομπαῖον Ἑρμῆν χθόνιον εὖ με κοιμίσαι
ξὺν ἀσφαδάστῳ καὶ ταχεῖ πηδήματι
πλευρὰν διαρρήξαντα τῷδε φασγάνῳ.
καλῶ δ' ἀρωγοὺς τὰς ἀεί τε παρθένους
ἀεὶ δ' ὁρώσας πάντα τἀν βροτοῖς πάθη,

817. *ἀνδρός* 'od junaka' prema *γῇ* 819. *ξένος* 'pobratim = gost', jer su si dali gostinske dare *ξεινήια* = *ξείνια ξένια δῶρα*. *ξένος μισηθείς* gorke riječi.

819. *πηγνύναι* 'zabadati', *πεπηγέναι* 'zaboden biti'.

820. *σιδηροβρώς* 'što željezo grize'. *θηγάνη* 'brus'. *νεηκονής* 'netom naoštren'.

821. *περιστέλλειν* 'ogrnuti' zemljom.

822. *εὔνους* 'milostiv'. *τῷδ' ἀνδρί* 'meni'. *θανεῖν* 'za to, da umrem'; brza smrt, laka smrt.

823. *εὐσκευεῖν* 'opremljen biti'; bolno zadovoljstvo. *ἐκ τῶνδε* 'izatoga'.

824. *εἰκός* 'ta i pravo je', jer mu je praotac. *ἀρκεῖν* 'pomoći'.

827. *πρῶτος*, da ga ne nađu neprijatelji. *βαστάζειν* dići da sahrani, 'sahraniti'.

828. *περί* 'na'. *νεόρραντος* 30; Ajas želi, da ga Teukro odmah nađe; isporedi 1411.

829. *κατοπτεύειν* 'opaziti'.

830. *πρόβλητος* 'pred'.

831. *προστρέπειν M* = *ἱκετεύειν* 'moliti' kao *αἰτεῖν τινά τι*.

832. *πομπαῖος* 'provodič' = *ψυχοπομπός*. *χθόνιος* 'podzemni'. *κοιμίζειν* 'upokojiti'.

833. *ἀσφάδαστος* 'bez trzanja'.

835. *ἀεί τε παρθένους*, nijesu pristupne ljubavi, dakle su i inače neumolive.

σεμνὰς Ἐρινῦς ταν̓ύποδας, μαθεῖν ἐμὲ
πρὸς τῶν Ἀτρειδῶν ὡς διόλλυμαι τάλας.
καί σφας κακοὺς κάκιστα καὶ πανωλέθρους
ξυναρπάσειαν, ὥσπερ εἰσορῶσ̓ ἐμὲ
αὐτοσφαγῆ πίπτοντα, τὼς αὐτοσφαγεῖς
πρὸς τῶν φιλίστων ἐκγόνων ὀλοίατο.
ἴτ̓, ὦ ταχεῖαι ποίνιμοί τ̓ Ἐρινύες,
γεύεσθε, μὴ φείδεσθε πανδήμου στρατοῦ.
σὺ δ̓, ὦ τὸν αἰπὺν οὐρανὸν διφρηλατῶν
Ἥλιε, πατρῴαν τὴν ἐμὴν ὅταν χθόνα
ἴδῃς, ἐπισχὼν χρυσόνωτον ἡνίαν
ἄγγειλον ἅτας τὰς ἐμὰς μόρον τ̓ ἐμὸν
γέροντι πατρὶ τῇ τε δυστήνῳ τροφῷ.
ἦ που τάλαινα, τήνδ̓ ὅταν κλύῃ φάτιν,
ἥσει μέγαν κωκυτὸν ἐν πάσῃ πόλει.
ἀλλ̓ οὐδὲν ἔργον ταῦτα θρηνεῖσθαι μάτην,
ἀλλ̓ ἀρκτέον τὸ πρᾶγμα σὺν τάχει τινί.
ὦ Θάνατε Θάνατε, νῦν μ̓ ἐπίσκεψαι μολών·
καίτοι σὲ μὲν κἀκεῖ προσαυδήσω ξυνών.

837. *σεμνός* ‘uzvišen’; tako im kažu u Ateni. *ταν̓ύπους* ‘brzonog’.

839. *κάκιστα* uz *πανόλεθρος* ‘najgore i bez traga’ propao.

841. *αὐτοσφαγής* prvi put ‘zaklan sam od sebe’, a drugi put ‘zaklan sam od svoje djece’.

839—842. drže se bez razloga podvaljenima, što se kletva nije ispunila, — kao da na to treba paziti u strasti; — što su neobični oblici *τώς* i *φίλιστος*, — kao da mi znamo potpuno tragički jezik.

843. *ποίνιμοι* ‘osvetnice’.

844. *πάνδημος* = *πᾶς*.

845. *αἰπύς* ‘visok’. *διφρηλατεῖν* ‘voziti se po’.

847. *ἐπέχειν* ‘zaustaviti’. *χρυσόνωτος* ‘pozlaćen ozgo’ = na ledima.

849. *τροφός* ‘hraniteljica’ = mati.

850 = **622**; za majku je sinu osobito žao.

851. *ἰέναι κωκυτόν* kao *ἰέναι φωνήν* ‘dići kukanje’; nije isto što *κωκύσει*, jer ona će kukati samo na jednom mjestu, ali će se glas oriti po cijelom gradu.

852. *οὐδὲν ἔργον* ‘ništa ne pomaže’. *μάτην* ‘utoma’. *ἀλλ̓* — *ἀλλ̓* ‘ali — nego’.

853. *τάχει τινί* ‘s nekom brzinom’; ne da, da ga presvoji čuvstvo i potiče se na hitri rad.

854. *ὦ Θάνατε*, svemu je već progovorio, još ostaje smrt, ali ponovno prevlada želja za životom i opet se oprašta s njim i s onim, što je u njemu imao; smrti će se i onako dosta užiti.

σὲ δ̓, ὦ φαεννῆς ἡμέρας τὸ νῦν σέλας,
καὶ τὸν διφρευτὴν Ἥλιον προσεννέπω,
πανύστατον δὴ κοὔποτ̓ αὖθις ὕστερον.
ὦ φέγγος, ὦ γῆς ἱερὸν οἰκείας πέδον
Σαλαμῖνος, ὦ πατρῷον ἑστίας βάθρον,
κλειναί τ̓ Ἀθῆναι καὶ τὸ σύντροφον γένος,
κρῆναί τε ποταμοί θ̓ οἵδε, καὶ τὰ Τρωικὰ
πεδία προσαυδῶ, χαίρετ̓, ὦ τροφῆς ἐμοί·
τοῦθ̓ ὑμὶν Αἴας τοὔπος ὕστατον θροεῖ,
τὰ δ̓ ἄλλ̓ ἐν Ἅιδου τοῖς κάτω μυθήσομαι.

856. *φαεννός* ‘sjajan’, *σέλας* ‘svjetlo’. Tko umire, komu se vječni mrak na oči navlači, ište ‘više svjetla’.

857. *προσεννέπειν* ‘pozdravljati’.

858. Iza superlativa *πανύστατον* ne vrijedi nikakvi komparativ *ὕστερον*. Tu su četiri vremenske oznake ‘najposljednji put i nigda više poslije’!

859. Jedva je rekao *πανύστατον*, opet veli *ὦ φέγγος*; iza *προσεννέπω* opet *προσαυδῶ*, *χαίρετε* 863; opet *ὕστατον θροεῖ* 864. Vidi mu se, da teško umire. *γῆ οἰκεία* ‘domovina’. *πέδον* ‘tlo’.

860. *πατρῷον ἑστίας βάθρον* ‘sijelo očinskoga ognjišta’.

861. *σύντροφον γένος* = *συγγενεῖς* ‘suplemenici’.

863. *τροφεύς* ‘hranitelj’.

864. *θροεῖν* ‘klicati’ 67.

Teukro ne smije doći prije reda, da ne smeta Ajasu. Zato ga vidimo u prepirci s vojskom, koja se dogovara s Atrejevićima, što će učiniti s Ajasom. Tu se Teukro zadrži, ali ujedno čuje od Kalhasa, da Ajasu prijeti zlo. Teukro je mislio samo na pogibao od vojske; zato sam ostaje ondje, a šalje glasnika, da Ajas ne izlazi, dakako, pred vojsku. Tako je postao prizor s glasnikom, koji ima dvostruku svrhu, da ne dođe Teukro prerano, ali ni prekasno. Trebalo je naime; da potraga za Ajasom odmah pođe tako, da ga nađu upravo u onaj čas, kad se baci na mač. Radnja je tim stisnuta u kraće vrijeme i Ajas ne će dugo mrtav ležati. Prije smrti Ajasove čujemo i za njegov grijeh, od svećenika; zgodnije prilike za to nije još bilo. Napokon treba da svi ostave pozornicu, da se uzmogne Ajas ubiti u drugom prizoru.

Nije prirodno, da sam čovjek naglas govori, ali gledaoci ne bi inače znali, što lice misli. Glavne su misli: brza smrt, ukop, osveta, oproštaj sa svijetom, govori gorko, moli, kune, a iza kletve naglo zapada u meka čuvstva. Milo je bilo Atenjanima slušati ime Atene i Salamine, ali ta domovinska misao divno je opravdana umjetničkom svrhom. Smrt je suprotna rođenju i mladosti, protivštine se vežu u pameti; umirući Ajas sjeća se eto doma, mladosti, nada svojih, hranitelja svojih! Odvrnuo se od gorke sadašnjosti, koja mu iskopa grob, a prati ga u taj grob slatki spomen prošlosti; sve to obuhvaća izraz *χαίρετε, ὦ τροφῆς ἐμοί*.

ΕΠΙΠΑΡΟΔΟΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ.

ΗΜΙΧΟΡΙΟΝ Α. ΗΜΙΧΟΡΙΟΝ Β.

ΗΜ. Α. πόνος πόνῳ πόνον φέρει.
πᾷ πᾷ πᾷ γὰρ οὐκ ἔβαν ἐγώ;
κοὐδεὶς ἐπίσταταί με συμμαθεῖν τόπος.
ἰδοὺ ἰδού, δοῦπον αὖ κλύω τινά.
ΗΜ. Β. ἡμῶν γε, ναὸς κοινόπλουν ὁμιλίαν.
ΗΜ. Α. τί οὖν δή;
ΗΜ. Β. πᾶν ἐστίβηται πλευρὸν ἕσπερον νεῶν.
ΗΜ. Α. ἔχεις οὖν;
ΗΜ. Β. πόνου γε πλῆθος κοὐδὲν εἰς ὄψιν πλέον.
ΗΜ. Α. ἀλλ' οὐδὲ μὴν δὴ τὴν ἀφ' ἡλίου βολῶν
κέλευθον ἀνὴρ οὐδαμοῦ δηλοῖ φανείς.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

στροφὴ α.

1 ΧΟ. τίς ἂν δῆτά[1] μοι, τίς ἂν φιλοπόνων
2 ἁλιαδᾶν ἔχων ἀΰπνους ἄγρας

Druga ulazna pjesma kao skupna tužaljka.
866—973.

869. *ἐπίσταταί με συμμαθεῖν* 'umije me poučiti' = *ἐπίσταται ποιεῖν, φράσαι, ὥστε με συμμαθεῖν*, ili *συμμαθεῖν* = *διδάξαι, ἀγαγεῖν εἰς μάθησιν*. Ne može to značiti 'zna, da sam saznao', jer bi onda bilo *ἐπίσταταί με συμμαθόντα, συμμεμαθηκότα*.

870. *ἰδού* 'čuj'; osjetila su zamijenjena. *δοῦπος* 'topot'.

871. *ἡμῶν γε*, naime *δοῦπον κλύεις*: 'da, naš'. *ναός* 's lađe'. *κοινόπλους ὁμιλία* 'drugovi brodari'; u nastavku stoji samo *κοινόπλουν ὁμιλίαν* mjesto *δοῦπον κοινόπλου ὁμιλίας*.

874. *στιβεῖν* 'pregaziti'. *πλευρόν* 'strana'.

875. *ἔχεις*, naime *Αἴαντα*.

876. 'Da, silu muke i ništa više', naime ništa više 'za oko'.

877. *ἡλίου βολαί* 'traci sunčani'. *τὴν ἀφ' ἡλίου βολῶν κέλευθον φανῆναι* 'doći stazom od istoka'. *δηλοῖ φανείς* 'ne vidi se, da bi došao'. *ἀνήρ* 'on'.

879. *τίς*, kor pita bogove i ljude, kad ne zna poučiti *τόπος*. *φιλόπονος* 'radljiv'.

880. *ἁλιάδης* 'ribarev sin', to je baštinjeno zanimanje. *ἄϋπνος* 'nèsan, budan'.

[1] Hermann: *δή* L.

3 ἢ τις Ὀλυμπιάδων
4 θεᾶν ἢ ῥυτῶν
5 Βοσπορίων ποταμῶν τὸν ὠμόθυμον
6 εἴ ποθι πλαζόμενον λεύσσων
7 ἀπύοι; σχέτλια γὰρ
8 ἐμέ γε τῶν μακρῶν ἀλάταν πόνων
9 οὐρίων μὴ πελάσαι δρόμων,
10 ἀλλ' ἀμενηνὸν ἄνδρα μὴ λεύσσειν ὅπου.
ΤΕΚ. ἰὼ μοί μοι.
ΧΟ. τίνος βοὴ πάραυλος ἐξέβη νάπους;
ΤΕΚ. ἰὼ τλήμων.
ΧΟ. τὴν δουρίληπτον δύσμορον νύμφην ὁρῶ
Τέκμησσαν, οἴκτῳ τῷδε συγκεκραμένην.
ΤΕΚ. οἴχωκ', ὄλωλα, διαπεπόρθημαι, φίλοι.
ΧΟ. τί δ' ἔστιν;
ΤΕΚ. Αἴας ὅδ' ἡμῖν ἀρτίως νεοσφαγὴς
κεῖται κρυφαίῳ φασγάνῳ περιπτυχής.

στροφὴ β.

1 ΧΟ. ἰὼ μοι ἐμῶν νόστων·
2 ὤμοι, κατέπεφνες, ἄναξ,

881. *Ὀλυμπιάς*, s Olimpa u Miziji.

882. *ῥυτός* 'tekućica'.

884. *ὠμόθυμος* 'uporan'.

885. *εἴ ποθι*, naime *λεύσσοι*. *πλάζεσθαι* 'potucati se'.

886. *ἀπύειν* 'kazati'. *σχέτλιος* 'strašan'; množina *σχέτλια* radi infinitiva *πελάσαι*.

887. *ἀλάταν πολλῶν πόνων* 'tumarajući s mnogo muka'. Prema *φυλάττειν ποίμνην*: *φύλαξ ποίμνης* veli se *ἀλᾶσθαι πόνους* = *ἄλας ἐπιπόνους*: *ἀλάτας πόνων*.

889. *οὔριος* 'pravi', upravo 'pogodan', o vjetru. *δρόμος* 'staza'. *πελάζειν* 710.

890. *ἀμενηνός* 'nepostojan' od *μένειν* čekati; Ajas ih ne čeka, da ga nađu.

892. *πάραυλος* = *ἐγγύς* 'blizu iz'. *νάπος* 'dolina'.

894. *νύμφη* 'nevjesta'.

895. *συγκεράννυσθαι* smiješati se kao vino s vodom; 'presvojena'.

896. *οἴχωκα* 'nema me', *ὄλωλα* 'propala sam'; *διαπεπόρθημαι* 'uništena sam'.

899. *περιπτυχὴς φασγάνῳ κρυφαίῳ* 'na maču skrovitu'; mač je skriven u Ajasu, *κρυφαῖον*, a Ajas obavija mač, *περιπτύσσει*.

900. *νόστος* 'povratak'.

901. *καταπεφνεῖν* 'ubiti'.

τόνδε συνναύταν, ἰὼ τάλας·
ᾧ ταλαίφρων γύναι.
ΤΕΚ. ὡς ὧδε τοῦδ' ἔχοντος αἰάζειν πάρα.
ΧΟ. τίνος ποτ' ἆρ' ἔπραξε χειρὶ δύσμορος;
ΤΕΚ. αὐτὸς πρὸς αὑτοῦ, δῆλον· ἐν γάρ οἱ χθονὶ
πηκτὸν τόδ' ἔγχος περιπετὲς κατηγορεῖ.

στροφὴ γ.

ΧΟ. ὤμοι ἐμᾶς
ἄτας, οἷος ἄρ' αἱμάχθης,
ἄφρακτος φίλων·
ἐγὼ δ' ὁ πάντα κωφός, ὁ πάντ' ἄϊδρις
κατημέλησα. πᾷ πᾷ
κεῖται ὁ δυστράπελος ὁ
δυσώνυμος Αἴας;
ΤΕΚ. οὗτοι θεατός· ἀλλά νιν περιπτυχεῖ
φάρει καλύψω τῷδε παμπήδην, ἐπεὶ
οὐδεὶς ἄν, ὅστις καὶ φίλος, τλαίη βλέπειν
φυσῶντ' ἄνω πρὸς ῥῖνας ἔκ τε φοινίας
πληγῆς μελανθὲν αἷμ' ἀπ' οἰκείας σφαγῆς.
οἴμοι, τί δράσω; τίς σε βαστάσει φίλων;
ποῦ Τεῦκρος; ὡς ἀκμαῖος, εἰ βαίη, μόλοι,
πεπτῶτ' ἀδελφὸν τόνδε συγκαθαρμόσαι.

904. *ὡς ὧδε τάδε ἔχει* 'slobodno ti jaukati, jer tako ti je to'.
905. *ἄρα* = *ἄρα* 'dakle', radi metra, kao 980, 1238, 1368. *ἔπραξεν* ne znači ovdje učiniti, — ta svatko svojom rukom čini, — nego prema *κακῶς πράττειν* 'proći, nastradati'; zato i stoji *πρὸς αὑτοῦ* = *ὑφ' αὑτοῦ*, kao uz pasivne glagole.
907. *περιπετὲς ἔγχος* = *ἔγχος ᾧ περιέπεσεν*, 'mač, na koji pade'. *κατηγορεῖν* 'odavati'.
909. *οἷος* 'sam'. *αἱμάσσεσθαι* 'zaklati se'.
910. *ἄφρακτος φίλων* = *ἄνευ φίλων φυλακῆς* 'bez paske prijatelja'.
911. *ἐγὼ δ' ὁ πάντα κωφός* 'a ja gluhak'. *ὁ πάντα ἄϊδρις* 'ja glupak'.
913. *δυστράπελος* 'uporan'. *δυσώνυμος* 'zloimeni'.
915. *περιπτυχής* 'ogrnut'.
916. *παμπήδην* 'sasvim'.
918. *φυσᾶν αἷμα* 'brizgati krv'. *ῥῖς* nozdrva'.
919. *πληγή* 'rana', upravo 'udarac'.
921. *ἀκμαῖον μολεῖν* 'u dobar čas doći'. *μόλοι* mjesto *μόλοι ἄν*, jer je uzvik.
922. *συγκαθαρμόζειν* 'da sahrani s nama'.

ὦ δύσμορ' Αἴας, οἷος ὢν οἷως ἔχεις,
ὡς καὶ παρ' ἐχθροῖς ἄξιος θρήνων τυχεῖν.

ἀντιστροφὴ α.

ΧΟ. ἔμελλες, τάλας, ἔμελλες χρόνῳ
στερεόφρων ἄρ'[1] ἐξανύσσειν κακὰν
μοῖραν ἀπειρεσίων
πόνων. τοιά μοι
πάννυχα καὶ φαέθοντ' ἀνεστέναζες
ὠμόφρων ἐχθοδόπ' Ἀτρείδαις
οὐλίῳ σὺν πάθει.
μέγας ἆρ' ἦν ἐκεῖνος ἄρχων χρόνος
πημάτων, ἦμος ἀριστόχειρ
⏑ ⏑ – ⏑ ὅπλων ἔκειτ' ἀγὼν πέρι.
ΤΕΚ. ἰὼ μοί μοι.
ΧΟ. χωρεῖ πρὸς ἦπαρ, οἶδα, γενναίᾳ δύῃ.
ΤΕΚ. ἰὼ μοί μοι.
ΧΟ. οὐδέν σ' ἀπιστῶ καὶ δὶς οἰμῶξαι, γύναι,
τοιοῦδ' ἀπροβλαφθεῖσαν ἀρτίως φίλου.
ΤΕΚ. σοὶ μὲν δοκεῖν ταῦτ' ἔστ', ἐμοὶ δ' ἄγαν φρονεῖν.

923. *οἷος ὢν* 'što si bio'. *οἷως ἔχεις* 'pa na što si spao'.
924. *ὡς* = *ὥσιε*. *ἄξιος*, naime *εἶ*.
926. *στερεόφρων* 'tvrda srca'. *ἐξανύειν* 'izvršiti'; epski *σσ*.
927. *ἀπειρέσιος* 'neizrečen'.
929. *τοῖα* = *τοίους στεναγμούς*. *πάννυχα καὶ φαέθοντα* 'noćno i dnevno uzdisanje = noću i danju'.
931. *ὠμόφρων* 'kruta srca'. *ἐχθοδοπός* = *ἐχθρός*; *ἐχθοδοπά* = *ἐχθοδοποὺς στεναγμούς* 'iz mržnje na'.
934. *μέγας ἄρχων* = *μεγάλη ἀρχὴ* = *ἀρχὴ μεγάλων πημάτων*.
935. *ἦμος* = *ὅτε*. *ἀγὼν ἀριστόχειρ* = *ἀγὼν ἀρίστων χειρῶν* = natjecanje najboljih junaka', upravo 'desnica'. *ἔκειτο* = pasiv za *τιθέναι*, jer se kaže *ἀγῶνα θεῖναι* 'natjecanje prirediti', otuda *ἀγωνοθέτης* 'priređivač igara'.
938. *χωρεῖν* 'prodirati do'. *ἦπαρ* 'srce' upravo 'jetra', jer su stari mislili, da je tu sijelo čuvstava. *γενναῖος* = *γνήσιος* 'iskren'. *δύη* 'bol'.
940. *οὐδὲν ἀπιστῶ* 'sasvim vjerujem'.
941. *ἀποβλαφθεῖσα* = *ἀποστερηθεῖσα* 'lišena'.
942. *δοκεῖν ἔστι* = *δοκεῖν πάρεστι* 'možeš samo misliti'. *ἄγαν φρονεῖν* 'predobro znati'.

[1] Erfurdt: om. L.

ΧΟ. ξυναυδῶ.
ΤΕΚ. οἴμοι, τέκνον, πρὸς οἷα δουλείας ζυγὰ
χωροῦμεν, οἷοι νῷν ἐφεστᾶσιν σκοποί.

ἀντιστροφὴ β.

1 ΧΟ. ἰὼ μοι ἀναλγήτων
2 δισσῶν ἐθρόησας ἄναυ-
3 δον ἔργον Ἀτρειδᾶν τῷδ' ἄχει.
4 ἀλλ' ἀπείργοι θεός.
ΤΕΚ. οὐκ ἂν τάδ' ἔστη τῇδε μὴ θεῶν μέτα.
ΧΟ. ἄγαν ὑπερβριθὲς ἄχθος ἤνυσαν.
ΤΕΚ. τοιόνδε μέντοι Ζηνὸς ἡ δεινὴ θεὸς
Παλλὰς φυτεύει πῆμ' Ὀδυσσέως χάριν.

ἀντιστροφὴ γ.

1 ΧΟ. ἦ ῥα κελαιν-
2 ώπαν θυμὸν ἐφυβρίζει
3 ὁ πολυτλὰς ἀνήρ,
4 γελᾷ δὲ τοῖσι μαινομένοις ἄχεσιν
5 πολὺν γέλωτα, φεῦ φεῦ,
6 ξὺν τε διπλοῖ βασιλῆς
7 κλύοντες Ἀτρεῖδαι.

943. *ξυναυδᾶν* 'priznati'.
945. *ἐφεστᾶσιν* inače 'jesu nad nama', ovdje 'bit će nad nama'. *σκοπός* = *ἐπίσκοπος* 'nadglednik'.
946. *ἀνάλγητος* 'bešćutan'.
947. *ἄναυδος* = *ἀναύδητος* = *ἄρρητος* 'nerečen'.
948. *τῷδε ἄχει* 's ovim jadom'; dok Tekmesa govori o ropstvu = *ἄχος*, sjeća na zločin Atrejevića.
949. *ἀπείργοι* 'ne dao'.
950. Kao što je *ἑστάναι* = *εἶναι*, tako je *στῆναι* = *γενέσθαι*; dakle *οὐκ ἂν ἔστη* = *οὐκ ἂν ἐγένετο*. Kor se nada pomoći od boga, Tekmesa to poriče.
951. *ἄγαν ὑπερβριθὲς ἄχθος* 'odviše preteško breme'. *ἀνύειν* 'navaliti', upravo: navališe onda, kad ono djelo 'izvršiše'.
952. *μέντοι* 'zaista'.
953. *φυτεύειν* 'sijati', upravo 'saditi'. Tekmesa ne ište uzroka mahnitosti u Ajasu samom, nego u njegovu protivniku!
955. *κελαινώπης* 'crna', od strasti pomračena 'duša', kao u Homera *φρένες ἀμφιμέλαιναι*, 'u crnoj se duši podruguje'.
957. *ἄχη μαινόμενα* = *τῶν μαινομένων*, 'jadi ludila'.
959. *ξύν* 'skupa'.

ΤΕΚ. οἱ δ' οὖν γελώντων κἀπιχαιρόντων κακοῖς
τοῖς τοῦδ'· ἴσως τοι, κεἰ βλέποντα μὴ 'πόθουν,
θανόντ' ἂν οἰμώξειαν ἐν χρείᾳ δορός.
οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι τἀγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι, πρίν τις ἐκβάλῃ.
ἐμοὶ πικρὸς τέθνηκεν ἢ κείνοις γλυκύς,
αὐτῷ δὲ τερπνός· ὧν γὰρ ἠράσθη τυχεῖν
ἐκτήσαθ' αὐτῷ, θάνατον ὅνπερ ἤθελεν.
τί δῆτα τοῦδ' ἐπεγγελῷεν ἄν κάτα;
θεοῖς τέθνηκεν οὗτος, οὐ κείνοισιν, οὔ.
πρὸς ταῦτ' Ὀδυσσεὺς ἐν κενοῖς ὑβριζέτω.
Αἴας γὰρ αὐτοῖς οὐκέτ' ἐστίν, ἀλλ' ἐμοὶ
λιπὼν ἀνίας καὶ γόους διοίχεται.

962. *ἐπιχαίρειν* 'radovati se čemu'.
963. *δορός* = *μάχης*.
965. *πρίν* mjesto *πρὶν ἄν*. *τις* prema množini *κακοί* 964.
969. *ἐπεγγελᾶν κατά τινος* mjesto *τινί* 'smijati se komu'.
970. *θεοῖς* = *ὑπὸ θεῶν*.
971. *ἐν κενοῖς* od *κενά* 'utoma'.
973. *διοίχεσθαι* kao *διόλλυσθαι* 'nestade'. Ovdje 961—973 više govori nego 915—924, jer su joj ovo posljednje riječi; odsada ona dolazi još kao nijemo lice.

Najprije uđe prvi polukor, kaže, da se uzalud mučio; ne zna, gdje je drugi polukor i kad će doći, — zato bi bilo neprirodno iskati strofički sastav u 866—878. Vidimo sami, kako se prvi polukor u traženju vara, čujući dolazak drugoga polukora, koji sad nastupa i kaže kratko: 'mi S71 sa zapada 874 dolazimo praznoruki' 876. Kad se kor sastane, pita 'tko će nam reći' i odmah kao za odgovor čuje Tekmesu, koja je prva Ajasa našla. Kor u prvom redu žali sebe, a čuvši, da se Ajas sam zaklao, kori se rad nemara. Sve mu sad dolazi na pamet: natjecanje, poraz, gnjev, žalost, nemar, zločin Atrejevićâ, zloradost neprijatelja. Tekmesa je mnogo jača i sabranija: razlaže čin, skrbi se za ukop, misli na budućnost, odbija svaku nadu, razumije izvor zlu, poriče neprijatelju pravo, da bi se smio radovati smrti Ajasovoj. I ona drži, da su ti neprijatelji slijepi, dok se raduju njegovoj smrti, osobito Odisej; to je za nju vjerojatno, ali mi znamo, da se ona mnogo vara. Sad je čas, da nastupi Teukro: glasnik ga je najavio, a Tekmesa ga očekuje.

Sistem 866—878.

1 ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
2 – – – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
3 – – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

4 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
5 – ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏓
6 ⏑ ⏓ ⏓
7 – ⏓ ⏑ ⏓ – ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
8 ⏑ ⏓ ⏓
9 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ – ⏓ ⏑ ⏓
10 – ⏓ ⏑ ⏓ – ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓
11 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ – ⏓ ⏑ ⏓ – ⏓ ⏑ ⏓

Sami jambi, 6 puta τονή 2, 4, 6, 8.

Sistemi 891—899, 904—907, 915—924, 937—945, 950—953, 961—973.

To su jampski trimetri i monometri s gdjekojom kataleksom na kraju ili u sredini.

1. strofa 879—890 = 925—936.

1 ⏑ – ⏓ ⏑ – ⏑ – ⏔ ⏑ –
2 ⏑ ⏦ ⏓ ⏑ – ⏑ – ⏓ ⏑ –
3 ⏓ ⏦ ⏓ ⏦ ⏕
4 ⏑ – ⏓ ⏑ –
5 ⏓ ⏦ ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓ ⏓ ⏑
6 ⏖ ⏑ ⏓ ⏓ ⏦ ⏓ ⏖ ⏖
7 ⏖ ⏑ ⏓ ⏓ ⏦ ⏓
8 ⏑ ⏦ ⏓ ⏑ – ⏑ – ⏓ ⏑ –
9 ⏖ ⏑ ⏓ ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓
10 ⏓ ⏦ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓

Dohmiji 1—2, 4, 8; daktili s trohejima 3, 5; jambi 6—7, 9—10, u antistrofi mjesto ⏓ ⏑ ⏑ ⏓ stoji ⏖ ⏑ – 7.

2. strofa 900—903 = 946—949.

1 – ⏓ ⏦ ⏓ – ⏓
2 – ⏓ ⏦ ⏓ ⏦ ⏓
3 ⏖ ⏑ ⏓ ⏖ ⏖ – ⏓ ⏑ ⏓
4 ⏖ ⏑ ⏓ ⏖ ⏑ ⏓

Anapesti 1—2; jambi 3—4, u antistrofi prva i treća dipodija premetnuta 3.

3. strofa 908—914 = 954—960.

1 ⏓ ⏦ ⏓
2 ⏓ – ⏓ ⏦ ⏓ – ⏓
3 ⏑ ⏔ ⏓ ⏑ –

4 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏦ ⏓ ⏦ ⏓
5 ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏖
6 ⏓ ⏦ ⏓ ⏦ ⏕
7 ⏑ ⏓ ⏦ ⏓ ⏖

Jambi 1, 4—7; s anapestom 4, 6—7; 'glikonej drugi' 2 i dohmij 3.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΥΚΡΟΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ΤΕΥ. Ἰώ μοί μοι.
ΧΟ. σίγησον· αὐδὴν γὰρ δοκῶ Τεύκρου κλύειν
βοῶντος ἄτης τῆσδ' ἐπίσκοπον μέλος.
ΤΕΥ. ὦ φίλτατ' Αἴας, ὦ ξύναιμον ὄμμ' ἐμοί,
ἆρ' ἠμπόληκας, ὥσπερ ἡ φάτις κρατεῖ;
ΧΟ. ὄλωλεν ἀνήρ, Τεῦκρε, τοῦτ' ἐπίστασο.
ΤΕΥ. ὤμοι βαρείας ἆρα τῆς ἐμῆς τύχης.
ΧΟ. ὡς ὧδ' ἐχόντων ΤΕΥ. ὦ τάλας ἐγώ, τάλας.
ΧΟ. πάρα στενάζειν. ΤΕΥ. ὦ περισπερχὲς πάθος.
ΧΟ. ἄγαν γε, Τεῦκρε. ΤΕΥ. φεῦ τάλας. τί γὰρ τέκνον
τὸ τοῦδε, ποῦ μοι γῆς κυρεῖ τῆς Τρῳάδος;
ΧΟ. μόνος παρὰ σκηναῖσιν. ΤΕΥ. οὐχ ὅσον τάχος
δῆτ' αὐτὸν ἄξεις δεῦρο, μή τις ὡς κενῆς
σκύμνον λεαίνης δυσμενῶν ἁναρπάσῃ;
ἴθ', ἐγκόνει, σύγκαμνε. τοῖς θανοῦσί τοι
φιλοῦσι πάντες κειμένοις ἐπεγγελᾶν.

Peti čin.
974—1184.

974. Teukro već vidi mrtvo tijelo, dolazeći desno iz okola grčkoga, kao iz grada.

975. *σίγησον*, Tekmesi.

976. *μέλος* 'pjesma', naime *ἰώ μοί μοι* 974. *ἐπίσκοπος* koji pogađa 'u' = *ἐπί* 'biljegu' = *σκοπός*; 'što pogađa nesreću ovu'.

977. *ξύναιμον ὄμμα ἐμοί* 'bratsko oko moje'.

978. *ἐμπολᾶν* 'proći', upravo o trgovcu 'istržiti', *κερδαίνειν*. *κρατεῖ* = *κατέχει* 'ide' glas.

980. *ἆρα* = *ἄρα*.

981. *ὡς ὧδ' ἐχόντων* 904.

982. *πάρα* = *πάρεστι*. *περισπερχής* 'prenagao'.

984. *κυρεῖν* = *εἶναι*.

985. *ὅσον τάχος* = *ὡς τάχιστα* 'što brže'.

986. *ἄξεις* naime Tekmesa, koja sad ide po dijete.

987. *σκύμνος* 'lavić'. *κενή* 'nenazočna', upravo 'bez' lavića, kaošto su lavići 'bez' nje *κενοὶ τῆς μητρός*. Ipak se pod lavicom razumije Ajas.

988. *ἐγκονεῖν* 'hitjeti' 811. *συγκάμνειν* 'pomoći' Teukru.

989. *φιλοῦσι πάντες*, ako to i nije istina, ovdje jako dobro pristaje, da se potakne Tekmesa, pa i inače svatko rado poopćuje.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΥΚΡΟΣ.

ΧΟ. καὶ μὴν ἔτι ζῶν, Τεῦκρε, τοῦδέ σοι μέλειν
ἐφίεθ' ἁνὴρ κεῖνος, ὥσπερ οὖν μέλει.
ΤΕΥ. ὦ τῶν ἁπάντων δὴ θεαμάτων ἐμοὶ
ἄλγιστον ὢν προσεῖδον ὀφθαλμοῖς ἐγώ,
ὁδός θ' ὁδῶν πασῶν ἀνιάσασα δὴ
μάλιστα τοὐμὸν σπλάγχνον, ἣν δὴ νῦν ἔβην,
ὦ φίλτατ' Αἴας, τὸν σὸν ὡς ἐπῃσθόμην
μόρον διώκων κἀξιχνοσκοπούμενος.
ὀξεῖα γάρ σου βάξις ὡς θεοῦ τινος
διῆλθ' Ἀχαιοὺς πάντας ὡς οἴχῃ θανών.
ἁγὼ κλύων δύστηνος ἐκποδὼν μὲν ὢν
ὑπεστέναζον, νῦν δ' ὁρῶν ἀπόλλυμαι.
οἴμοι.
ἴθ', ἐκκάλυψον, ὡς ἴδω τὸ πᾶν κακόν.
ὦ δυσθέατον ὄμμα καὶ τόλμης πικρᾶς,
ὅσας ἀνίας μοι κατασπείρας φθίνεις.
ποῖ γὰρ μολεῖν μοι δυνατόν, εἰς ποίους βροτούς,
τοῖς σοῖς ἀρήξαντ' ἐν πόνοισι μηδαμοῦ;
ἦ πού[1] με[1] Τελαμών, σὸς πατὴρ ἐμός θ' ἅμα,
δέξαιτ' ἂν εὐπρόσωπος ἵλεώς τ' ἴσως

991. *ἐφίεσθαι* 'nalagati' 795. *οὖν* 'eto'.

994. *ἀνιᾶν* 'žalostiti' 266, 273.

995. *σπλάγχνον* 'srce'.

997. *διώκειν* 'goniti'. *ἐξιχνοσκοπεῖσθαι* 'potraživati' kao lovac.

998. *σου* 'o tebi'. *βάξις* 'glas'. *θεοῦ* naime *βάζοντος*, 'kao od boga'; veli se *ὅσσα, Διὸς ἄγγελος*, glas se širi nepojmljivom brzinom, a sve nepojmljivo dolazi od boga.

999. *οἴχεσθαι θανόντα* 'nestati smrću'.

1000. *ἐκποδὼν ὤν* 'izdaleka'.

1004. *δυσθέατον ὄμμα* 'negledan pogled'. *τόλμα* 'poduzimanje'. *πικρός* 'gorak'; spoji *ὦ ὄμμα δυσθέατον καὶ τόλμης πικρᾶς* 'o poglede negledani i iz poduzimanja gorka' nastali!

1005. *κατασπείρειν* 'posijati', isporedi *φυτεύειν* 953.

1007. Potpuno *ἀρήξαντα*, premda je prije *μοι*, budući da se *ι* u dativu ne odbacuje.

1008. *ἦ που* 'zaista negdje', ironično.

1009. *εὐπρόσωπος* 'vedra lica'. *ἵλεως* 'milostiv'.

[1] Toup: *που* L.

χωροῦντ᾽ ἄνευ σοῦ. πῶς γὰρ οὔχ; ὅτῳ πάρα
μηδ᾽ εὐτυχοῦντι μηδὲν ἴλεων γελᾶν.
οὗτος τί κρύψει; ποῖον οὐκ ἐρεῖ κακὸν
τὸν ἐκ δορὸς γεγῶτα πολεμίου νόθον,
τὸν δειλίᾳ προδόντα καὶ κακανδρίᾳ
σέ, φίλτατ᾽ Αἴας, ἢ δόλοισιν, ὡς τὰ σὰ
κράτη θανόντος καὶ δόμους νέμοιμι σούς.
τοιαῦτ᾽ ἀνὴρ δύσοργος, ἐν γήρᾳ βαρύς,
ἐρεῖ, πρὸς οὐδὲν εἰς ἔριν θυμούμενος.
τέλος δ᾽ ἀπωστὸς γῆς ἀπορριφθήσομαι
δοῦλος λόγοισιν ἀντ᾽ ἐλευθέρου φανείς.
τοιαῦτα μὲν κατ᾽ οἶκον· ἐν Τροίᾳ δέ μοι
πολλοὶ μὲν ἐχθροί, παῦρα δ᾽ ὠφελήσιμα.[1]
καὶ ταῦτα πάντα σοῦ θανόντος εὑρόμην.
οἴμοι, τί δράσω; πῶς σ᾽ ἀποσπάσω πικροῦ
τοῦδ᾽ αἰόλου κνώδοντος, ὦ τάλας, ὑφ᾽ οὗ
φονέως ἄρ᾽ ἐξέπνευσας; εἶδες ὡς χρόνῳ
ἔμελλέ σ᾽ Ἕκτωρ καὶ θανὼν ἀποφθίσειν;
σκέψασθε, πρὸς θεῶν, τὴν τύχην δυοῖν βροτοῖν.
Ἕκτωρ μέν, ᾧ δὴ τοῦδ᾽ ἐδωρήθη πάρα
ζωστῆρι πρισθεὶς ἱππικῶν ἐξ ἀντύγων

1010. *γάρ* ‘ta’. *ᾧ πάρα* = *ᾧ πάρεστι* ‘kod kojega je to’ = ta navika, da se ni u sreći nimalo blago ne smije’ *ἴλεων* = *ἴλεων γέλωτα*.
1012. *τί* naime *κακόν*.
1013. *δορὸς* = *μάχης* ‘od boja s neprijateljima’. *νόθος* ‘nepravi’ sin.
1016. *κράτη* ‘znakovi vlasti’. *νέμειν* ‘upravljati’.
1017. *δύσοργος* ‘srdit’.
1018. *πρὸς οὐδέν* ‘za ništa’. *εἰς ἔριν* ‘samo za svađu’.
1019. *ἀπωστός* ‘oturen’.
1020. *λόγοισι* naime svijeta, a misli se na protivštinu *ἔργῳ* = premda u istinu nijesam rob. Teukro je doista po priči od oca oturen i otišao na Cipar pa tamo osnovao grad Salaminu.
1022. *παῦρα* ‘malo toga’.
1024. *ἀποσπᾶν* ‘odmaći sa’, upravo ‘odvući’.
1025. *αἰόλος* ‘blistav’. *κνώδων* ‘oštrac’ inače ona dva ‘pera’ na dršku mača.
1029. *ᾧ ζωστῆρι* = *ζωστῆρι, ὅς*.
1030. *πρίειν* ‘svezati’ tako čvrsto, da se konop u meso ‘upili’, jer upravo znači to ‘piliti’. *ἄντυξ* ‘oblučac’, misli na krajeve oblučca, zato množina. *ἱππικῶν* ‘od kola’, jer *ἵπποι* su ‘kola’.

[1] Johnson: *ὠφελήσιμοι* L.

ἐκνάπτετ᾽ αἰέν, ἔστ᾽ ἀπέψυξεν βίον·
οὗτος δ᾽ ἐκείνου τήνδε δωρεὰν ἔχων
πρὸς τοῦδ᾽ ὄλωλε θανασίμῳ πεσήματι.
ἆρ᾽ οὐκ Ἐρινὺς τοῦτ᾽ ἐχάλκευσε ξίφος
κἀκεῖνον Ἅιδης, δημιουργὸς ἄγριος;
ἐγὼ μὲν οὖν καὶ ταῦτα καὶ τὰ πάντ᾽ ἀεὶ
φάσκοιμ᾽ ἂν ἀνθρώποισι μηχανᾶν θεούς·
ὅτῳ δὲ μὴ τάδ᾽ ἐστὶν ἐν γνώμῃ φίλα,
κεῖνός τ᾽ ἐκεῖνα στεργέτω κἀγὼ τάδε.
ΧΟ. μὴ τεῖνε μακράν, ἀλλ᾽ ὅπως κρύψεις τάφῳ
φράζου τὸν ἄνδρα χὤ τι μυθήσῃ τάχα.
βλέπω γὰρ ἐχθρὸν φῶτα, καὶ τάχ᾽ ἂν κακοῖς
γελῶν ἃ δὴ κακοῦργος ἐξίκοιτ᾽ ἀνήρ.
ΤΕΥ. τίς δ᾽ ἐστὶν ὄντιν᾽ ἄνδρα προσλεύσσεις στρατοῦ;
ΧΟ. Μενέλαος, ᾧ δὴ τόνδε πλοῦν ἐστείλαμεν.
ΤΕΥ. ὁρῶ· μαθεῖν γὰρ ἐγγὺς ὢν οὐ δυσπετής.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΥΚΡΟΣ. ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

ΜΕ. οὗτος, σὲ φωνῶ τόνδε τὸν νεκρὸν χεροῖν
μὴ συγκομίζειν, ἀλλ᾽ ἐᾶν ὅπως ἔχει.
ΤΕΥ. τίνος χάριν τοσόνδ᾽ ἀνήλωσας λόγον;
ΜΕ. δοκοῦντ᾽ ἐμοί, δοκοῦντα δ᾽ ὃς κραίνει στρατοῦ.

1031. *κνάπτειν* ‘vlačiti’. *ἀποψύχειν* ‘onesvijestiti se’; *ἀποψύχειν βίον* ‘izdahnuti dušu’.
1035. *κἀκεῖνον*, naime ‘pojas’. *δημιουργός* obrtnik, ‘rukotvorac’.
1040. *τείνειν μακράν*, naime *ῥῆσιν* ‘duljiti na veliko’.
1042. *τάχ᾽ ἂν ἐξίκοιτο* ‘možda će doći’.
1043. *ἃ* = *ταῦτα, ἃ* = *τούτους τοὺς γέλωτας, οὕς*, naime *γελᾷ*, = ‘kao’.
1045. *πλοῦν στέλλειν* = *στόλον στέλλειν* ‘opremiti vojnu’.
1046. *δυσπετής* ‘težak’, upravo ‘koji teško pada’. Teukro sada hoće da digne i spremi mrtvo tijelo Ajasovo.
1047. *οὗτος* ‘ti’. *φωνῶ* ‘velim’ = zapovijedam, zato infinitivi *μὴ συγκομίζειν, ἐᾶν*.
1048. *συγκομίζειν* ‘sahraniti’, upravo skupljati, spravljati plodove s polja.
1049. *ἀναλίσκειν* ‘potratiti’.
1050. *δοκοῦντα*, naime *λόγον εἶπον* ‘volju svoju’. *κραίνειν* = *κρατεῖν* ‘zapovijedati’.

ΤΕΥ. οὔκουν ἂν εἴποις ἥντιν' αἰτίαν προθείς;
ΜΕ. ὀθούνεκ' αὐτὸν ἐλπίσαντες οἴκοθεν
ἄγειν Ἀχαιοῖς ξύμμαχόν τε καὶ φίλον
ἐξεύρομεν ζητοῦντες ἐχθίω Φρυγῶν·
ὅστις στρατῷ ξύμπαντι βουλεύσας φόνον
νύκτωρ ἐπεστράτευσεν, ὡς ἕλοι δόρει·
κεἰ μὴ θεῶν τις τήνδε πεῖραν ἔσβεσεν,
ἡμεῖς μὲν ἂν τήνδ' ἦν ὅδ' εἴληχεν τύχην
θανόντες ἂν προυκείμεθ' αἰσχίστῳ μόρῳ,
οὗτος δ' ἂν ἔζη. νῦν δ' ἐνήλλαξεν θεὸς
τὴν τοῦδ' ὕβριν πρὸς μῆλα καὶ ποίμνας πεσεῖν.
ὧν οὕνεκ' αὐτὸν οὔτις ἔστ' ἀνὴρ σθένων
τοσοῦτον, ὥστε σῶμα τυμβεῦσαι τάφῳ,
ἀλλ' ἀμφὶ χλωρὰν ψάμαθον ἐκβεβλημένος
ὄρνισι φορβὴ παραλίοις γενήσεται.
πρὸς ταῦτα μηδὲν δεινὸν ἐξάρῃς μένος.
εἰ γὰρ βλέποντος μὴ 'δυνήθημεν κρατεῖν,
πάντως θανόντος γ' ἄρξομεν, κἂν μὴ θέλῃς,

1051. Teukro pita 'zašto' 1049; Menelaj odgovori 'volja me je' 1050; otuda vidi Teukro, da Menelaj ne će da reče razloga, 'ne ćeš dakle reći'. *προθείς* 'iz', upravo 'koji razlog mećeš preda se, za koji se razlog zaklanjaš'.

1056. *ἐπιστρατεύειν* 'navaliti'. *αἱρεῖν* 'smaknuti'.

1057. *πεῖρα* 2 'pokušaj, navala'. *σβεννύναι* 'utušiti', ugasiti kao požar.

1058. *τύχην λάχειν* 'udes naći', općeno; *τύχην θανεῖν* 'udesom umrijeti' tačnije; izraz kao *οἶτον, μόρον ὀλέσθαι.*

1061. *ὕβρις* 'bijes'. *ἐναλλάττειν* 'promijeniti' donekle. *πεσεῖν* = *ὥστε πεσεῖν.*

1062. *αὐτὸν οὔτις θάψει* ili *οὔτις σθένει τοσοῦτον ὥστε θάψαι αὐτόν* = *σῶμα αὐτοῦ.* U početku Ilijade znači *αὐτός* upravo *σῶμα,* prema *ψυχή*; u Platonovu Fedonu na koncu *αὐτός* je *ψυχή*; u Sofokla je ovdje *αὐτός* jednako *ψυχή* + *σῶμα.* Izraz *αὐτόν* popravlja se izrazom *σῶμα,* jer u *τύμβος* ide samo *σῶμα.* Tako se u govoru često ukrštavaju misli nasred puta.

1063. *τυμβεύειν* znači kao stanje 'biti u grobu', a *τυμβεῦσαι* je početak toga stanja, no tvorni: spraviti u grob, 'pogrepsti'. *τάφος* 'sprovod'.

1064. *ἀμφί* 'sred', jer uistinu će pijesak biti oko tijela, a ne tijelo oko pijeska. *χλωρός* 'žućkast'.

1065. *φορβή* 'hrana'.

1066. *μηδέν* k *ἐξάρῃς. δεινὸν μένος ἐξαίρειν* 'silnim gnjevom uzavreti'.

χερσὶν παρευθύνοντες· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπου
λόγων γ' ἀκοῦσαι ζῶν ποτ' ἠθέλησ' ἐμῶν.
καίτοι κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς ἄνδρα δημότην
μηδὲν δικαιοῦν τῶν ἐφεστώτων κλύειν.
οὐ γάρ ποτ' οὔτ' ἂν ἐν πόλει νόμοι καλῶς
φέροιντ' ἄν, ἔνθα μὴ καθεστήκῃ δέος,
οὔτ' ἂν στρατός γε σωφρόνως ἄρχοιτ' ἔτι
μηδὲν φόβου πρόβλημα μηδ' αἰδοῦς ἔχων.
ἀλλ' ἄνδρα χρή, κἂν σῶμα γεννήσῃ μέγα,
δοκεῖν πεσεῖν ἂν κἂν ἀπὸ σμικροῦ κακοῦ.
δέος γὰρ ᾧ πρόσεστιν αἰσχύνη θ' ὁμοῦ,
σωτηρίαν ἔχοντα τόνδ' ἐπίστασο·
ὅπου δ' ὑβρίζειν δρᾶν θ' ἃ βούλεται παρῇ,
ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ
ἐξ οὐρίων δραμοῦσαν ἐς βυθὸν πεσεῖν.
ἀλλ' ἑστάτω μοι καὶ δέος τι καίριον
καὶ μὴ δοκῶμεν δρῶντες ἂν ἡδώμεθα
οὐκ ἀντιτίσειν αὖθις ἂν λυπώμεθα.
ἕρπει παραλλὰξ ταῦτα. πρόσθεν οὗτος ἦν
αἴθων ὑβριστής, νῦν δ' ἐγὼ μέγ' αὖ φρονῶ.

1069. *χερσίν,* kad *λόγοι* 1070 nijesu pomogli. *παρευθύνειν* 'vodati' kao dijete uza se. *οὐκ ἔστιν ὅπου* 'nigdje'.

1071. *ἄνδρα δημότην* 'da kao pučanin', širi i uži pojam.

1072. *δικαιοῦν* 'htjeti'. *οἱ ἐφεστῶτες* 'poglavari'.

1074. *οἱ νόμοι φέρονται* = *οἱ νόμοι τῷ φέρειν τὰς ψήφους τίθενται* 'zakoni se postavljaju'. *καθεστηκέναι* 'opstojati'. *ἔνθα* mjesto *ἔνθα ἄν.*

1075. *σωφρόνως* 'pokorno'.

1076. *μηδὲν πρόβλημα φόβου μηδὲ αἰδοῦς ἔχειν* = *μηδένα προβεβλημένον φόβον μηδὲ αἰδῶ ἔχειν* 'biti bez straha i stida' pred sobom, kao što ima pred sobom oružje; latinski praeseferre pudorem; poredi *ᾧ δέος πρόσεστιν* 1079.

1077. *γεννᾶν* 'dobiti', upravo 'roditi'; grčki se veli *γεννᾶν* = *φύειν τρίχας, ὀδόντας, πτερά,* a mi 'dobiti kosu, zube, krila'.

1078. *πεσεῖν ἄν* = *ὅτι πέσοι ἄν. ἀπό,* ne *ὑπό,* jer to samo zlo bilo bi preslabo, ali 'od' njega se rodi veće zlo, koje obara.

1079. *ᾧ πρόσεστιν* 'u koga ima'.

1081. *βούλεται,* naime *τις. παρῇ* od *πάρεστι* 'može se'.

1083. *οὔριος,* naime *δρόμος* 's pogodne staze' 889. *βυθός* 'dubina'.

1085. *ἄν* = *ἃ ἄν.*

1087. *παραλλάξ* 'naizmjence'.

1088. *αἴθων* 'žestok' 222. *ὑβριστής* 'objesnik'. *μέγα φρονεῖν* 'ohol biti'.

καί σοι προφωνῶ τόνδε μὴ θάπτειν, ὅπως
μὴ τόνδε θάπτων αὐτὸς εἰς ταφὰς πέσῃς.
ΧΟ. Μενέλαε, μὴ γνώμας ὑποστήσας σοφὰς
εἶτ' αὐτὸς ἐν θανοῦσιν ὑβριστὴς γένῃ.
ΤΕΥ. οὐκ ἄν ποτ', ἄνδρες, ἄνδρα θαυμάσαιμ' ἔτι,
ὃς μηδὲν ὢν γοναῖσιν εἶθ' ἁμαρτάνει,
ὅθ' οἱ δοκοῦντες εὐγενεῖς πεφυκέναι
τοιαῦθ' ἁμαρτάνουσιν ἐν λόγοις ἔπη.
ἄγ', εἶπ' ἀπ' ἀρχῆς αὖθις, ἦ σὺ φῂς ἄγειν
τόνδ' ἄνδρ' Ἀχαιοῖς δεῦρο σύμμαχον λαβών;
οὐκ αὐτὸς ἐξέπλευσεν ὡς αὑτοῦ κρατῶν;
ποῦ σὺ στρατηγεῖς τοῦδε; ποῦ δὲ σοὶ λαῶν
ἔξεστ' ἀνάσσειν ὧν ὅδ' ἡγεῖτ' οἴκοθεν;
Σπάρτης ἀνάσσων ἦλθες, οὐχ ἡμῶν κρατῶν·
οὐδ' ἔσθ' ὅπου σοὶ τόνδε κοσμῆσαι πλέον
ἀρχῆς ἔκειτο θεσμὸς ἢ καὶ τῷδε σέ.
ὕπαρχος ἄλλων δεῦρ' ἔπλευσας, οὐχ ὅλων
στρατηγός, ὥστ' Αἴαντος ἡγεῖσθαί ποτε.
ἀλλ' ὥνπερ ἄρχεις ἄρχε καὶ τὰ σέμν' ἔπη
κόλαζ' ἐκείνους· τόνδε δ', εἴτε μὴ σὺ φῂς
εἶθ' ἄτερος στρατηγός, εἰς ταφὰς ἐγὼ
θήσω δικαίως, οὐ τὸ σὸν δείσας στόμα.
οὐ γάρ τι τῆς σῆς οὕνεκ' ἐστρατεύσατο

1089. *προφωνεῖν* 'javno reći'.
1091. *ὑποστήσας* = *ὑποθείς* 'postavivši'.
1092. *ἐν* 'na'. *ὑβριστής* 1088; kór hvata Menelaja za riječ.
1094. *ὃς μηδὲν ὢν γοναῖσιν εἶτα* 'koji je po rodu ništa pa'.
1097. *φῂς ἄγειν* = *φῂς ὅτι ἦγες*; Teukro poriče Menelaju svako pravo nad Ajasom.
1100. *στρατηγεῖν* 'vojskovoda biti', *ἡγεῖσθαι* 'voda biti'.
1102. *Σπάρτης*, godi Atenjanima.
1103. *οὐκ ἔστιν ὅπου* 'nigdje' 1069. *πλέον ἔκειτο θεσμὸς ἀρχῆς κοσμῆσαι* 'većma opstojaše pravo vlasti, da uvrstaš'. Veli se *θεσμός, νόμος τίθεται, κεῖται*; *θεσμὸς ἀρχῆς* = *θεσμός τοῦ ἄρχειν*; od *ἄρχειν* zavisi *κοσμῆσαι* = *ὥστε κοσμῆσαι*, jer se u vrstanju očituje vlast.
1105. *ὕπαρχος* 'podvoda' prema *ὅλων στρατηγός* 'svima vojskovoda'; *ἄλλων* prema *Αἴαντος*, = 'podvoda, za druge, a ne svima vojskovoda, da bi igda Ajasu voda bio'.
1108. *κολάζειν* 'koriti'. *σύ* prema *ἄτερος* = *ὁ ἕτερος*.

γυναικός, ὥσπερ οἱ πόνου πολλοῦ πλέῳ,
ἀλλ' οὕνεχ' ὅρκων οἵσιν ἦν ἐνώμοτος,
σοῦ δ' οὐδέν· οὐ γὰρ ἠξίου τοὺς μηδένας.
πρὸς ταῦτα πλείους δεῦρο κήρυκας λαβὼν
καὶ τὸν στρατηγὸν ἦκε, τοῦ δὲ σοῦ ψόφου
οὐκ ἂν στραφείην, ἕως ἂν ᾖς οἷός περ εἶ.
ΧΟ.[1] οὐδ' αὖ τοιαύτην γλῶσσαν ἐν κακοῖς φιλῶ·
[2] τὰ σκληρὰ γάρ τοι, κἂν ὑπέρδικ' ᾖ, δάκνει.
ΜΕ. ὁ τοξότης ἔοικεν οὐ σμικρὸν φρονεῖν.
ΤΕΥ. οὐ γὰρ βάναυσον τὴν τέχνην ἐκτησάμην.
ΜΕ. μέγ' ἄν τι κομπάσειας, ἀσπίδ' εἰ λάβοις.
ΤΕΥ. κἂν ψιλὸς ἀρκέσαιμι σοί γ' ὡπλισμένῳ.
ΜΕ. ἡ γλῶσσά σου τὸν θυμὸν ὡς δεινὸν τρέφει.
ΤΕΥ. ξὺν τῷ δικαίῳ γὰρ μέγ' ἔξεστιν φρονεῖν.
ΜΕ. δίκαια γὰρ τόνδ' εὐτυχεῖν κτείναντά με;
ΤΕΥ. κτείναντα; δεινόν γ' εἶπας, εἰ καὶ ζῇς θανών.
ΜΕ. θεὸς γὰρ ἐκσῴζει με, τῷδε δ' οἴχομαι.

1112. *οἱ πόνου πολλοῦ πλέῳ* jesu Spartanci, kao vječni vojnici, samo se kine tijelom, a duha ne vježboju.
1113. *ἐνώμοτος* 'obavezan'.
1114. *ἀξιοῦν τι* 'držati do'. *ὁ μηδείς* 'nitkov'.
1116. *στρατηγόν* Agamemnona. *ψόφος* 'buka'.
1117. *στρέφεσθαί τινος* kao *ἐντρέπεσθαι* 90 'mariti za'. *ἕως* se čita kao *ὡς*, a tako i stoji u rukopisima. *οἷός περ εἶ* 'kakov si doista'.
1119. *σκληρός* 'krut'. *ὑπέρδικος* 'stoput pravedan'; summum ius summa iniuria. *δάκνειν* 'ujedati'.
1120. *σμικρὸν φρονεῖν* 'biti bez ponosa'. Teukro je bio strijelac na glasu; ali u Ateni su se stražari zvali *τοξόται*, pa i sami su strijelci s vremenom izgubili cijenu, jer gađaju iz daljine, bez pogibli. Otuda poruga.
1121. *γάρ* 'ta'. *βάναυσος* 'prljav', od *βαῦνος* 'peć' i *αὔειν* 'žeći', koji se uz peć žeže, kao kovač.
1122. *κομπάζειν* 'hvastati se'. *ἀσπίδα* kao težak oružanik = *ὁπλίτης*.
1123. *ψῑλός* 'lak oružanik'. *ἀρκεῖν* 'dorastao biti'.
1124. *τρέφειν* = *ποιεῖν*.
1125. *ξὺν δικαίῳ* 'u pravu'. *ἐξεῖναι* 'dopušteno biti'.
1128. *τῷδε* 'po njemu'. *οἴχομαι* 'nema me'.

[1] Brunck: *ΜΕ* L.
[2] Brunck: *ΤΕΥ* L.

ΤΕΥ. μὴ νῦν ἀτίμα θεοὺς θεοῖς σεσωσμένος.
ΜΕ. ἐγὼ γὰρ ἂν ψέξαιμι δαιμόνων νόμους;
ΤΕΥ. εἰ τοὺς θανόντας οὐκ ἐᾷς θάπτειν παρών.
ΜΕ. τούς γ' αὐτὸς αὑτοῦ πολεμίους· οὐ γὰρ καλόν.
ΤΕΥ. ἦ σοὶ γὰρ Αἴας πολέμιος προύστη ποτέ;
ΜΕ. μισοῦντ' ἐμίσει· καὶ σὺ τοῦτ' ἠπίστασο.
ΤΕΥ. κλέπτης γὰρ αὐτοῦ ψηφοποιὸς εὑρέθης.
ΜΕ. ἐν τοῖς δικασταῖς, κοὐκ ἐμοί, τόδ' ἐσφάλη.
ΤΕΥ. πόλλ' ἂν καλῶς λάθρᾳ σὺ κλέψειας κακά.
ΜΕ. τοῦτ' εἰς ἀνίαν τοὔπος ἔρχεταί τινι.
ΤΕΥ. οὐ μᾶλλον, ὡς ἔοικεν, ἢ λυπήσομεν.
ΜΕ. ἓν σοι φράσω· τόνδ' ἐστὶν οὐχὶ θαπτέον.
ΤΕΥ. ἀλλ' ἀντακούσῃ τοῦτον ὡς τεθάψεται.
ΜΕ. ἤδη ποτ' εἶδον ἄνδρ' ἐγὼ γλώσσῃ θρασὺν
ναύτας ἐφορμήσαντα χειμῶνος τὸ πλεῖν,
ᾧ φθέγμ' ἂν οὐκ ἂν εὗρες, ἡνίκ' ἐν κακῷ
χειμῶνος εἶχετ', ἀλλ' ὑφ' εἵματος κρυφεὶς
πατεῖν παρεῖχε τῷ θέλοντι ναυτίλων.
οὕτω δὲ καὶ σὲ καὶ τὸ σὸν λάβρον στόμα
σμικροῦ νέφους τάχ' ἄν τις ἐκπνεύσας μέγας
χειμὼν κατασβέσειε τὴν πολλὴν βοήν.

1129. *νῦν = νυν. θεοῖς = ὑπὸ θεῶν. ἀτιμᾶν* 'grditi'.
1130. *ψέγειν* 'kuditi'.
1132. *γε* 'da'. *αὑτοῦ = ἑμαυτοῦ.*
1133. *προστῆναί τινι* 'stati pred'. *ποτέ* 'igda'.
1134. *μισοῦντα ἐμίσει* 'mrzio sam ga, pa i on mene'.
1135. *κλέπτειν* 'varati'; *κλέπτης αὐτοῦ εὑρέθης ψηφοποιός* 'našlo se, da ga varaš patvoreći glasove'.
1136. *ἐν* 'po'. *τόδε ἐσφάλη*, naime Ajas, 'u ovom podleže', naime u natjecanju za oružje. *τόδε = τόδε σφάλμα.*
1137. *κλέπτειν = λάθρᾳ ποιεῖν*; a kad ima napose *λάθρᾳ*, dosta je reći 'učiniti'.
1138. *τινί* Teukru. *εἰς ἀνίαν* 'na muku'.
1139. *λυπεῖν* 'ujesti', za srce.
1140. *ἕν* 'samo jedno'.
1141. *ἀλλ' ἀντακούσῃ* 'ali ćeš čuti za njega da'; *τοῦτον* uzeto u glavnu rečenicu kao objekt prema *τόνδε* 1140. Strast je tolika, da si mogu još samo poricati tvrdnje, 'da'! 'ne'! Zato je tomu bockanju kraj.
1143. *ἐφορμᾶν* 'navratiti'. *χειμῶνος* 'za nevremena'. *πλεῖν* 'da plove'.
1144. *εἶχετο = ἦν.*
1146. *πατεῖν* 'gaziti', po sebi. *παρέχειν* 'davati'. *ναυτίλος = ναύτης.*
1147. *λάβρος* žestok, 'klopotav'.
1149. *σβεννύναι* 1057. *βοήν* pored *στόμα.*

ΤΕΥ. ἐγὼ δέ γ' ἄνδρ' ὅπωπα μωρίας πλέων,
ὃς ἐν κακοῖς ὕβριζε τοῖσι τῶν πέλας.
κἆτ' αὐτὸν εἰσιδών τις ἐμφερὴς ἐμοὶ
ὀργήν θ' ὅμοιος εἶπε τοιοῦτον λόγον·
'ὦνθρωπε, μὴ δρᾶ τοὺς τεθνηκότας κακῶς·
εἰ γὰρ ποήσεις, ἴσθι πημανούμενος.'
τοιαῦτ' ἄνολβον ἄνδρ' ἐνουθέτει παρών.
ὁρῶ δέ τοί νιν, κἄστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
οὐδείς ποτ' ἄλλος ἢ σύ. μῶν ἠνιξάμην;
ΜΕ. ἄπειμι· καὶ γὰρ αἰσχρόν, εἰ πύθοιτό τις,
λόγοις κολάζειν ᾧ βιάζεσθαι παρῇ.
ΤΕΥ. ἄφερπέ νυν· κἀμοὶ γὰρ αἴσχιστον κλύειν
ἀνδρὸς ματαίου φλαῦρ' ἔπη μυθουμένου.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΥΚΡΟΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ. ΕΥΡΥΣΑΚΗΣ.

ΧΟ. ἔσται μεγάλης ἔριδός τις ἀγών.
ἀλλ' ὡς δύνασαι, Τεῦκρε, ταχύνας
σπεῦσον κοίλην κάπετόν τιν' ἰδεῖν
τῷδ', ἔνθα βροτοῖς τὸν ἀείμνηστον
τάφον εὑρώεντα καθέξει.
ΤΕΥ. καὶ μὴν ἐς αὐτὸν καιρὸν οἵδε πλησίοι
πάρεισιν ἀνδρὸς τοῦδε παῖς τε καὶ γυνὴ
τάφον περιστελοῦντε δυστήνου νεκροῦ.
ὦ παῖ, πρόσελθε δεῦρο καὶ σταθεὶς πέλας

1152. *ἐμφερής* 'nalik na'.
1155. *πημαίνομαι* 'stižu me jadi'.
1156. *ἄνολβος* 'nesretan', jer je lud. *νουθετεῖν* 'opominjati'. *παρών* ne prevedi.
1158. *μῶν = μὴ οὖν* 'da nijesam dakle'. *αἰνίττεσθαι* 'zagonetati'.
1160. *ᾧ* mjesto *ᾧ ἄν.*
1161. *ἄφερπέ νυν* 'pa odgamiži'.
1162. *ἀνὴρ μάταιος* 'ludov'. *φλαῦρος* 'loš'; Menelaj ode, da dođe kao Agamemnon.
1164. *ὡς δύνασαι ταχύνας σπεῦσον = ὡς τάχιστα σπεῦσον* 'što brže pojuri'.
1165. *κοῖλος* 'iskopan'. *κάπετος* 'jama'.
1166. *ἀείμνηστος* 'dovijek spominjan'.
1167. *εὐρώς* 'vlaga', *εὐρώεις* 'vlažan'. *κατέχειν = ἔχειν.*
1168. *καὶ μήν* 'i doista'. *ἐς αὐτὸν καιρόν* 'upravo u zgodan čas'. *οἵδε* 'evo'.
1170. *περιστέλλειν τάφον* 'spremiti ukop'.

ἱκέτης ἔφαψαι πατρός, ὅς σ' ἐγείνατο.
θάκει δὲ προστρόπαιος ἐν χεροῖν ἔχων
κόμας ἐμὰς καὶ τῆσδε καὶ σαυτοῦ τρίτου,
ἱκτήριον θησαυρόν. εἰ δέ τις στρατοῦ
βίᾳ σ' ἀποσπάσειε τοῦδε τοῦ νεκροῦ,
κακὸς κακῶς ἄθαπτος ἐκπέσοι χθονός,
γένους ἅπαντος ῥίζαν ἐξημημένος,
αὕτως ὅπωσπερ τόνδ' ἐγὼ τέμνω πλόκον.
ἔχ' αὐτόν, ὦ παῖ, καὶ φύλασσε μηδέ σε
κινησάτω τις, ἀλλὰ προσπεσὼν ἔχου.
ὑμεῖς τε μὴ γυναῖκες ἀντ' ἀνδρῶν πέλας
παρέστατ', ἀλλ' ἀρήγετ', ἔστ' ἐγὼ μόλω
τάφου μεληθεὶς τῷδε, κἂν μηδεὶς ἐᾷ.

1172. *ἱκέτης* 'kao pribjegar'. *ἐφάπτεσθαί τινος* 'hvatiti se za'. *γείνεσθαι* roditi se; mjesto *γείνειν* uzima se *γεννᾶν*, u aoristu *ἐγεινάμην* 'rodih'.
1173. *θακεῖν* 'sjediti'. *προστρόπαιος* = *ἱκέτης* 'pribjegarski'.
1174. *κόμας* 'kosu' režu i daju umrlima u čast.
1178. *ἐξαμᾶν* 'pokositi'; u pasivu *ἐξαμᾶταί τίς τι*.
1179. *πλόκος* 'pletenica'.
1180. *αὐτόν*, naime *πλόκον*.
1181. *προσπεσών*, naime *τῷ πατρί*, 'padnuvši k njemu'; *ἔχου*, naime *τοῦ πατρός*, 'drži se njega'.
1183. *ἔστε*, mjesto *ἔστε ἄν* 'dok'.
1184. *μέλεσθαι* 'poskrbiti se za'.

Prva je skrb Teukru sin Ajasov, a onda nad mrtvim bratom žali sebe. Opazivši mač Hektorov ne može se otresti uvjerenja, da bogovi daju ljudma nezasluženo zlo.

Menelaj ne da Ajasa sahraniti iz dva razloga: 1. što se nije presudi pokorio nego je htio osvetiti se, i 2. što se nigda nije pokoravao! Pravo svoje dokazuje Menelaj općenim mislima! Teukro šuti o činu Ajasovu, ali živo poriče svako pravo Menelaju nad Ajasom, Sparti nad Atenom: *Σπάρτης ἀνάσσων ἦλθες, οὐχ ἡμῶν κρατῶν.*

Iz riječanja, koje su Atenjani rado slušali, navikli na parbe, razbiramo dvoje: 1. da se Menelaj drži načela *τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς*, kad ni mrtva protivnika ne da ukopati; 2. da je Teukro uvjeren o prijevari kod presude. Ali prijevare jamačno nije bilo, jer Menelaj odbija na suce, pa i sam Ajas 441—449 ne govori o prijevari nego samo to, da su Atrejevići Odiseju pribavili oružje tim, što su onu presudu priznali! Mi razumijemo, zašto Ajas i Teukro to spominju i sumnjaju: da umire sami sebe radi poraza.

Prizor Menelajev odijeljen je od prizora Agamemnonova radi nestašice glumaca; dva su prizora zato, da se čini više zapreka, da bude prilike istaći spor Atene i Sparte, a konačno Teukro ne bi bio mogao pred vojskovodom onako govoriti kao pred Menelajem. Menelaj odlazi s prijetnjom; dakle treba još nešto očekivati.

Sistem anapestički 1163—1167.

ΣΤΑΣΙΜΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ. ΕΥΡΥΣΑΚΗΣ.

στροφὴ α.

τίς ἄρα νέατος, ἐς πότε λήξει πολυπλάγκτων ἐτέων ἀριθμός, τὰν ἄπαυστον αἰὲν ἐμοὶ δορυσσοήτων μόχθων ἄταν ἐπάγων ἀνὰ τὰν εὐρώδη Τροίαν, δύσταγον ὄνειδος Ἑλλάνων.

ἀντιστροφὴ α.

ὄφελε πρότερον αἰθέρα δῦναι μέγαν ἢ τὸν πολύκοινον Ἅιδαν κεῖνος ἀνὴρ, ὃς στυγερῶν ἔδειξεν ὅπλων Ἕλλασιν κοινὸν Ἄρη· ἰὼ πόνοι πρόγονοι πόνων· κεῖνος γὰρ ἔπερσεν ἀνθρώπους.

Treća stajaća pjesma.

1185—1222.

1185. *τίς* i *πότε* dva pitanja. *νέατος* 'posljednji' od *νέος*, *ἐς πότε* = *πότε*. *λήγειν* 'prestati' 257.

1186. *ἔτος πολύπλαγκτον* 'godina mnogoga potucanja'.

1187. *ἄπαυστος* 'neprestan'.

1188. *δορυσσόης -τος*, inače *δορυσσόος* od *δόρυ* i *σεύειν* 1414, 'mašući kopljem'. *μόχθος δορυσσόης* 'muka od mahanja kopljem'.

1190. *ἀνά* 'po'. *εὐρώδης* = *εὐρύς* 'širok'. Ako ova riječ i jest neobična, ipak u smisao izvrsno pristaje, jer 'bojevi', *δορυσσοήτων*, a osobito 'mnogo potucanje', *πολυπλάγκτων*, iziskuje i 'veći prostor'. Tako su muke i vremenski i prostorno beskrajne.

1191. *δύστᾶνον ὄνειδος* 'crna sramota', upravo 'nesretna'.

1192. *ὄφελε δῦναι* 'kamo sreće da je'. *δῦναι* 'zaroniti'. Pomorci zarone u 'had', kad se utope u moru; otuda je preneseno za zrak *αἰθέρα δῦναι*.

1195. *στυγερός* 'mrzak'.

1196. *κοινός* 'međusobni'. *ὅπλων Ἄρης* 'boj na oružje'.

στροφὴ β.

ἐκεῖνος οὔτε στεφάνων οὔτε βαθειᾶν κυλίκων νεῖμεν ἐμοὶ τέρψιν ὁμιλεῖν οὔτε γλυκὺν αὐλῶν ὄτοβον, δύσμορος, οὔτ' ἐννυχίαν τέρψιν ἰαύειν. ἐρώτων ἐρώτων δ' ἀπέπαυσεν, ὤμοι· κεῖμαι δ' ἀμέριμνος οὕτως ἀεὶ πυκιναῖς δρόσοις τεγγόμενος κόμας, λυγρᾶς μνήματα Τροίας.

ἀντιστρσφὴ β.

καὶ πρὶν μὲν ἐννυχίου δείματος ἦν μοι προβολὰ καὶ βελέων θούριος Αἴας· νῦν δ' οὗτος ἀνεῖται στυγερῷ δαίμονι. τίς μοι τίς ἔτ' οὖν τέρψις ἐπέσται; γενοίμαν ἵν' ὑ-

1201. *νέμειν* 'dati'. O tom glagolu zavisi samo *τέρψις*:

στεφάνων		
κυλίκων	*τέρψις* =	*ὁμιλεῖν*
αὐλῶν	*γλυκὺς*	
ἐννυχία =	*ὄτοβος*	*ἰαύειν*
νυκτός		

Pojam *τέρψις* 'užitak' označuje se tačnije, ili da je 'u društvu', *ὁμιλεῖν*, ili 'u počivanju', *ἰαύειν*; uzvikom *δύσμορος* 'nesretnik' dijeli se 'užitak u društvu' od 'užitka u počivanju'. Kor kao vojnik niti ima veselja niti noću mirno spava.

1202. *ὄτοβος* 'jeka'.

1215. *ἀπέπαυσεν*, naime *ἐμέ*, 'otkinu me'.

1206. *ἀμέριμνος* = *ἀνήριθμος* 600 'odnemaren'; *ἀφρόντιστος* 355.

1207. *πυκινός* 'gust'.

1209. *τέγγειν* 'kvasiti'.

1210. *λυγρός* 'tužan'.

1212. *προβολά* 'obrana'.

1213. *θούριος* 212. *ἀνιέναι* 'prepustiti'. *στυγερός* 1195.

1215. *δαίμονι*, hadu.

1216. *ἐπεῖναι* 'iza toga biti'.

1217. *γενέσθαι ὑπό* 'doći pod'. *ὑλᾶεις* 'šumovit'.

8 λᾷεν ἔπεστι πόν-
9 του πρόβλημ' ἁλίκλυστον, ἄ-
10 κραν ὑπὸ πλάκα Σουνίου,
11 τὰς ἱερὰς ὅπως
12 προσείποιμεν Ἀθάνας.

1218. ἔπεστι πόντου 'stoji nad morem'.
1219. πρόβλημα 'glavica'. ἁλίκλυστος 'morem oplâkan'.
1220. ἄκρα πλάξ 'visoka ravan'.
1222. προσειπεῖν 'pozdraviti'. Prema γενοίμαν stoji i u namjernoj rečenici optativ mjesto προσείπωμεν; izjednačenje načinâ. Ἀθάνας, tko je plovio od glavice sunijske prema Ateni, ugledao bi najprije na akropoli perjanicu i koplje od kipa Atene πρόμαχος.

Kor se bavi sam sobom, ne može dočekati časa, kad će iz rata u mirni život, iz divlje Troje u pitomu milu Grčku; posljednja je riječ Ἀθάνας. Dvostruko mu je teško: nema Ajasa, a sit je boja. Misao postaje općenita: 'ne bilo ga, tko je izumio rat i oružje; on je uništio svijet' Ipak pjesnik osobito žali međusobne bojeve Helena! Ova se misao prirodno izvija iz predašnjega prizora, iza prepirke Menelaja i Teukra.

1. strofa 1185—1191 = 1192—1198.

1 ⏑̇⏑⏑ ⏑ ⏑̇⏑⏑ ⏑ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇
2 ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑ ⏑̇ ⊥̇
3 ⏑̇ ⏑ ⏑̇ ⏒ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇
4 ⏑ ⏑̇ ⏑ ⏑̇
5 ⏑̇ – ⏑̇ – ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇
6 ⏒ ⏑̇ ⏒ ⏑̇ ⏒ ⏑̇ ⊥̇
7 – ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑ ⏑̇ ⊥̇ ⊥̇

'Glikonej treći' 1, 3, 5; jambi 2, 4, 6—7, s anapestom 6—7.

2. strofa 1199 - 1210 = 1211—1222.

1 ⏑ ⏑̇ ⏑ ⏑̇ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇
2 ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇
3 ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⊥̇ ⊥̇
4 ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇
5 ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇
6 ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⊥̇
7 ⏑ – ⏑̇ ⏑ –
8 ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑ ⏑̇

9 ⏑̇ ⏒ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑ ⏑̇
10 ⏑̇ ⏑ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑ ⏑̇
11 ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⏑ ⏑̇
12 ⏑ ⏑̇ ⏑̇ ⏑⏑ ⏑̇ ⊥̇

Sami jambi, vrlo često kao horijambi, 1—6, 8, 11—12; 'glikonej drugi' 9—10; dohmij 7.

ἜΞΟΔΟΣ.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΥΚΡΟΣ. ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ.

ΕΥΡΥΣΑΚΗΣ.

ΤΕΥ. καὶ μὴν ἰδὼν ἔσπευσα τὸν στρατηλάτην
Ἀγαμέμνον' ἡμῖν δεῦρο τόνδ' ὁρμώμενον·
δῆλος δέ μοὐστὶ σκαιὸν ἐκλύσων στόμα.
ΑΓ. σὲ δὴ τὰ δεινὰ ῥήματ' ἀγγέλλουσί μοι
τλῆναι καθ' ἡμῶν ὧδ' ἀνοιμωκτὶ χανεῖν;
σέ τοι, τὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωτίδος λέγω,
ἦ που τραφεὶς ἂν μητρὸς εὐγενοῦς ἄπο
ὑψηλ' ἐφώνεις κἀπ' ἄκρων ὠδοιπόρεις,
ὅτ' οὐδὲν ὢν τοῦ μηδὲν ἀντέστης ὕπερ
κοὔτε στρατηγοὺς οὔτε ναυάρχους μολεῖν
ἡμᾶς Ἀχαιῶν οὔτε σοῦ διωμόσω,
ἀλλ' αὐτὸς ἄρχων, ὡς σὺ φῄς, Αἴας ἔπλει.
ταῦτ' οὐκ ἀκούειν μεγάλα πρὸς δούλων κακά;
ποίου κέκραγας ἀνδρὸς ὧδ' ὑπέρφρονα;

Šesti čin.

1223—1420.

1223. *καὶ μήν* kao 1168 'i doista pohitah', sad može reći u pravom smislu *ἔσπευσα*.
1224. *τόνδε* 'evo'. *ὁρμᾶσθαι* 'kretati'.
1225. *μοὐστί* = *μοι ἐστί*. *σκαιὸν στόμα ἐκλύειν* 'zla usta otvoriti', zao jezik razvezati; isporedi 'ustati na lijevu nogu'. Kod gatanja gledali su Grci na sjever: lijeva, zapadna strana bila je 'zla', jer tamo je zapad i mrak.
1227. *ἀνοιμωκτί* 'bez kazne'. *χαίνειν* 'zinuti'.
1230. *ὑψηλὰ φωνεῖν* = *μεγάλα ἀγορεύειν, μεγαληγορία*, 'na visoko govoriti'. *ἐπ' ἄκρων*, naime *δακτύλων* 'na prstima'. *ὁδοιπορεῖν* 'hoditi'.
1231. *ἀνθίστασθαί τινος* 'stati na čiju obranu'.
1232. *στρατηγός* 'zapovjednik vojske'. *ναύαρχος* 'zapovjednik brodovlja'. To je Teukro rekao 1097—1106 za Menelaja, ali Agamemnon u jarosti na to ne pazi.
1233. *Ἀχαιῶν οὔτε σοῦ* mjesto *οὔτε Ἀχαιῶν οὔτε σοῦ*, jer je *σοῦ* naknadno dodano.
1235. Spoji *οὐ μεγάλα κακά*.
1236. *ποίου* 'za kakva'. *κράζειν* 'uzvikati se'. *ὑπέρφρονα* 'preoholo'.

ποῦ βάντος ἢ ποῦ στάντος οὗπερ οὐκ ἐγώ;
οὐκ ἄρ' Ἀχαιοῖς ἄνδρες εἰσὶ πλὴν ὅδε;
πικροὺς ἔοιγμεν τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων
ἀγῶνας Ἀργείοισι κηρῦξαι τότε,
εἰ πανταχοῦ φανούμεθ' ἐκ Τεύκρου κακοὶ
κοὐκ ἀρκέσει ποθ' ὑμὶν οὐδ' ἡσσημένοις
εἴκειν ἃ τοῖς πολλοῖσιν ἤρεσκεν κριταῖς,
ἀλλ' αἰὲν ἡμᾶς ἢ κακοῖς βαλεῖτέ που
ἢ σὺν δόλῳ κεντήσεθ' οἱ λελειμμένοι.
ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων οὐκ ἂν ποτε
κατάστασις γένοιτ' ἂν οὐδενὸς νόμου,
εἰ τοὺς δίκῃ νικῶντας ἐξωθήσομεν
καὶ τοὺς ὄπισθεν εἰς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.
ἀλλ' εἰρκτέον τάδ' ἐστίν· οὐ γὰρ οἵ πλατεῖς
οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.
μέγας δὲ πλευρὰ βοῦς ὑπὸ σμικρᾶς ὅμως
μάστιγος ὀρθὸς εἰς ὁδὸν πορεύεται.
καὶ σοὶ προσέρπον τοῦτ' ἐγὼ τὸ φάρμακον
ὁρῶ τάχ', εἰ μὴ νοῦν κατακτήσῃ τινά·
ὃς ἀνδρὸς οὐκέτ' ὄντος, ἀλλ' ἤδη σκιᾶς
θαρσῶν ὑβρίζεις κἀξελευθεροστομεῖς.

1237. *βῆναι* i *στῆναι* obuhvaća sve, što vojniku treba činiti.
1238. *ἄρα* = *ἄρα*.
1240. *ὅπλων ἀγών* 'natjecanje za oružje'.
1241. *ἐκ* 'po sudu'.
1242. *ἀρκεῖν* 'dosta biti'.
1243. *εἴκειν ἃ* = *εἴκειν ἐκείνοις ἃ* 'pokoriti se onomu, što'. *ἀρέσκει μοι* = *δοκεῖ μοι* 'odlučujem'.
1244. *βάλλειν* 'gađati'.
1245. *κεντεῖν* 'bosti'. *λείπεσθαι* = *ἡττᾶσθαι* 1242 'podleći'.
1246. *ἐκ τῶνδε μέντοι τρόπων* 'kod ovakva pak postupka'.
1247. *κατάστασις* 'opstanak'.
1248. *ἐξωθεῖν* 'isturati' kao iz trkališta.
1250. *εἴργειν* 'zapriječiti'. *πλατύς* 'plećat'.
1251. *εὐρύνωτος* 'širok u ledima'.
1252. *κρατεῖν* 'dobivati'.
1253. *πλευρόν* 'bok'; *μέγας πλευρά* 'bokat'. *σμικρᾶς* prema *μέγας*.
1254. *ὀρθὸς εἰς ὁδόν* 'ravno na put'.
1256. *νοῦν τινα* 'nešto pameti'.
1257. *ἀνδρός* 'njega'. *σκιᾶς* naime *ὄντος*.
1258. *θαρσῶν* 'smjelo'. *ἐξελευθεροστομεῖν* kao *ἐκλύειν στόμα* 1225 'razvezivati jezik'. Teukro svoj 'ropski' jezik kao 'oslobađa'.

οὐ σωφρονήσεις; οὐ μαθὼν ὃς εἶ φύσιν
ἄλλον τιν' ἄξεις ἄνδρα δεῦρ' ἐλεύθερον,
ὅστις πρὸς ἡμᾶς ἀντὶ σοῦ λέξει τὰ σά;
σοῦ γὰρ λέγοντος οὐκέτ' ἂν μάθοιμ' ἐγώ·
τὴν βάρβαρον γὰρ γλῶσσαν οὐκ ἐπαΐω.
ΧΟ. εἴθ' ὑμὶν ἀμφοῖν νοῦς γένοιτο σωφρονεῖν·
τούτου γὰρ οὐδὲν σφῷν ἔχω λῷον φράσαι.
ΤΕΥ. φεῦ· τοῦ θανόντος ὡς ταχεῖά τις βροτοῖς
χάρις διαρρεῖ καὶ προδοῦσ' ἁλίσκεται,
εἰ σοῦ γ' ὅδ' ἀνὴρ οὐδ' ἐπὶ σμικρῶν λόγων,
Αἴας, ἔτ' ἴσχει μνῆστιν, οὗ σὺ πολλάκις
τὴν σὴν προτείνων προύκαμες ψυχὴν δόρει·
ἀλλ' οἴχεται δὴ πάντα ταῦτ' ἐρριμένα.
ὦ πολλὰ λέξας ἄρτι κἀνόητ' ἔπη,
οὐ μνημονεύεις οὐκέτ' οὐδέν, ἡνίκα
ἑρκέων ποθ' ὑμᾶς οὗτος ἐγκεκλειμένους,
ἤδη τὸ μηδὲν ὄντας, ἐν τροπῇ δορὸς
ἐρρύσατ' ἐλθὼν μοῦνος, ἀμφὶ μὲν νεῶν
ἄκροισιν ἤδη ναυτικοῖς ἑδωλίοις

1259. *σωφρονῆσαι* 'doći k pameti'. *φύσιν* 'rodom'.

1260. *ἄλλον ἐλεύθερον* 'drugoga, koji je slobodan'. Cijeli je taj razgovor kao prepirka na sudu, a u Ateni rob nije smio na sud, nego mu je trebalo 'zastupnika' *προστάτης*, kojega slobodna Atenjanina.

1262. *οὐκέτι μάθοιμι ἄν* 'ne mogu više razumjeti', tobože, što je Teukro kao rob i barbarin inojezičan, *βάρβαρος ἀλλόγλωσσος, βαρβαρόφωνος*.

1263. *ἐπαΐειν* 'umjeti'.

1264. *νοῦς γίγνεταί μοι* dolazi mi na um, 'hoću'. *σωφρονεῖν* = *ὥστε σωφρονεῖν* 'da budete razboriti'.

1266. *τοῦ θανόντος* 'za umrlim'. *τις* 'nekako' *βροτοῖς* 'u ljudi'.

1267. *χάρις* 'ljubav'. *διαρρεῖν* 'rasplinuti se'. *προδοῦσα ἁλίσκεται* 'hvata se u izdaji'.

1268. *οὐδ' ἐπὶ σμικρῶν λόγων* 'ni najmanjom riječju'.

1269. *ἴσχειν μνῆστιν* = *μεμνῆσθαι* 'pominjati'.

1270. *προτείνειν* 'izlagati za'. *προκάμνειν τινός* 'izmoriti se za'.

1271. *οἴχεται ἐρριμμένα* 'ode u nemar'.

1273. *ἡνίκα* = *ὅτε* 'kad'.

1274. *ἕρκος* 'utvrda'; genitiv zavisi od *ἐν* = *ἐντός* u *ἐγκεκλειμένους*.

1275. *τροπὴ δορός* = *μάχης* 'okret boja'.

1276. *μοῦνος* u XV. pjevanju Ilijade, a Agamemnon je rekao, da ima još junakâ osim Ajasa 1238.

1277. *ἄκρος* prema dnu; *νεῶν ἄκρα ναυτικὰ ἑδώλια* 'gornji podovi lađeni'.

πυρὸς φλέγοντος, εἰς δὲ ναυτικὰ σκάφη
πηδῶντος ἄρδην Ἕκτορος τάφρων ὕπερ;
τίς ταῦτ' ἀπεῖρξεν; οὐχ ὅδ' ἦν ὁ δρῶν τάδε,
ὃν οὐδαμοῦ φὴς οὐδὲ συμβῆναι ποδί;
ἆρ' ὑμὶν οὗτος ταῦτ' ἔδρασεν ἔνδικα;
χὤτ' αὖθις αὐτὸς Ἕκτορος μόνος μόνου
λαχὼν τε κἀκέλευστος ἦλθ' ἐναντίος,
οὐ δραπέτην τὸν κλῆρον ἐς μέσον καθείς,
ὑγρᾶς ἀρούρας βῶλον, ἀλλ' ὃς εὐλόφου
κυνῆς ἔμελλε πρῶτος ἅλμα κουφιεῖν;
ὅδ' ἦν ὁ πράσσων ταῦτα, σὺν δ' ἐγὼ παρών,
ὁ δοῦλος, οὐκ τῆς βαρβάρου μητρὸς γεγώς.
δύστηνε, ποῖ βλέπων ποτ' αὐτὰ καὶ θροεῖς;
οὐκ οἶσθα σοῦ πατρὸς μὲν ὃς προύφυ πατὴρ
ἀρχαῖον ὄντα Πέλοπα βάρβαρον Φρύγα;
Ἀτρέα δ', ὃς αὖ σ' ἔσπειρε, δυσσεβέστατον

1278. *φλέγειν* 'gorjeti'. *σκάφος* 'korito'.

1279. *ἄρδην* 'u vis'.

1280. *ἀπείργειν* 'odvratiti'.

1281. *συμβῆναι ποδί* 'maći skupa nogom'; to Teukro može samo tako kazati, ako u stihu 1237 misli samo na *ποῦ βάντος ἢ ποῦ στάντος* kao na retoričko pitanje: *οὐδαμοῦ ἔβη οὐδὲ ἔστη*.

1283. *Ἕκτορος* k *ἐναντίος*.

1284. *λαχὼν* 'kockom' dobivši. *ἀκέλευστος* 'bez zapovijedi'.

2185. *κλῆρος δραπέτης* 'uskok-ždrijeb'. Kad su Heraklovi potomci Temen, Kresfont i Aristodemovi sinovi dijelili među se Peloponez, odredili su, da će prvi ždrijeb dobiti Argos, drugi Lakoniju, treći Meseniju; trebalo je, da iskoče samo prva dva ždrijeba redom. Kresfont baci mjesto pečena ždrijeba grudu meke zemlje i ždrijeb mu se razmrvi i ne iskoči. To je sve anahronistički, da bocne Spartance. *ἐς μέσον* 'u sredinu', među druge ždrijebove, među kojima se sakrije.

1286. *ὑγρός* 'vlažan'. *βῶλος* 'gruda'. *εὔλοφος* 'perom zakićen'.

1287. *κυνέη* = *κυνῆ*, naime *δορά*, 'kaciga' od pasje kože; genitiv odvajanja. *ἔμελλε* k *κουφιεῖν* 'imao je'. *κουφίζειν* 'olakšavati', = lako 'dizati'; *ἅλμα κουφίζειν* 'skok dići' = 'u vis skočiti' ili 'iskočiti', kao *ἐκθορεῖν* u Homera.

1290. *ποῖ — θροεῖς* 'kud samo gledaš, te tako govoriš?'

1291. *οὐκ οἶσθα ἐκεῖνον ὃς σοῦ πατρὸς πατὴρ προὔφυ, Πέλοπα λέγω, ἀρχαῖον* — 'od starine' — *ὄντα* — 'da je bio' — *βάρβαρον Φρύγα*. 'Barbarin Frižanin', širi i uži pojam.

1293. *σπείρειν* 'roditi'.

προθέντ' ἀδελφῷ δεῖπνον οἰκείων τέκνων;
αὐτὸς δὲ μητρὸς ἐξέφυς Κρήσσης, ἐφ' ᾗ
λαβὼν ἐπακτὸν ἄνδρ' ὁ φυτεύσας πατὴρ
ἐφῆκεν ἐλλοῖς ἰχθύσιν διαφθοράν.
τοιοῦτος ὢν τοιῷδ' ὀνειδίζεις σποράν;
ὃς ἐκ πατρὸς μέν εἰμι Τελαμῶνος γεγώς,
ὅστις στρατοῦ τὰ πρῶτ' ἀριστεύσας ἐμὴν
ἴσχει ξύνευνον μητέρ', ἣ φύσει μὲν ἦν
βασίλεια, Λαομέδοντος· ἔκκριτον δέ νιν
δώρημ' ἐκείνῳ 'δωκεν Ἀλκμήνης γόνος.
ἆρ' ὧδ' ἄριστος ἐξ ἀριστέοιν δυοῖν
βλαστὼν ἂν αἰσχύνοιμι τοὺς πρὸς αἵματος,
οὓς νῦν σὺ τοιοῖσδ' ἐν πόνοισι κειμένους
ὠθεῖς ἀθάπτους οὐδ' ἐπαισχύνῃ λέγων;
εὖ νυν τόδ' ἴσθι, τοῦτον εἰ βαλεῖτέ που,
βαλεῖτε χἠμᾶς τρεῖς ὁμοῦ συγκειμένους.
ἐπεὶ καλόν μοι τοῦδ' ὑπερπονουμένῳ
θανεῖν προδήλως μᾶλλον ἢ τῆς σῆς ὑπὲρ
γυναικός, — ἢ τοῦ σοῦ θ' ὁμαίμονος λέγω.

1294. *δεῖπνον οἰκείων τέκνων* 'za ručak vlastitu njegovu djecu'.

1295. Aeropa, kći kretskoga kralja Katreja, mati Agamemnonova, uzela je Atreju zlatno janje, zalog vlasti, i dala ljubavniku Tijestu. Za osvetu baci Atrej nju u more, a Tijestu dade da jede svoju djecu.

1296. *ἐπακτός* 'tud', upravo 'doveden'; to je Tijest. *φυτεύειν* roditi; *ὁ φυτεύσας πατήρ* 'rođeni otac', naime tvoj'.

1297. *ἐφιέναι* 'predati'. *ἐλλός* 'ljuskav' kao *ἔλλοψ*, od *ἐν* i *λοπός* 'ljuska', *λέπειν* 'ljuštiti'. *διαφθοράν* 'na zator'.

1298. *ὀνειδίζειν* 'prebacivati'. *σπορά* 'rod'.

1300. *τὰ πρῶτα ἀριστεύσας*, naime *ἀριστεῖα, καλλιστεῖα* 435 'prvi se odlikovati'.

1301. *ξύνευνον* 'za ljubu'.

1302. *βασίλεια* 'kraljevna'. *ἔκκριτος* 'odabran'. *νιν* = *αὐτήν*.

1303. *Ἀλκμήνης γόνος* Heraklo.

1304. *ἄριστος* i *ἀριστεύς* 'plemić od plemića dva'.

1305. *οἱ πρὸς αἵματος* 'rod po krvi'.

1307. *οὐδὲ ἐπαισχύνῃ λέγων* 'i ne sramiš se još govoriti'.

1308. *βάλλειν* 'baciti', nepokopana 1333. *ἡμᾶς* Tekmesu, Eurizaka i Teukra. *ὁμοῦ συγκειμένους* = *ὥστε ὁμοῦ συγκεῖσθαι* 'skupa na jednu rpu'.

1310. *ὑπερπονεῖσθαι* 'boriti se za'.

1311. *προδήλως* 'naočigled'.

1312. *ἢ τοῦ σοῦ θ' ὁμαίμονος* 'ili i tvojega brata'. Teukro u strasti i iz prijezira kaže netačno 'za tvoju ženu'; da mu ne bi Agamemnon odgovorio 'ne za moju', popravlja se Teukro sam 'no, pa za tvoju ili i za tvojega brata, to je svejedno; ipak je radi vas sve to'. Razumljiv je *ἤ*: 'tvoju i l i tvojega brata; razumljiv je i *τε*: 'rekao sam *τῆς σῆς*, a mogu reći i *τοῦ σοῦ*'. Upravo zato, što drugi član popravlja prvi, stoji *τέ*, a ne *καί*. Teukro već ma ujeda Agamemnona, kad mu kaže 'za tvoju'; to je upravo htio Sofoklo predočiti.

1313. *πρὸς ταῦτα* 'zato'. *μὴ τοὐμόν* 'ne radi mene'.

1314. *πημαίνειν* 'ucvijeliti'.

1315. *ἐν ἐμοὶ θρασύς* 'na meni junak'.

1316. *καιρόν* 34. *ἴσθι ἐληλυθώς* 'znaj, da si došao'.

1317. *ξυνάπτειν* i *συλλύειν* 'skupa zavađati' i 'skupa razvađati', upravo 'skupa vezati' i 'skupa razvezivati'.

1319. Iz riječi *ἀλκίμῳ* i *βοήν* vidi Teukro odmah, da mu je Odisej saveznik pa pušta, da on govori.

1320. *οὐ γάρ* 'ta nijesmo li čuli'.

1321. *τοῦδε ὑπ' ἀνδρός* 'od ovoga'.

1322. *συγγνώμην ἔχω* 'mogu oprostiti'.

1323. *φλαῦρος* 'loš'. *συμβάλλειν ἔπη* 'uzvratiti riječma'.

1325. *βλάβην ἔχειν* 'biti na kvaru'.

1326. *ταφή* 'ukop'.

1327. *ἄμοιρος* 'bez'. *πρὸς βίαν ἐμοῦ* 'meni na silu'.

πρὸς ταῦθ' ὅρα μὴ τοὐμόν, ἀλλὰ καὶ τὸ σόν·
ὡς εἴ με πημανεῖς τι, βουλήσῃ ποτὲ
καὶ δειλὸς εἶναι μᾶλλον ἢ 'ν ἐμοὶ θρασύς.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΥΚΡΟΣ. ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ. ΕΥΡΥΣΑΚΗΣ. ΟΔΥΣΣΕΥΣ.

ΧΟ. ἄναξ Ὀδυσσεῦ, καιρὸν ἴσθ' ἐληλυθώς,
εἰ μὴ ξυνάψων, ἀλλὰ συλλύσων πάρει.
ΟΔ. τί δ' ἔστιν, ἄνδρες; τηλόθεν γὰρ ἠσθόμην
βοὴν Ἀτρειδῶν τῷδ' ἐπ' ἀλκίμῳ νεκρῷ.
ΑΓ. οὐ γὰρ κλύοντές ἐσμεν αἰσχίστους λόγους,
ἄναξ Ὀδυσσεῦ, τοῦδ' ὑπ' ἀνδρὸς ἀρτίως;
ΟΔ. ποίους; ἐγὼ γὰρ ἀνδρὶ συγγνώμην ἔχω
κλύοντι φλαῦρα συμβαλεῖν ἔπη κακά.
ΑΓ. ἤκουσεν αἰσχρά· δρῶν γὰρ ἦν τοιαῦτά με.
ΟΔ. τί γάρ σ' ἔδρασεν, ὥστε καὶ βλάβην ἔχειν;
ΑΓ. οὔ φησ' ἐάσειν τόνδε τὸν νεκρὸν ταφῆς
ἄμοιρον, ἀλλὰ πρὸς βίαν θάψειν ἐμοῦ.

ΟΔ. ἔξεστιν οὖν εἰπόντι τἀληθῆ φίλῳ
σοὶ μηδὲν ἧσσον ἢ πάρος ξυνηρετμεῖν;
ΑΓ. εἶπ'· ἦ γὰρ εἶην οὐκ ἂν εὖ φρονῶν, ἐπεὶ
φίλον σ' ἐγὼ μέγιστον Ἀργείων νέμω.
ΟΔ. ἄκουέ νυν. τὸν ἄνδρα τόνδε πρὸς θεῶν
μὴ τλῇς ἄθαπτον ὧδ' ἀναλγήτως βαλεῖν·
μηδ' ἡ βία σε μηδαμῶς νικησάτω
τοσόνδε μισεῖν, ὥστε τὴν δίκην πατεῖν.
κἀμοὶ γὰρ ἦν ποθ' οὗτος ἔχθιστος στρατοῦ,
ἐξ οὗ 'κράτησα τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων,
ἀλλ' αὐτὸν ἔμπας ὄντ' ἐγὼ τοιόνδ' ἐμοὶ
οὐκ ἀντατιμάσαιμ'[1] ἄν, ὥστε μὴ λέγειν
ἓν' ἄνδρ' ἰδεῖν ἄριστον Ἀργείων, ὅσοι
Τροίαν ἀφικόμεσθα, πλὴν Ἀχιλλέως.
ὥστ' οὐκ ἂν ἐνδίκως γ' ἀτιμάζοιτό σοι·
οὐ γάρ τι τοῦτον, ἀλλὰ τοὺς θεῶν νόμους
φθείροις ἄν. ἄνδρα δ' οὐ δίκαιον, εἰ θάνοι,
βλάπτειν τὸν ἐσθλόν, οὐδ' ἐὰν μισῶν κυρῇς.
ΑΓ. σὺ ταῦτ', Ὀδυσσεῦ, τοῦδ' ὑπερμαχεῖς ἐμοί;
ΟΔ. ἔγωγ'· ἐμίσουν δ', ἡνίκ' ἦν μισεῖν καλόν.
ΑΓ. οὐ γὰρ θανόντι καὶ προσεμβῆναί σε χρή;
ΟΔ. μὴ χαῖρ', Ἀτρείδη, κέρδεσιν τοῖς μὴ καλοῖς.
ΑΓ. τόν τοι τύραννον εὐσεβεῖν οὐ ῥᾴδιον.

1329. *ξυνηρετμεῖν* 'pomagati' kod veslanja.
1331. *νέμειν* = *νομίζειν*.
1333. *μὴ τλῇς* 'nemoj'. *ἀναλγήτως* 'bešćutno'.
1335. *πατεῖν* 'gaziti'.
1339. *ἀντατιμάζειν* 'iz osvete pogrditi'.
1340. *ἕνα ἄριστον* jer 'najbolji' je samo 'jedan'.
1341. *Τροίαν* = *εἰς Τροίαν*.
1342. *ὥστε* 'zato'. *ἀτιμάζοιτό σοι* Agamemnon nema 'zašto' da grdi kao Odisej, zato stoji samo *ἀτιμάζειν*; u redu je dakle, da popusti još prije nego i Odisej.
1344. *οὐ δίκαιον — εἴη ἄν — τὸν ἐσθλὸν βλάπτειν ἄνδρα εἰ θάνοι* 'ne bi bilo pravo, da plemenit čovjek zlostavlja junaka, kad bi umro'.
1345. *μισῶν κυρῇς* 'upravo mrziš'.
1346. *τοῦδε ὑπερμαχεῖς ἐμοί* = *ὑπὲρ τοῦδε μάχῃ ἐμοί*.
1347. *ἔγωγε* 'da'.
1348. *προσεμβῆναι* 'prigaziti'.
1350. *τόν τοι τύραννον* 'vladaru ti *εὐσεβεῖν* 'prav biti'; to je odgovor na *οὐ δίκαιον* 1344.
1351. *τιμὰς νέμειν* = *τιμᾶν*, 'cijeniti', slušajući savjet; domisli *ῥᾴδιόν ἐστιν*.
1352. *οἱ ἐν τέλει* 'poglavari'.
1353. *νικᾶσθαι* = *ἡττᾶσθαί τινος* 'podlagati se komu'.
1356. *αἰδεῖσθαι* 'poštivati'.
1357. *νικᾷ με πολύ* 'mnogo mi je preča'.
1358. *ἔμπληκτος* = facilis impulsu 'popustljiv', = što lako izgubi i od najmanjega udarca ravnotežje, *ἀστάθμητος*; inače 'omamljen' od udarca po glavi.
1359. Agamemnon ga je prekorio, što popušta; Odisej se brani: nijesam samo ja takov, popuštaju i mnogi drugi ljudi, samo oni od dobra na zlo, a ja sam popustljiv na dobro, ja se izmirujem, oni se zavađaju.
1360. *ἐπαινεῖν* 'odobravati'.
1361. *ψυχή* 'srce'.
1363. *μὲν οὖν* 'dapače'. *Ἕλλησι* 'pred Helenima'.
1365. *ἐνθάδε* 'dotle', do ukopa 124.
1368. *σόν*, Agamemnon se vrlo boji, da ga ne nazovu 'kukavim', što popušta 1392. *ἆρα* = *ἄρα*.
1369. *πανταχῇ* 'svakako'.
1371. *νέμειν* 'učiniti', upravo 'dati'.

[1] Bothe: *οὐκ ἂν ἀτιμάσαιμ'* L.

ΟΔ. ἀλλ' εὖ λέγουσι τοῖς φίλοις τιμὰς νέμειν.
ΑΓ. κλύειν τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα χρὴ τῶν ἐν τέλει.
ΟΔ. παῦσαι· κρατεῖς τοι τῶν φίλων νικώμενος.
ΑΓ. μέμνησ' ὁποίῳ φωτὶ τὴν χάριν δίδως.
ΟΔ. ὅδ' ἐχθρὸς ἀνήρ, ἀλλὰ γενναῖός ποτ' ἦν.
ΑΓ. τί ποτε ποήσεις; ἐχθρὸν ὧδ' αἰδῇ νέκυν;
ΟΔ. νικᾷ γὰρ ἀρετή με τῆς ἔχθρας πολύ.
ΑΓ. τοιοίδε μέντοι φῶτες ἔμπληκτοι βροτῶν.
ΟΔ. ἦ κάρτα πολλοὶ νῦν φίλοι καὐθις πικροί.
ΑΓ. τοιούσδ' ἐπαινεῖς δῆτα σὺ κτᾶσθαι φίλους;
ΟΔ. σκληρὰν ἐπαινεῖν οὐ φιλῶ ψυχὴν ἐγώ.
ΑΓ. ἡμᾶς σὺ δειλοὺς τῇδε θἠμέρᾳ φανεῖς.
ΟΔ. ἄνδρας μὲν οὖν Ἕλλησι πᾶσιν ἐνδίκους.
ΑΓ. ἄνωγας οὖν με τὸν νεκρὸν θάπτειν ἐᾶν;
ΟΔ. ἔγωγε· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐνθάδ' ἵξομαι.
ΑΓ. ἦ πάνθ' ὁμοια· πᾶς ἀνὴρ αὑτῷ πονεῖ.
ΟΔ. τῷ γάρ με μᾶλλον εἰκὸς ἢ 'μαυτῷ πονεῖν;
ΑΓ. σὸν ἆρα τοὔργον, οὐκ ἐμὸν κεκλήσεται.
ΟΔ. ὡς ἂν ποήσῃς, πανταχῇ χρηστός γ' ἔσῃ.
ΑΓ. ἀλλ' εὖ γε μέντοι τοῦτ' ἐπίστασ', ὡς ἐγὼ
σοὶ μὲν νέμοιμ' ἂν τῇδε καὶ μείζω χάριν,

οὗτος δὲ κἀκεῖ κἀνθάδ' ὢν ἔμοιγ' ὁμῶς
ἔχθιστος ἔσται· σοὶ δὲ δρᾶν ἔξεσθ' ἃ χρή.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΥΚΡΟΣ. ΟΔΥΣΣΕΥΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ. ΕΥΡΥΣΑΚΗΣ.

ΧΟ. ὅστις σ', Ὀδυσσεῦ, μὴ λέγει γνώμῃ σοφὸν
φῦναι, τοιοῦτον ὄντα, μῶρός ἐστ' ἀνήρ.
ΟΔ. καὶ νῦν γε Τεύκρῳ τἀπὸ τοῦδ' ἀγγέλλομαι
ὅσον τότ' ἐχθρὸς ἦν, τοσόνδ εἶναι φίλος.
καὶ τὸν θανόντα τόνδε συνθάπτειν θέλω
καὶ ξυμπονεῖν καὶ μηδὲν ἐλλείπειν ὅσων
χρὴ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν πονεῖν βροτούς.
ΤΕΥ. ἄριστ' Ὀδυσσεῦ, πάντ' ἔχω σ' ἐπαινέσαι
λόγοισι· καί μ' ἔψευσας ἐλπίδος πολύ.
τούτῳ γὰρ ὢν ἔχθιστος Ἀργείων ἀνὴρ
μόνος παρέστης χερσὶν οὐδ' ἔτλης παρὼν
θανόντι τῷδε ζῶν ἐφυβρίσαι μέγα,
ὡς ὁ στρατηγὸς οὑπιβρόντητος μολών,
αὐτός τε χὠ ξύναιμος ἠθελησάτην
λωβητὸν αὐτὸν ἐκβαλεῖν ταφῆς ἄτερ.
τοιγάρ σφ' Ὀλύμπου τοῦδ' ὁ πρεσβεύων πατὴρ
μνήμων τ' Ἐρινὺς καὶ τελεσφόρος Δίκη

1373. χρή 'treba' 1380. Koliko je muke stalo Agamemnona, dok je napokon tu riječ izustio, premda tobože ostaje neizmiren s Ajasom!

1376. τὸ ἀπὸ τοῦδε 'odsada'. ἀγγέλλεσθαι = ἐπαγγέλλεσθαι 'očitovati'.

1379. ἐλλείπειν 'propustiti'.

1381. πάντα ἔχω σ' ἐπαινέσαι 'sve ti mogu povladiti', λόγοισι 'što si kazao'. Teukro već sad odbija pomoć kod ukopa: to bi bio ἔργον prema ponudi, λόγοισι.

1382. ψεύδειν ἐλπίδος 'prevariti u nadi'.

1384. παρίστασθαι 'pomagati'. χερσίν 'činom'.

1386. ἐπιβρόντητος 'munjen', lud od udarca groma.

1388. λωβητόν 'na pogrdu'. ἄτερ 'bez'. ταφή 1326.

1389. τοῦδε, pokazujući u nebo.

1390. μνήμων 'nezaboravan'. τελεσφόρος 'neminovan'. 'Srda i Pravda' obično su skupa.

κακοὺς κακῶς φθείρειαν, ὥσπερ ἤθελον
τὸν ἄνδρα λώβαις ἐκβαλεῖν ἀναξίως.
σὲ δ', ὦ γεραιοῦ σπέρμα Λαέρτου πατρός,
τάφου μὲν ὀκνῶ τοῦδ' ἐπιψαύειν ἐᾶν,
μὴ τῷ θανόντι τοῦτο δυσχερὲς ποιῶ·
τὰ δ' ἄλλα καὶ ξύμπρασσε κεἴ τινα στρατοῦ
θέλεις κομίζειν, οὐδὲν ἄλγος ἕξομεν.
ἐγὼ δὲ τἄλλα πάντα πορσυνῶ· σὺ δὲ
ἀνὴρ καθ' ἡμᾶς ἐσθλὸς ὢν ἐπίστασο.
ΟΔ. ἀλλ' ἤθελον μέν· εἰ δὲ μή 'στί σοι φίλον
πράσσειν τάδ' ἡμᾶς, εἶμ' ἐπαινέσας τὸ σόν.

ΧΟΡΟΣ. ΤΕΥΚΡΟΣ. ΤΕΚΜΗΣΣΑ. ΕΥΡΥΣΑΚΗΣ.

ΤΕΥ. ἅλις· ἤδη γὰρ πολὺς ἐκτέταται
χρόνος. ἀλλ' οἱ μὲν κοίλην κάπετον
χερσὶ ταχύνατε, τοὶ δ' ὑψίβατον
τρίποδ' ἀμφίπυρον λουτρῶν ὁσίων
θέσθ' ἐπίκαιρον·
μία δ' ἐκ κλισίας ἀνδρῶν ἴλη
τὸν ὑπασπίδιον κόσμον φερέτω.
παῖ, σὺ δὲ πατρός γ', ὅσον ἰσχύεις,

1394. ἐπιψαύειν τινός 'dodirnuti se'.

1395. δυσχερές 'mučno', za ruke. Ajas i u hadu odbija Odiseja, a Sofoklo se toga drži.

1397. κομίζειν 'dovesti'. ἄλγος ἔχω 'boli me'.

1398. πορσύνειν 'obaviti', upravo 'namicati'.

1399. ὧν = ὅτι εἶ.

1400. ἤθελον μέν, naime τάφου ἐπιψαύειν.

1401. ἐπαινέσας τὸ σὸν εἶμι 'slažem se s tobom i idem'.

1402. ἅλις 'dosta'. ἐκτείνειν 'otegnuti'.

1403. κάπετος 'jama'.

1404. κοίλην ταχύνατε = ταχέως κοιλάνατε 'brzo iskopajte'. τοὶ δέ mjesto οἱ δέ radi zijeva. ὑψίβατος 'visok'.

1405. ἀμφίπυρον 'na vatru', upravo, da 'vatra' bude 'oko' njega, kao 1064 ἀμφὶ ψάμαθον. λουτρὸν ὅσιον 'sveta kupelj'.

1406. ἐπίκαιρον k λουτρῶν = ἐπὶ καιρὸν λουτρῶν 'za doba kupelji = kad bude doba za kupelj'.

1407. ἴλη 'četa'.

1408. ὑπασπίδιος 'bojni', jer se sve drugo oružje nosi pod štitom; štit i mač ne idu s Ajasom u grob. κόσμος 'oprema'.

φιλότητι θιγὼν πλευρὰς σὺν ἐμοὶ
τάσδ' ἐπικούφιζ'· ἔτι γὰρ θερμαὶ
σύριγγες ἄνω φυσῶσι μέλαν
μένος. ἀλλ' ἄγε πᾶς, φίλος ὅστις ἀνὴρ
φησὶ παρεῖναι, σούσθω, βάτω
τῶδ' ἀνδρὶ πονῶν τῷ πάντ' ἀγαθῷ
κοὐδενί πω λώονι θνητῶν.
Αἴαντος, ὅτ' ἦν, τότε φρονῶ.
ΧΟ. ἦ πολλὰ βροτοῖς ἔστιν ἰδοῦσιν
γνῶναι· πρὶν ἰδεῖν δ' οὐδεὶς μάντις
τῶν μελλόντων, ὅ τι πράξει.

1410. *θιγγάνειν* 'ticati se'. *πλευραί* 'rebra'.

1411. *θερμαί*, to Sofoklo naročito zato ističe, da ne bi tko pomislio, da Ajas već dugo leži mrtav, jer topla se krv ne gadi.

1412. *σῦριγξ* 'žila' kao cijev. *φυσᾶν* 'brizgati' 918.

1413. *μένος* = *αἷμα* kao izvor snage, jer upravo krv, *θυμός*, jest život kod Homera.

1414. *σοῦσθαι* = *σεύεσθαι* 'juriti'.

1415. *πάντα* 'u svemu'.

1416. *καὶ οὐδενί πω λώονι*, naime *πονήσας* 'i nikomu još boljemu'.

1417. *ὅτε ἦν, τότε φρονῶ* 'velim onda, dok je bio', kao na grobnom spomeniku: *ἦν καλὸς Ἡράκλειτος, ὅτ' ἦν ποτε.*

1418. *ἰδοῦσιν* 'kad vide'.

1420. 'Budućnosti, naime, što će mu biti'. *ὅ τι* stoji mjesto inače određenoga *εὖ, κακῶς πράξει.*

Agamemnon se u početku i na koncu svoga govora osvrće na lične uvrede: 'ti rob usuđuješ se tako govoriti o meni zapovjedniku?' U sredini stoje razlozi, opravdanje. Većina sudaca dosudila je oružje Odiseju, i to s pravom, jer svuda je um preči od snage: 'nijesu najsigurniji oni ljudi, koji su plećati i široki u ledima, nego dobivaju svuda oni, koji su razumni.' Da je Ajas nerazuman, pokazao je već tim, što se htio osvetiti radi presude. Ta kod svakoga natjecanja mora netko i podleći, a kud bi došlo, kad bi se svi onako vladali kao Ajas! Dalje se Agamemnon s Teukrom ne rječka. Teukro brani najprije čast Ajasovu, nadovezujući na riječ 'najsigurniji': 'Tako, razum je najsigurniji? a tko vas je spasao u toliko pogibli?' Zatim brani svoj rod: 'rod mi je ugledan kao i tvoj, samo nema poroka kao tvoj!' Iz toga slijedi, da je upravo Agamemnon nerazuman: u nezahvalnosti vrijeđa bolje od sebe!

Agamemnon ne može dopustiti, da mu se ugled krnji, ne može dati, di njegov neprijatelj ostane nekažnjen, premda pritom dobro zna, da ne čini sve, kako treba: 'vladaru ti nije lako pravu biti' 1356, 'a ti čini slobodno što treba' 1373. Tko se neprijatelju ne osvećuje, može se osramotiti: 'nas ćeš ti danas pokazati kukavima' 1362. Kad mu Odisej raspršи svaku bojazan, popusta Agamemnon; ta svakomu je do svoje časti, ne samo Ajasu. Odisej je bio sve

bez svoje krivnje uzrok, što se Ajas osramotio; zato upravo on ističe, da je Ajas prvi grčki junak iza Ahila! Tim se ne svaljuje mržnja na Atrejeviće — ta kakov bi Odisej bio, kad bi primio tuđi dar — nego se potvrđuje, da Ajas nije bio lud hvastavac, kad se onoliko rad poraza žalostio.

Teukro se lako izmiruje s Odisejem, a Atrejeviće kune još samo zato, što su htjeli zapriječiti ukop. O prijevari nema ni spomena, jer bi inače čudno bilo to izmirenje s Odisejem, koji je oružje imao. Nitko nije bio kriv Ajasu, nego samo ujegov udes; a prije smrti nitko ne može znati, kakov će biti taj udes.

Sistem anapestički 1402—1420.

§ 1. Priča.

1. Zeusu se rodi na otoku Egini Eak, Eaku Telamon i Pelej. Telamon ode na Salaminu, postane ondje vladar i oženi se Peribejom. Kad je Heraklo polazio na Troju, ode po Telamona i zatekavši ga kod stola nazdravi mu, da bi mu se rodio sin jak i junačan. Kako on to reče, doleti Zeusov orao i Heraklo reče proročkim glasom, da će se Telamonu doista roditi onakov sin i neka mu nadjene ime po orlu Ajas-Orlović.[1]) Onda zavojšte na Troju, osvoje ju i razore. Za junaštvo svoje dobije Telamon na dar kraljevnu Hezionu, kćer Laomedonovu i od nje mu se rodi Teukro.[2])

2. Kad je sva sila prosaca nagrnulo po Helenu, poboji se Tindarej, da se odbijeni prosci ne bi pobunili, i po naputku Odisejevu obaveže ih prisegom, da će svi braniti ženika, ako mu bude tko krivo činio; nato udade Helenu za Menelaja.[3]) Kad je Paris oteo Helenu, ode Menelaj k bratu Agamemnonu u Mikenu, da bi digao Grčku na vojsku, i Agamemnon skupi sve junake, kako su se zakleli.[4]) Dođe i Ajas sa Salamine s 12 brodova i uvrsta se uz Atenjane[5]); njemu kao i Ahilu stajaše šator na kraju okola, jer se uzdao u svoje junaštvo[6]). Bio je prvi iza Ahila[7]), gorostasan[8]), obrana ahejska[9]), nosi štit kao toranj[10]), stupa kao Ares[11]), strah hvata Trojance i Hektoru srce tuče, kad ugleda njega[12]). Dobro zna Agamemnon, što mu vrijedi Ajas, kad kaže: „da su mi svi takovi, brzo bi Troja pala“[13]). Štitom svojim zaklanja i brata Teukra, strijelca na glasu, diku Telamonovu[14]). Najveća mu je slava dvoboj s Hektorom: svi su Grci molili, da kocka padne na Ajasa. Boj se ne odluči, nego ga rastavi noć, a borci se razidu s dobra i daruju se zlokobnim darima: Hektor dade Ajasu mač, a Ajas Hektoru pas[15]).

3. Hektor veli za Ajasa, da je i razuman.[16]) Ipak nema u njega sklada među duhom i tijelom, snaga prevlađuje razum. Govori krepko, ali vrlo kratko, jer nije rječit[17]); on nastoji, da mjesto njega govore njegovi čini[18]). Razloga je imao da bude ponosan, ali nije bio duševno toliko jak, da bi se obuzdao; tako je prirodno zapao u oholost:

Ždrijeb je moj, ej druzi, veselim se i sam u duši,
Jer mi se čini, da ću nadvladati Hektora divnog.
Nego dede da na se navučem oružje bojno,
Dotle se molite vi Kronionu gospodu Zeusu
Šuteć u sebi, da ne bi Trojanci štogoder čuli;
Pa ma i glasno, ta ne bojimo nikoga mi se;
Nitko bo mene ne će silovito u bijeg nagnat
Hoćak nehoćka mene, ni lukavo; ne mislim da sam
Roden i othranjen takov nevještak na Salamini[19]).

[1]) *Αἴας*: *αἰετός*. — [2]) Apolodor III 157, Ilijada V 638, Pindar I. V 135. — [3]) Apolodor III 129. — [4]) Apolodor epitoma 3, 6. — [5]) Ilijada II 557. — [6]) Ilijada VIII 220. — [7]) Ilijada XIII 321, Odiseja XI 551. — [8]) *πελώριος*. — [9]) *ἔρκος Ἀχαιῶν*. Ilijada III 229. — [10]) *σάκος ἠΰτε πύργον* Ilijada VII 219. — [11]) Ilijada VII 208. — [12]) Ilijada VII 215. — [13]) Ilijada IV 288. — [14]) Ilijada VIII 266. — [15]) Ilijada VII 175—305. — [16]) Ilijada VII 289. — [17]) Ilijada IX 624, Pindar N. VIII 41. — [18]) Ovidije M. XIII 10. — [19]) Ilijada VII 192 M.

Ponos se izvrže i u obijest:

On se odmah na polasku od kuće
Pokaza nerazuman, premda mu je otac lijepo govorio.
On mu progovori: „Sinko, kopljem
Nastoj pobjeđivati, ali uvijek samo s bogom!“
A on hvastavo i bezumno otpovrnu:
„Oče, i nitković bi s pomoću bogova
Pobjedu stekao, a ja i bez njih
Uzdam se da ću tu slavu ugrabiti“.
Tako hvastavo reče. Onda opet
Pred božicom Atenom, kad ga poticaše
I govoraše, neka na neprijatelje ubojitu ruku okrene,
Strašnu, nerečenu riječ reče:
„Vladarice, ostalim Argivcima blizu
Stoj! Kod nas nigda ne će probiti boj.“[1])

S Odisejem se ogledao u rvanju kod igara u čast Patroklu. Dugo su se nosili, dok nije bacio najprije Odisej Ajasa, pa onda Ajas Odiseja; htjeli su još, ali ih rastavi Ahil, koji nije dao, da ijedan podlegne.[2]) Po smrti Ahilovoj natječu se opet za njegovo oružje. Odisej dobije, možda krivo[3]), a Ajas tako plane na vode, Odiseja i vojsku, te je odlučio sve poklati. Ali u odlučni čas pomete mu Atena pamet i on pokolje stado. Došavši k sebi ne podnese sramote, nego se zakolje na zlokobni onaj mač[4]). Upravo nas zadivljuje mržnja Ajasova protiv Odiseja, jer traje vječno, i na onom svijetu:

I druge duše tada mrtvácâ pokojnih mene
Pitahu za jade svoje stojeći žalosne nujne.
Ajasa, sina tek Telamonova stajaše dalje
Srdita duša, one rad pobjede srdita, kojom
Nju pobijèdih, kad za Ahileja oružje s njom se
Prepirah kòd lâdâ, kud ga položila gospođa majka.
Paladi bješe odlučit Ateni i sinovom trojskim.
Ej da za nagradu tu pobijedio samo nijèsam!
Jer rad nje je zemlja u sebe takovu glavu
Uzela, Ajasa glavu, koj djelima svojim i licem
Za Ahilejem bješe nezazornim Danajac prvi.
Tada ljubazne njemu progovorim riječi ove:
„Ajase sine oj Telamona nezazornog, zar se
Prestati ne ćeš na mene ni mrtav rad oružja ljutit
Kletoga, što ga bozi Argivcima daše na poraz,
Jer im poginu ti, tolika im tvrđa, i tebe
Žalimo svi Ahejci neprestano, što si nam nesto,
Kaošto žalimo glavu Ahileja, Peleju sina.
Nitko ti nije kriv, već kopljometnu na našu vojsku
Zeus je zamrzio strašno, sudbina je tebi od njega.
Nego, o kralju, daj pristupi i besjedu moju

[1]) Sofoklo A. 762. — [2]) Ilijada XXIII 700. — [3]) Pindar N. VII 35 VIII 45. — [4]) Apolodor epitoma 5, 6.

Poslušaj i riječ; gnjev si suspregni i junačko srce.“
Tako mu rečem, a on ne odvrati ništa, već ode
Dalje u Erebos među mrtvácâ preminulih duše.[1])

§ 2. Čin.

Grčki je narod i tim pokazao divnu svoju sposobnost, što je stvorio priliku, da se ta sposobnost razvije, što je gotovo sve udesio za natjecanje. Možda nigdje na svijetu nije riječ 'prvenstvo' više srdaca obradovala nego u Grčkoj, ali i rastužila. Kad se dva za jednu stvar natječu, jedan mora podleći; ali ako to i zna svatko, ipak ga uvijek boli poraz. Dakako, spomen se čuva samo dobitniku, a tko podlegne, žalosti se sam, pregara i nada se za drugi put. Da je poraz mogao zadati i smrt, za to je dokaz Ajas.

Za oružje najboljega junaka natječu se najbolji junaci, Ajas i Odisej, sude suci, a predsjedaju Atrejevići. Oružje pripadne Odiseju i stvar bi bila sad svršena, kad bi sve bilo kao obično kod natjecanja.

Činu, koji se izatoga dogodio, uzrok je osobiti značaj Ajasov: on ne može pregorjeti, jer misli, da je prvi, a opet da je bilo prijevare. Svoja ga ćud goni na osvetu, radi te osvete gubi i čast i život. Navalom izaziva protivnike na se, — kaošto je uopće svim događajima u ovoj drami uzrok djelo Ajasovo; kad se i protivnici smire, čin je gotov.

Čin je završen i cio, sav u uzročnoj svezi, a to je dokaz, da je jedan. Traje od ranoga jutra, do u dan, jer duže nije potrebno, da se Ajas u strasti osramoti, osvijesti i od sramote ubije, dakle da postane nesretan, i da mi to u dosta prizora vidimo. Već je u tom jedinstvo vremena, jer uzroci djeluju bez krzmanja. Čin se događa u grčkom okolu, pa ako se i mijenja pozornica, — šator Ajasov, a onda obala morska, — mjesto je ipak jedinstveno, jer se može obaći u kratko vrijeme, tako te uzroci djeluju bez prekidanja.

Sasvim je vjerojatno, da se netko hoće i osvetiti za poraz kod natjecanja; nužno to nije. Ajasova osveta tip je takova osvećivanja, predočen pod pojedinačnim imenom Ajasovim, radi zornosti i veće vjerodostojnosti.

Okret na nesreću junaka nalazi se u drugom činu, kad Ajas vidi, da se osramotio mjesto osvetio! Je li se okret razvio nužno ili vjerojatno? Nije upravo morao Ajas u strasti za osvetom prenagliti se, promašiti, ali je mogao. Koliko puta doživimo, da se netko zaleti, osramoti i to spozna, kad je već kasno; onda ni sam ne zna, kako je do toga došlo; što se ne razumije, rado se pridijeva utjecaju više sile i danas, pogotovu u doba Sofoklovo. Atenin utjecaj treba da nam vrijedi kao činjenica, kojoj izvor samo naslućujemo. Poradi okreta čin je prepleten, ako i nema prepoznavanja; potresan je, jer dolazi klanje i samoubistvo.

Kako je već pomenuto, čin se svršuje nesretno. Ta nesreća napunja nas strahom, a osobito sažaljenjem za glavnoga junaka. Strah nas obuzima, dok ne znamo, što će se s njim dogoditi, a kad je već u nesreći, žalimo ga. I možemo ga žaliti; opak nije, samo je planuo osvetom radi uvriježena ponosa i umišljene prijevare. Kad bismo bili na njegovu mjestu, možda bismo i mi onako učinili;

[1]) Odiseja XI 541 M.

dakle mu možemo oprostiti, jer ga razumijemo! Ipak bez razloga ne biva nesretan; popustio je strasti, htio je učiniti strašno djelo, a u tom je njegova pogrješka tragična, *ἁμαρτία τις*. Nije to pogrješka etična — ta rekli smo, da nije opak — nego umna. On nije u strasti vidio, da „što tko čini, sve sebi čini!“ Snujući drugomu zlo sam sebe uništi, a to jamačno nije htio. Najprije krivo misli, da upravo mora dobiti oružje: kad ga ne dobije, drži, da je prevaren; kad sprema silu, ne zna, da će izazvati otpor, utjecaj Atenin. Ne promišlja, da li je to u redu, oduzeti drugomu život, da udovolji krivo srcu svojemu; ne vidi, da se i drugi isto tako raduju i žaloste kao i on. Kad bi sve to promislio, ne bi učinio! Ne kazni njega nikakvo više biće za grijeh, nego mu kazna dolazi sasvim prirodno 'od otpora na silu'. Atena i Grci jedna su stranka; Ajas udara na njih; oni kažu: 'na nas hoćeš? dobro, udri samo', misleći pritom na stado. Grci u samoobrani učine, da se Ajas osramoti; dalje se sve opet prirodno razvija iz osramoćena ponosa. Tako u životu biva: slijep jedan, slijep i drugi, pa se glože, a to i jest tragičnost života; nju umno usavršivanje uklanja, ali ukloniti ne može.

Ni za jednu se korsku pjesmu ne može reći, da je umetak, nego se svaka prislanja uz ono, što se netom dogodilo. Onako misli i čuvstvuje onaj, koji je odigrani prizor vidio i kojega se taj prizor tiče.

U čemu je *κάθαρσις παθημάτων*, očištenje, umirenje čuvstava? Ponajprije treba znati, da su ta čuvstva upravo strah i sažaljenje. Prirodno i redovno svatko se boji za se i žali sebe. Dok je tako, ta su čuvstva sebeznala i po Platonovu nazoru nečista. Platon ih hoće silom da uguši, a Aristotel, bolji poznavalac prirode ljudske, traži, neka se ta čuvstva samo drugamo navrate, neka se pretvore u altruistična, u strah za druge i sažaljenje za druge. Izvrsnu priliku daje za to tragedija, koja nam predočuje ljude nesretne, za koje se bojimo i koje žalimo, i tako odgajamo, oplemenjujemo, očišćamo svoja inače sebeznala, nečista čuvstva. Što se više ta čuvstva pročiste, to će ljudi bolji biti, to će manje biti građe za tragediju; ta tako se upravo razbija sljepoća individualna, ako se priučamo osjećati za druge. To je glavna i umjetnička svrha tragedije.

Svatko doživi neugodnosti, svatko pak zlo od sebe odbija, ali ga ne može uvijek odbiti, ne dobija zadovoljštine. Gledajući pak lice u drami nesretno, koje jadikuje i bori se protiv nesreće svoje, gledalac s njim trpi i bori se i već tim daje si oduška, a dobija i pjesničku zadovoljštinu. Upravo toga radi ne damo, da se mrtav Ajas zlostavi i čuvstvom ištemo one prizore iza smrti. Ta upravo to bi čudno bilo, kad Atrejevići ne bi ništa reagirali na pokušaj Ajasov. Ali budući da se reakcija ne smije izvršiti, jer bi to vrijedalo naše umirenje za Ajasa, potreban je protivnik u Teukru i pomirnik u Odiseju.

Konačno izmiruje tragedija gledaoca i sa svojim udesom. O tom odgojnom učinku krasno pjeva savremenik Aristotelov, komičar Timoklo:[1])

Čuj prijane, da ti nešto kažem.
Mučno živi čovjek od prirode,
Mnoge bole život mu donosi,
Pa si eto tu utjehu nađe:

[1]) Atenej 223 *b—d*.

Duh mu svoje jade zaboravi
Pa se tudim pozabavi bolom,
Milje uživ i odgajen ode.
Gledaj samo, što koriste svima
Tragičari. Kad siromah vidi,
Da je Telef još i veći prosjak:
Lakše mu je biti siromašnu;
Tko mahnita: vidi Alkmeona;
Zà bôl ôčî: Fineja su sl'jépci;
Sin ti mrtav: Nioba te tješi;
Ako hrom si: vidiš Filokteta;
Zlo ti starcu: Eneja upoznaš.
Tko pomišlja, da su sve te jade
Još i veće drugi pretrpjeli,
Sam nevolje svoje lakše trpi!

§ 3. Značajevi.

U grčkim dramama nema uopće mnogo lica; nije ni potrebno, jer dosta je vidjeti nekoliko ljudi, da se vidi, što su ljudi. Tako se mogu lakše i upoznati: svako se lice može tačnije ocrtati, a od mnoštva ne nastaje zbrka. U ovoj drami dolazi Ajas, Teukro, Menelaj, Agamemnon, Tekmesa, glasnik, Atena i Odisej. Na lica, koja ne govore, ne treba se osvrtati.

Ajas je 'valjan' značaj, jer ima dosta jaku volju, da izvrši osvetu; ta ponosan je veoma. 'Pristaje' mu osvetiti se silom. A i 'podoban' je osvetiti se, jer u njega prevlađuje strast, a ne razum. Ipak ni u strasti svojoj ne čini nam se oduran. U životu pak čini se protivnik protivniku crnim vragom, a to zato, jer se nijedan ne može u borbi prenijeti na tuđe stanovište, da bi ga shvatio. Pjesnik je učinio, da razumijemo Ajasa, da nam bude uza sve to mio, poljepšao mu je značaj. Ne treba ni pominjati, da je Ajas svoj naum 'dosljedno' izvršio.

Teukro je valjan i dosljedan: ne popušta do kraja; drukčije se i ne može opirati nego onako, a za otpor podoban je kao i svaki drugi čovjek.

Menelaj 'vrlo reagira', ali nema vlasti, zato mu i pristaje reagirati grdnjama i prijetnjama, da se naknadi, što ne može tvorno. Nije mu značaj upravo crn — ta vidimo, da je bio u pogibli, — ali nije ni poljepšan; to mu je zato, što je Spartanac! Menelaj je prijetnju izvršio, jer odmah dolazi iza njega:

Agamemnon, koji ima vlast, ali nema volje za osvetu, samo se boji za svoj zapovjednički ugled. Kad mu Odisej razjasni, da mu je ovdje 'časno' popustiti, popušta. Nijedna se crta u značaju osobito ne ističe, a što se i ističe, tiče se najviše jakosti voljne: samosvijesti, ugleda.

Tekmesa nema prilike, da se istakne voljom i da bude dosljedna, ali sve njezina tuga opravdana je; osobito joj pristaje trpnja kao ženi, kao potištenoj robinji.

Glasniku kao priprostu čovjeku vrlo dobro pristaje, što je opširan: 'najprije hoću da rečem' 719; 'toliko znam i bijah upravo ondje' 748; ne bira izraza: 'to su vrlo lude riječi' 745, 'ne znam za tvoju sreću' 792; rado mudruje: 'ili sam sporo poslan ili sam sporo došao' 738, 'ako smo toga lišeni' 782.

Atena kao božica ne potpada pod pravila ljudska; k tomu je samo odvratila veće zlo.

Odisej se i ovdje pokazao 'mudrošću bozima jednakim'. U njega prevladuje razum; zato mu i ne dolazi na um, da bi se osvećivao. U početku je on suprotivština Ajasu, a na koncu Atrejevićima: poznaje tuđe stanovište. 'Ta što smo mi ljudi drugo nego li utvara ili laka sjena' 125; 'danas stiže nesreća tebe, sutra može mene' 1365.

§ 4. Misli.

Što lice misli, razbira se iz njegova govora. 'A tiče se misli to, što treba govorom postići. Treba tu dokazivati, pobijati, buditi čuvstva kao sažaljenje, strah, gnjev i slična, a i prikazivati nešto kao veliko i neznatno'[1]). Uzmimo dva primjera. Agamemnon prikazuje golemu drskost. Teukrovu: 'Ti si se usudio ovako zinuti, robe? Što bi radio, da si čestita roda? Veliš da nijesam ništa? A za koga si se ti toliko uzvikao? U čem je Ajas bolji od mene i drugih junaka? Zar se ne ćete pokoriti presudi? Da damo prvenstvo poraženima? Šta koriste pleća bez razuma? Ne ćeš li biti bar ti pametan? Misliš, da će ti Ajas još pomoći? Kako se uopće usuđuješ sa mnom govoriti, robe barbarine'? 1226—1263.

Zašto žalimo Ajasa? Zato, što mu je nesreća golema, jer je mnogostruka: gubi čast, ljubu, sina, roditelje, — za majku mu je osobito, — život, sve, čemu se čovjek može nadati i radovati. Nema srca, koje bi moglo tvrdo ostati na riječi: 'O sine, budi sretniji od oca! Laki vjetrić neka te hrani, gaji si dušu svoju, bar majci ovoj na veselje'. 550, 558; 'S bogom, o hranitelji moji!' 863. Uopće je Ajas crtan kao Homerov Ahil.

§ 5. Govor.

'Izvrština je govora jasnoća, ali bez prostote. Doduše, najjasniji je govor od običnih riječi, ali je prostački. Govor postaje uzvišen i uklanja svagdašnjost neobičnim izrazima. Arifrad se podrugivao tragičkim pjesnicima, da pišu onako, kako nitko u govoru ne bi rekao, kao „dvora od svojih" mjesto „od dvora svojih", „Ahilu o junaku" mjesto „o Ahilu junaku"; onda „tebeka", „a ja ju" i drugo slično. Sve to uklanja prostotu iz govora, zato, što nije obično; ali Arifrad toga nije znao. Za jambe u drami, kad već najvećma oponašaju razgovor, pristaju oni izrazi, koji se mogu upotrebiti i u prozi, a to su obični izrazi, metafora i ukras'[2]) Ogledajmo pomenute tačke.

Ukrasni pridjev ne označuje stvar, da bi se razlikovala od druge slične, nego pominje svojstvo, koje se osobito doima maštе ili srca: *εὔρινος βάσις* 8, *χεῖρες ξιφοκτόνοι* 10, *κώλων χαλκόστομος* 17, *ἄγρα εὔκερως* 64, *φόνος πολύκερως* 55, *σκιὰ κούφη* 126, *πέλεια πτηνή* 140, *ἱπποµανὴς λειµών* 144, *ἔναρα κλυτά* 177, *ἀργίπους κριός* 237, *πολύρραφος πόρπαξ* 575, *χειµὼν νιφοστιβής* 670, *θέρος εὔκαρπον* 671, *κύκλος αἰανής* 672, *ἡµέρα λευκόπωλος* 673, *ὑπνος παγκρατής* 675, *νῆες ὠκύαλοι* 710, *θηγάνη σιδηροβρώς* 820, *Ἐρινύες ταυρόποδες* 837, *ἡνία χρυσόνωτος* 847, *χλωρὰ ψάµαθος* 1064, *τρίπους ὑψίβατος* 1404. Samo ovi pridjevi

[1]) Poetika § 27.
[2]) Poetika § 32.

označuju, da nije isteklo mnogo vremena: *ἴχνος νεοχάρακτον* 6, *ξίφος νεόρραντον* 30, 828, *Αἴας νεοσφαγής* 898, 546, *σφαγεὺς νεηκονής* 820. Njima se utvrđuje misao, da čin nije dugo trajao ni Ajas dugo mrtav ležao.

Metafora je vrlo slikovita, zorna, jasna, a podražuje maštu, da otkriva sličnost. Da pomenemo samo neke. Uhoda kao 'lovac' *κυνηγετεῖν* 5; truba kao 'zvono' *κώδων* 17; pogađati u misli kao putem 'lutati' *ἀλᾶσθαι* 23; mjesto upravljati stoji vrsta 'krmiti' *κυβερνᾶν* 35; 'skočiti' rukom kao nogom *ἀΐσσειν χέρα* 40; kad ruka što hoće, 'pipa', osobito po tamnom prostoru *μαιμᾶν* = *ἐρᾶν τινος* 50, 287; 'nesnosna' misao kao breme *δύσφορος* 51; mjesto obdariti uopće stoji 'vijencem obdariti' *στέφειν* 93; 'naperiti' ruku kao koplje *αἰχμάζειν χέρα* 97; klevetati kao 'gađati' strijelom *ἰέναι* 154; zavist 'gmiže' kao gmaz *ἕρπειν* 157; izvor srama kao 'mati' *μᾶτερ* 174; ludilo kao 'stramputica' *ἐπ' ἀριστερά* 182; strast 'gori' kao požar *φλέγειν* 195; ludilo kao 'oluja' *χειμών* 207; rezati kao 'žeti' *θερίζειν* 239; 'popustiti' vesla kao uzde *μεθεῖναι* 250; 'veslati prijetnje' kao brod, kojim se navaljuje *ἐρέσσειν ἀπειλάς* 251; zlo 'doleti' kao ptica *προσπέτεσθαι* 282; 'skrbnik' kao 'pastir' *ποιμήν* 360: Ajas neprestano misli na stado poklano; ovo je osobita metafora: *τρέφειν ἵππους* znači 'hraniti' konje; tko ih hrani, i 'ima, drži' ih; otuda je *τρέφειν* = *ἔχειν* 503, 644; vrsta hrane je 'paša' *βόσκειν*; otuda mjesto *νοῦν ἔχειν* preko *νοῦν τρέφειν* = *φρένα βόσκειν* stoji *φρενὸς οἰοβώτας* 614!

Glavna je pomnja Sofoklova, da mu izraz ne bude običan; u tom je neiscrpljiv. Vikli smo ovakvim izrazima: *πράγματος πέρι* mjesto *περὶ πράγματος* 747; *Αἴαντος οὐ θαροῦ πέρι* 792; *φρενόθεν* mjesto *ἐκ φρενός* 183; *δέ νιν* mjesto *δὲ αὐτήν* 652. Neobično je *τυγχάνειν* 9, 433, *κυρεῖν* 314, *ἑστάναι* 200 u značenju *εἶναι, στῆναι* 950 kao *γενέσθαι*. Herodot veli *συμφοράν τι ποιεῖσθαι* 'držati nešto za nesrećU', a Sofoklo, njegov prijatelj, veli *συμφορὰν τινα δέχεσθαι* 68, jer upravo čekaju Ajasa, a neprijatelja dočekati veli se *δέχεσθαι*. Mjesto *μέμφεσθαι* stoji *μομφὰν ἔχειν* 179 s tom razlikom, da prvo može biti bez razloga, a drugo znači, da upravo ima razloga zabavljati; upravo tako *ἔχειν στοναχάς* 203 mjesto *στενάζειν*; *ξυνὸν δόρυ* mjesto *ξυμμαχία* 180; *ποδοῖν κλοπή* mjesto *πόδε κλέπτοντε* 247; *κοινὸν λυπεῖσθαι* mjesto *κοινωνεῖν λύπης* 265; 'ozvati se' iz kuće nekomu znači *ὑπακούειν*, Ajas pak na poziv Atenin leti pred nju iz šatora, zato *ὑπαΐσσειν* 301 mjesto *ἀπαΐσσειν*; *παρουσίαν ἔχειν* 540 mjesto *παρεῖναι*; *προδόντα γενέσθαι* 588 mjesto *προδοῦναι*; *ἄριστα ἥκειν* 636 rečeno je s nekom odanošću mjesto običnoga *εὖ ἥκειν*; *ἰέναι κωκυτὸν* 851 mjesto *κωκύειν*; obično se kaže *μεγάλα ἀγορεύειν* 'na veliko = oholo govoriti'; ali budući da bi Teukro 'na prstima' hodio, i po tom bio 'viši' nego obično, pada pjesniku na um, da bi onda i 'govorio visoko', i tako je došlo do izraza *ὑψηλὰ φωνεῖν* 1230; obično je *ἐκ-λύειν στόμα* 1225 'razvezati jezik', ali Agamemnon, da bocne Teukra kao roba, veli: ti se usuđuješ svoj 'ropski' jezik 'osloboditi' *ἐξ-ελευθερο-στομεῖν* 1258.

Vrlo često stoji puniji izraz: *τὸν ἄνδρα* mjesto *αὐτόν* 69; *δικρατής* mjesto *δύο, δισσός* 251; reklo bi se *ὕβριν ἐκτίνεσθαί τινα* kao *ἐκπράττειν τινὰ χρήματα* 'utjerivati novce od nekoga', ali *τινά* se pojačava prijedlogom *κατά τινος* 304, da se istakne neprijateljstvo; mjesto *ἄνευ κωκυμάτων* veli *ἀψόφητος κωκυμάτων* 321 = *ἄνευ ψόφου κωκυμάτων* 'bez buke kukanja', kukanje je vrsta buke; *ἄψορρον* mjesto *ἄψ* 869; *δίπαλτος* 409 mjesto *ἀμφότερος*; *ξύναυλος* kao *ξύν* = *ὁμοῦ* 611; *ἔντροφος* mjesto *ἐν* 623; *ὕπαυλος* kao *ὑπό* 796; *πάνδημος* kao *πᾶς* 844; *σύντροφον γένος* mjesto *συγγενεῖς* 861; *πάραυλος* mjesto *παρά* = *ἐγγύς* 892.

Za mnoge izraze vidi se, da su neobični već po tom, što se nalaze samo u ovoj drami: *αἱμοβαφής* 219; *ἐνστάτης* 104; *ἁλιάδαι* 890; *ἀντατιμάζειν* 1339; *ἀριστόχειρ* 935; *αὐχενίζειν* 298; *βαρυάλγητος* 200; *βαρύψυχος* 319; *διαφοιβάζειν* 332; *δορυσσόης* 1188; *ἐξελευθεροστομεῖν* 1258; *ἐξιχνοσκοπεῖσθαι* 997; *ἐπιβρόντητος* 1386; *εὐσκευεῖν* 823; *κελαινώπας* 954; *νεηκονής* 820; *νιφοστιβής* 670; *οἰοβώτας* 615; *πλευροκοπεῖν* 236; *σιδηροκμής* 325; *ταύπους* 837; *ὑπερβριθής* 951; *φιλοίκτιστος* 580; *φρενάθεν* 183; *φρενομόρως* 626; *ὠμοκρατής* 205.

Osobitost su tragičkoga govora 'tudice', a to su riječi, koje su uzete iz jonskoga i dorskoga narječja ili dolaze u onom obliku, koji imadu u pomenutim narječjima. N. pr. dolazi dorski *ᾱ* mjesto *η*, *μεγάλᾱ* 173. Jonski je *σσ* u *τόσσον* 185 mjesto *τόσον*; *σσ* mjesto *τ* u *ἐλάσσων* 438; *οὕνεκα* mjesto *ἕνεκα* 1113; *ἐκ* uz pasiv mjesto *ὑπό* 27 kao u Herodota; *ἦ ῥα* 172; bez augmenta *δέρχθη* 425; bez *ἄν* često kao *μόλοι* 921; širi oblik *τούτοισιν* 684; nesliveno *βελέων* 1213.

§ 6. Glazba. Predstava.

O glazbi ne možemo ništa govoriti; lirski je dio velik, gotovo trećina drame.

Predstava. Do stiha 814 vrši se čin pred šatorom Ajasovim i u njemu; od 815 u dolini, *νάπος* 892, negdje uz obalu morsku; kako se ta promjena udešavala, ne znamo. U početku dolazi božica Atena bez ikakve naprave, putem pred šator Ajasov i govori s Odisejem po Homerovu načinu kao čovjek s čovjekom. Sofoklu nije trebalo, da mu pomažu do uspjeha glumci vrsnim predstavljanjem, nasuprot on je za njih udešavao uloge. Pominje se vrstan glumac za Ajasa, Timotej iz Zakinta. On se znao osobito vrsno baciti na mač — *συσπαστὸν ἐγχειρίδιον*, oštrac je ulazio u držak kao u tok — te su ga zvali *Σφαγεύς*. Uloge su bile ovako podijeljene:

Prvi glumac, *πρωταγωνιστής*: Ajas, Teukro.
Drugi glumac, *δευτεραγωνιστής*: Odisej, Tekmesa.
Treći glumac, *τριταγωνιστής*: Atena, glasnik, Menelaj, Agamemnon.

§ 7. Doba postanja.

U Eshila često dolaze anapesti u ulaznoj pjesmi i usred čina, kod Sofokla samo u Ajasu; kor kaže odmah, zašto je došao, 'na zli glas'; u svemu ima 16 glikoneja, u Eshila ih još nema, a u drugim Sofoklovim dramama ima ih više; epski *ἦ ῥα* stoji u Eshila jednom, a u Ajasu 172, 177 = *ἦ ῥα*, 954; *τοί* mjesto *οἱ* u Eshila pet puta, kod Sofokla samo u Ajasu 1404. Po svemu se tomu drži, da je Ajas najstarija sačuvana drama Sofoklova.

§ 8. Dijelovi po veličini.

I. *Πρόλογος* 1—133.
1. *Πάροδος* 134—200.
II. *Ἐπεισόδιον πρῶτον* 201—595.
κομμός 201—262.
κομμός 348—429.
2. *Στάσιμον πρῶτον* 596—645.

23,210

III. Ἐπεισόδιον δεύτερον 646—692.
3. Στάσιμον δεύτερον = ὑπόρχημα 693—718.
IV. Ἐπεισόδιον τρίτον 719—865.
4. Ἐπιπάροδος κομματική 866—973.
V. Ἐπεισόδιον τέταρτον 974—1184.
5. Στάσιμον τρίτον 1185—1222.
VI. Ἔξοδος 1223—1420.

JAGELLONSKÁ KNIHOVNA